kultūrvēsture

«MŪS INTERESĒ VISS, KAS SAISTĪTS AR PADOMJU SAVIENĪBU...»

PAR RĒRIHA BIEDRĪBU LATVIJĀ

Vēl Britu Indijā kara un pēckara gados pēc asociācijas ARKA* parauga top IRKA — Indiešu-krievu kultūras asociācija, ko vada Svjatoslavs Rērihs, un tajā ar izstādēm, līdzekļiem, padomiem dalību ņem visa Rērihu ģimene. Vēl joprojām Svjatoslavs Rērihs, ievērojams mākslinieks un sabiedrisks darbinieks, turpina šo darbu, bet Rērihu vārds līdzās Ļeņina vārdam ir tas vārds, kas indiešu, tibetiešu, mongoļu tautu apziņā visciešāk saistās ar krievu tautu un nākotni.

Varbūt viens otrs nezinā, ka Rērihiem Latvija ilgus gadus bijusi saikne starp Indiju un Padomju Savienību. Un tomēr — kā viens no viskrievviskākajiem māksliniekiem un lielākajiem savas zemes patriotiem nokļuva Indijā?

Nikolajs Rērihs (1874—1947) dzimis Pēterburgā notāra ģimenē, kurā valda kultūrāla un demokrātiska atmosfēra. Te sastopas Pēterburgas un Tomskas profesori, vēsturnieki, austrumu pētnieki, mākslinieki. Pārrunas par sociālu un ekonomisku reformu nepieciešamību, par austrumu tautu beztiesisko stāvokli. Līdz ar tēva lielo bibliotēku vēl arī Publiskās bibliotēkas apmeklējumi, tur sarunas ar V. Stasovu par baltu tautu sakariem ar austrumiem. Līdzās dabas pētījumiem, arheoloģiskajiem izrakumiem top zīmējumi un dzejoļi par vēstures tematiku, publicēti raksti. Līdzās Pēterburgas universitātes Juridiskajai fakultātei (tēva vēlēšanās) tiek pabeigta Mākslas akadēmija.

PIRMĀS KRITIKAS UN PIRMĀS ATZĪŠANAS

— gan no L. Tolstoja, gan P. Tretjakova. Papildu mācības Kormona studijā Parīzē.

Darbs muzejā, vasarās — arheoloģijā. Izrakumu laikā atzraut̄gā arheologa ķnaza Putjatina mužā iepazīšanās ar tā jaunīņo radinieci mūziķi Helēnu Saposņikovu (1879—1955). Sarakstīšanās — vai ikdienas — gan Pēterburgā, gan no Parīzes. Pirmās «ciešanas» — nesaprašanās, pārpratumi. Un tad — kopīgas ikdienas grūtības, vecāku slimības, nāve, kas agri liek nobrīest abiem jauniešiem, satuvinātīes un līdzās noiet visu smago, bet skaisto dzīvi.

Sapņi par kopīgām studijām ārzemēs jāatmet. Nikolajs Rērihs agri uznemas ģimenes apgādnieka atbildību. Darbs Mākslas veicināšanas biedrības sekretāra, tad — biedrības skolas pasniedzēja un direktora amatā, paralēli — izstāžu organizēšana ārzemēs.

Nekas netiek pasniegts gatavs. Ar izmisuma cīņu, izmantojot visu savu izdomu un asprātību, iegūta sekretāra vieta. Spriega cīņa pasniedzēja un direktora postenī — no visatpalikušākās mākslas skolas pārvēršot to par visprogresīvāko. Te mācījušies arī ap 40 latviešu mākslinieku, viņu vidū ir K. Miesnieks, N. Strunke, A. Kronenbergs, J. Zeberiņš, F. Varslavāns u. c.

Bieži vien mēdz meklēt atslēgu pārcilvēcīgi daudz padarītajam viena cilvēka mūžā, kādu noslēpumainu «Rērihu joga».

«Rērihu joga» ir — spriegs darbs, izmantojot katru minūti, mācīšanās visu mūžu. Vēlāk viņš rakstīs Rērihu biedrības vadītājam R. Rudzītim: **«Starp citu, arī Jums nav vasaras vai ziemas laika. Patiesi, ir tikai viens laiks — darba laiks. Tajā — gan ikdiena, gan svētki. Liels prieks, ka arī tā saucamie svētki ir lieliskas darba stundas.» (1939, 14. VI.)**

Darbā viņš nav viens, viņam ir palīgs, dzīvesdraugs — sieva, ar kuru viņš dalās visās ieceres. Kopīgi viņi lasa Tagori, Bhagavadgītu, Ramakrišnu, Vivekanandu, gatavojas ekspedīcijai uz Austrumiem. Karš un Rērihu slimība atbīda plānus. Tikai 1923. gadā no Amerikas (veltīgi izmēģinājušies caur «Britu impērijas» galvaspilsētu Londonu) Rērihi nokļūst Indijā, no kurienes 1925. gadā dodas trīju gadu ekspedīcijā no Himalajiem līdz Altajam, ietverot Tibetu, Mongoliju, Sibīriju.

Nu jau viņi ir četri — kopīga darba saistīti — Rērihu ģimene. N. Rērihs vienmēr mīlējis vārdiņu «mēs».

«Jūs lieliski zināt, cik bezspēcīgs ir patiesais un aprobežotais «es», un cik neizmērojami varenāks un neuzvaramāks ir draudzīgais «mēs», kad viņpus personisko interešu robežām izaug vispārējais Labums.» (1936, 26. V.)

Vecākais dēls Jurijs (1902 — 1960) gados beidz Hārvardas universitāti un papildus vairākus kursus Sorbonnas un citu augstskolu austrumu nodaļās, lai apgūtu austrumu kultūru un valodas.

Jaunākais — **Svjatoslavs** (1904) — gleznotājs, Ņujorkas Rērihu muzeja vicepreziden̄ts, mākslas vēsturnieks, pēta arī tibetiešu, mongoļu, nepāliešu parašas, par ko liecina viņa tā laika zīmējumi.

Ne vienā vien valodā iznākuši **Helēnas Rērihas** austrumu filozofijas un folkloras pieraksti un pētījumi. Viņa nenogurstoši sarakstās ar daudzajām Rērihu biedrībām visā pasaulē. Visciešākajā sadarbībā ar austrumu gudrākajiem cilvēkiem viņa rada grāmatu sēriju, ko visbiežāk sauc par Dzīvās vai Dzīves ētikas sēriju, tik tuva tā ir mūsdienām un dzīvei, — par cilvēku un tā vietu visumā. F. Rūzvelta arhīvā ir saglabājusies viņas 1934.—1935. gada sarakste ar bijušo ASV prezidentu par miera un tautu draudzības jautājumiem.

Rērihu piespiedu uzturēšanās Amerikā, gaidot iespēju doties uz austrumiem, nav veltīga. Brauciens ar izstādi un lekcijām par krievu mākslu, gleznas, kas attēlo Dienvidamerikas senās kultūras. Un vairākas mākslas mācību un pētniecības iestādes, kuras apvieno «Rērihu muzejs». Tāpēc arī daudzās Rērihu biedrības, ko aizraujī Rērihu centieni pēc miera, pēc patiesas kultūras sadarbības, īsā laikā rodas vai visās valstīs un pirmsākumā saucas «Rērihu muzeja draugu biedrības». Tāda biedrība 1930. gadā tiek reģistrēta arī Rīgā. Aizsākumi tai gan likti jau daudz agrāk — 20. gadu vidū.

Latvijā šai laikā notiek straujš celtniecības process. Top latviešu nacionālā literatūra, ilustrācija, māksla, opera, teātris. Ne velti tā ir «Nacionālā opera», «Nacionālais teātris» . . .

Līdzās — interese par visu jauno ārpus Latvijas. Ja, arī tautas saimniecības izstādes, sports, modes, karalpāri, sensācijas. Bet arī — ar ko dzīvo Indija, tuva ar savu cīņu par tiesībām, par brīvību? Ar izdzīto Singhu tiekas K. Egle, R. Rudzītis. Avīzēs jaunīņa skaistuļa «mesijas Krišnamurti» portrets.

INTERESE PAR AUSTRUMIEM

— tā ir arī interese par cilvēka iekšējo dzīvi, tās likumībām. Arī Raiņa bibliotēkā

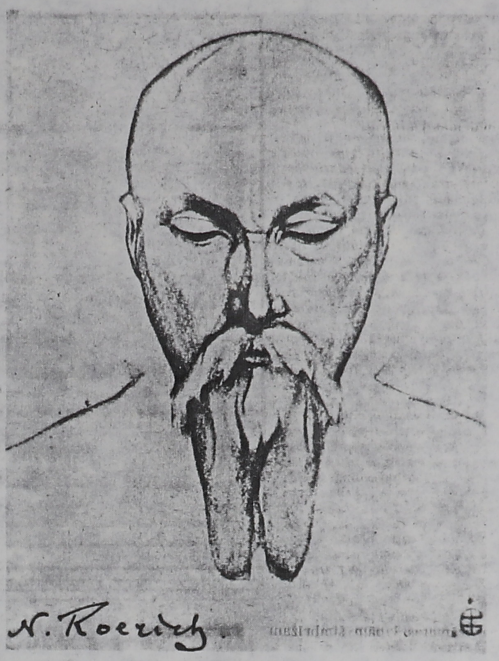

N. Roerich

* Nikolajs Rērihs. Svjatoslava Rērihа zīmējums.

tris gadi ievada biedrību d šās sliedēs.

Turpinās pārrunas bet noteiktā laikā un noteiktas matikas ietvaros. Tiek g votas lekcijas, konspekti. A gūtas valodas bez kurām rādās, grūti iztikt. Koop jotīes rodas pat iespējas dot vairākas grāmatas, to dū jaukās «Austrumu krip grammas» — austrumu tau ieģendas H. Rērihas apdare

No jauno telpu sienām s las (tagad A. Upīša) tel raugās iestiklotas Rērihа gl nu reprodukcijas. Drīz t pievienojas gleznas. Var tiešī šīs rūpīgi ierāmētās produkcijas modina Rēri domu palīdzēt ridzinieki radīt savu muzeju. Pirm jām divpadsmit gleznām sav kārt gribas atrast atbilst galšas telpas, un biedr pariet uz Elizabetes (tag Kirova) ielu 21a.

N. Rērihs vēstulē Parīz Rērihа biedrības vadītāj G. Sklaveram:

«Jūs rakstāt par krīzi ž žādās zemēs, izņemot mū Rīgas nodaļu. Tā nav finasi krīze, bet apdzīsušu sirdu k ze. Kultūras formulas nav nāk šas no greznām zālēm, bet r bēniņu telpām. Patiesi degoš sirdim, kas aizrāvušās ar t tūru, nav vajadzīga nauda, b nemitīga gara pilnveidošana Patiesi, arī nauda atnāk kā šīs a nošās svētās uguns sekas. M Rīgas nodaļā doktors Lūkins n pavisam nav banāts. Viņš str dā, nenolaižot rokas, bet viņam atdevība un sirds degsme šis īpašības dod viņam veiks vina darbos. Šī svētā liesma d viņam spēkus pārvarēt vis grūtības. Tiešām, kādi sev līdzekļi valdzīgi tam, tai sau na uzticīgu cilvēku varētu re zēm salasīties un garīgā apm nā aizdedzinātu patiesas kult ras daīsmeklī? Entuziastiem pat tējas glāze nav valdzīg jo karsīs ne tējas katliņš, b sirds.» (1931, 12. III.)

BIEDRU SKAITS PIEAU

bet to skaits, kuros šīs ja lās interesē, ir daudz lielā Biedrība jau izjūt vienot biedrības un likum apvi nāta organizācijas griezoties pie valdības ar aicinā pievienoties Rērihа Mie Paktam sasaucot Latvijā sieviešu biedrību konferen cī

Labi iesākto F. Lūkina da bu biedrības vadīšanā gada pa vasari pārtrauc viņa pēkšņa pāragrā nāve pēc tuberkulo zes uzliesmojuma. Rūpēs pa citiem viņš pārāk maz atcer jās sevi.

Bet viņš paspējis sev izv dzināt vietnieku. Pa šiem p diem F. Lūkina un līdz ar n nu Rērihu domu gaitu ar s pratni un dziļu atklāsm prieku kā sev tuvu pie launais rakstnieks Rihards E dzītis (1891—1960). Gr meklējumu pilns bijis pirm apzinīgas dzīves laiks. Aiz izirst sapnis par iespēju m najā garīdznieka sutanā p līdzēt cilvēkiem etiskajā dz vot, — pārāk daudz melnu dogmu slēpj šīs drūmais ter Pazīb pat doma par ārsta tību. Bet iesniegtie dokum ti tiek iznemti viņš sāp savu mazpiemērotību šim d bam.

Nenoliedzamais dzejnie talants liek arī saprast, ī šīs dzejnieks izsāka dzejā vu dvēseli, savu prieku, pes, milestību pret pasauli k iebkura didaktika nogalin dzeju. Nē, poēzija nekur ne zud, varbūt tā iegūst cie gultni. Dzejoļi atlido pa tam, bet dzejnieka talants r rod izpausmi apcerējumā «Daiļuma apzina pestīs», gr matā par Grāla Brālību.

«Zinātnieks un dzejnieks,» ra sta Rērihi, «tāds apvienoju ne visai bieži atrodams. Jums acīmredzami piemīt un su zinātniskums ir patēs. Rakstiet un nebaidieties.» (19 19. XII.)

Vienmēr bijis līdzās F. kinam, it kā kopā turēj sa sākta smagumu. R. Rū tis vēl jo vairāk jūt atbildī par «savu» Biedrību ne neizmērojamām bedām, zaudējot Draugu un Skolotāju. Liekas to sen bija izjutuši arī Rēri ha jūtīga sirds jo jau pirmajā vēstulē par jauno vadītāju viņš lesaka R. Rudzīti.

Interesanti, ka vēl divus gadus par biedrības vadītāju

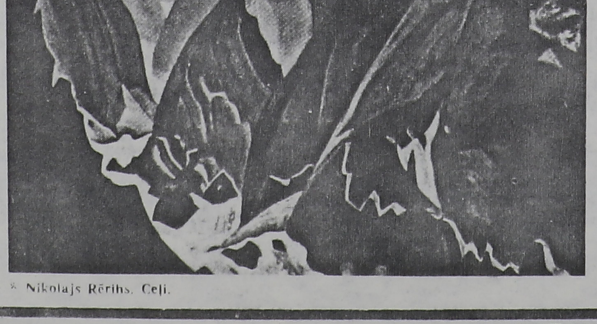

* Nikolajs Rērihs. Ceļi.

* ARKA — Amerikāņu-krievu kultūras asociācija, nodibināta Ņujorkas Rērihа muzeja 1944. gadā.

skaitīsies cits, jo biedri un pats jau smagi slimais F. Lūkins nevar iedomāties, ka kautrais dzejnieks, kas turklāt stipri stostās, varētu uzņemties šo grūto sabiedrisko darbu un kļūt par oficiālas biedrības vadītāju.

Galvenais — iekšējā tīrība, atdeve, uzticība principiem — atrod attaisnojumu Rudzīša kandidatūrā. 1936. gadā viņš turpina vadīt biedrību jau oficiāli. Līdz ar to sākas spējīš tās uzplaukuma posms.

IZVĒRSAS IZDEVNIECĪBAS DARBĪBĀ

Izdot bija viegli — divās nedēļās varēja nodrukāt grāmatu (ja bija dabūta cenzūras atļauja). Grūti bija sagādāt līdzekļus izdošanai. Visas pārdomas par izlasīto presi, par pasaules notikumiem Rērihs mēdza atzīmēt Dienasgrāmatas lappusēs. Gan šīs lapaspuses, gan vienu otru vēstuli ar vispārnozīmīgu saturu viņš atsūtīja izlasīt biedrībā, atļāva nodrukāt periodikā. Ik pa laikam, apvienojot Dienasgrāmatas lapas krājumos, iznāca viņa grāmatas, no tām Rīgā — «Svētības ceļi» (1924), «Vārti nākotnē» (1936), «Nesaticināmais» (1936). Liela daļa no šīm Dienasgrāmatas lapām šimbrīžam izdotas no jauna.

Iznāk grāmatas par Rērihu. Paša Rudzīša darbs — pirmā plašākā biogrāfija par Rērihu «Nikolajs Rērihs kultūras ceļvedis» (1935), liels albums monogrāfija «Rērihs» (krievu valodā) ar padomju autoru V. Ivanova un E. Gollerbaha darbiem un 127 reprodukcijām (gandrīz puse no tām krāsainas, kuru kvalitāte vēl šodien tiek uzskatīta par šedevru).

Daudz ir strādāts pie austrumu kultūras mantojuma, izdoto grāmatu skaits pārsniedz valrākus desmitus. To vidū sevišķi izdalās «Dzīvās Ētikas» sērija latviešu un krievu valodā: par tām atzinīgi izteikušies daudzi padomju zinātnieki, arī Rērihu bibliogrāfs P. Beļikovs. Nepagūst izdot N. Rērihs manuskriptu «Altajs — Himalaji» un J. Rērihs «Pa Centrālās Āzijas takām».

Grāmatas izdeva latviešu un krievu valodā, jo tika nosūtītas arī Padomju Savienības bibliotēkām, institūtiem un muzejiem. Biedrība piedalījās ar savu izdevniecību «Uguns» arī Latvijas grāmatu izstādē Maskavā 1939. gadā.

1937. gada 10. oktobrī Baltijas Rērihu biedrību kongresa laikā Rīgā biedrības telpās svinīgi tika atklāts Rērihu muzejs (ar 55 Nikolaja un Svjatoslava Rērihu gleznām) un Baltijas mākslas nodaļa. (Atsevišķu ēku muzejam, kā bija iecerēts, līdz biedrības slēgšanai 1940. gadā tā arī neizdevās uzcelt. Tagad gleznas atrodas Latvijas PSR Mākslas muzejā. Gorkija ielā 10 a). Prese tolaik atsaucās ziņojumiem gan par kongresu, gan par jaunatklāto muzeju, kas piedāvā arī katalogu, reprodukcijas un 35 atklātnes ar Rērihu darbu reprodukcijām.

Kongresa referātu galvenais temats — par mieru: pēc Spānijas notikumiem aug cilvēku raizes par valstu nākotni. 1937. gada aprīlī tiek iesniegts triju Baltijas Rērihu biedrību Miera Pakta komiteju kopīgs memorands šo valstu ārlietu ministru konferencei — izskatīšanai par Baltijas valstu oficiālu pievienošanos Rērihu Miera Paktam par kultūras vērtību aizsardzību. Kaut arī Latvija, būdama ekonomiski atkarīga no vācu un angļu valdībām, Paktu neparaksta, tomēr šīs idejas rod atbalsi sabiedriskajā domā. Un tas ir galvenais. Vairākums pasaules valstu, arī PSRS, Paktu paraksta jau pēc kara Hāgas konvencijā 1954. gadā. Piepildās tas, par ko baidījās N. Rērihs 30. gados:

«Vispār aizjūriešu (domātas ASV — G. R.) vidū norisinās nopietna sacenšanās par Paktu.. lai tikai vispasaules Pakts nenāktu no personas, kuras tautība viņiem nepanesama. Pie tam ik uz soļa izpaužas viņu lielā nezināšana..» (1937. 21. XII.)

Pats Nikolajs Rērihs jau miris, un, kaut Pakts — attīstībā no 1904. gada — līdz matu galiņiem ir Rērihs «bērns», ASV to pasludina par savējo, uzspiežot arī savu karogu un Rērihu nopelnus tikpat kā nepieminot. Patiesības labā gan jāsaka, ka šīs oficiālais tikpat kā nefigurē un arī pašā Amerikā tas ir Rērihs Miera Pakts ar viņa Miera Karogu. (Ar abiem karogiem varat iepazīties Anša Epnera jaunajā dokumentālajā filmā «Rērihs Miera Karogs».)

Divreiz nedēļā biedri sapulcējas, lai kopīgi pārrunātu no Rērihiem saņemtās vēstules, bieži vien tiek nolasīta kārtējā Dienasgrāmatas lapa, risinātas diskusijas.

«Domājiet, domājiet, domājiet. Visnepieciešamākais prasa domas sasprindzināšanu. Tikai šīs enerģijas sprieguma uzliesmos uguns, kuras mirdzumā pēkšņi izpaudīsies visapslēptākais, visvajadzīgākais.»

Rērihs liek meklēt paraugus dzīvē.

«Iepazīstoties ar visu gadsimtu un tautu darbinieku dzīves aprakstiem, var redzēt, cik seni ir galvenie pamatlikumi.» (1936, 2. II.)

KĀDI IR ŠIE PAMATLIKUMI?

Cilvēks un sabiedrība... Viens no tematiem: evolūcija, sprādziens, revolūcija. Cilvēks un kosmoss.. Temats: Kosmiskie stari. No Saules, no visa kosmosa plūst enerģija uz Zemi. Kāda ir šī enerģija? Kāda ir cilvēka aktīvā loma to uztveršanā? No kurienes nācis cilvēks, uz kurieni iet? Cilvēks no planētas Zeme.

Kādas īpašības mums sevī jāattīsta? Vai pārmēra jūtīgums ir atavistisks instinkts, vēl no dzīvnieku pasaules, vai nākotnes cilvēka dabiska īpašība? Vai atsevišķa šāda īpašība, ja neattīsta citas vai uz citu rēķina, neizkropļo cilvēku? Ko īsti saukt par harmoniski attīstītu personību?

R. Rudzītis:

«Mums jācenšas visā savā dzīvē un domās būt paraugam citiem. Jo, ja ēna krīt uz kādu no mums, tad tā krīt arī uz visu sabiedrību. .. Visā savā dzīvē biedrības intereses jāstāda augstāk par savām. Ne vien garīgā ziņā, bet arī citur.»

Biedrības telpās notiek vispārizglītojošas lekcijas, bieži ar ielūgtiem lektoriem. Parasti otrajā daļā ir koncerts, deklamācijas, lugu fragmenti (no A. Ostrovska «Negaisa», R. Tagores «Tumšā mitekļa karaļa»).

Jau 1931. gadā ar jaunekļigu spītu R. Rudzītis ierakstīts savā Dienasgrāmatā: «Mēs esam mācījušies jaunu bausli: jo grūtāk, jo labāk.» Bet viņam vēl daudz nāksies pacīnīties. Tas ir laiks, kad Rērihu nodod viņa Amerikas draugi — Horšu pāris. Izmantojot pašas Rērihas prombūtni ekspedīcijā 1934.—1935. gadā (starp citu, arī tā ir speciāli noorganizēta), viltodami dokumentus, viņi sagrābj Rērihas muzeju savās rokās. Rērihas gleznas tiek pārdotas ūtrupē. Protams, tiesa ir uzpirkta, bet sabiedrība, kuras acu priekšā tas notiek, klusē.

ARĪ RIDZINIEKIEM NAV VIEGLI

Prefektūrai dots rīkojums Rērihas biedrību slēgt. Tas, izrādās, nav pa prātam «mieru mīlošai» Vācijai un «rūpēs par Austrumiem» — Anglijai. Pārāk cieši Rērihs saistīts ar šīm problēmām. Gan Rīgaş politpārvaldes dokumenti, gan R. Rudzīša 1937./1938. gada Dienasgrāmata rāda divkauju, kas ilgst veselu gadu, no kuras Rudzītis ar «savu» biedrību tomēr iziet kā uzvarētāji. Varbūt te lomu spēlē Rudzīša kā kultūras darbinieka autoritāte, un valdība baidās plašāka skandāla. Un, protams, bija svarīgākas problēmas. Bija 1938. gads, un jau pacēlās jautājums — ar ko būt Latvijai — ar Vāciju vai ar PSRS? Aizsteidzoties notikumiem priekšā, lai cik tas būtu savādi, tieši neitrālā Rērihu biedrība, kaut ne bez iekšējiem strīdiem, nodod savā periodiskā orgāna lappusēs 1939.—1940. gadā padomju pārstāvniecības rīcībā un nodrukā lappuses par Sarkanās Armijas varenību (starp citu, plašā informācija, bagāti ilustrēta faktiem, tā arī saucas). Bet varbūt tā nav nejaušība, par ko liecina N. Rērihs raksts tai pašā numurā.

Biedrībā nolasīto lekciju vidū ir arī Elženijas Fricbergas (Peiles) lasītā — par kultūras celtniecību PSRS.

Ar Jaunās Zemes (PSRS) — kā to dēvēja Rērihi — nākotni viņi saistīja visielākās cerības. Viņi uzskatīja, ka arī valsts ir sava veida dzīvs organisms, kas iziet cauri dažādām attīstības stadijām. Viena otra valsts, kas attīstības ziņā liekas tālu priekšā, jau noveco, un ir svarīgi, pie kādiem principiem tā turas. Jauna valsts, kas izvirza skaistus evolutīvus mērķus, attīstīsies strauji un aizies priekšā vecajām kultūras valstīm. Rērihi uzskatīja, ka Sibīrijai, Altajam, Mongolijai priekšā liela nākotne. Arī no Baltijas — Latvijas, Lietuvas, Igaunijas — viņi cerēja daudz. (Ja pārāk neaizrausies ar Rietumiem to sliktajā izpausmē — cinisks prakticisms, egoistisks aprēķins un izpriecu meklēšana, aizmirstot savu lielāko garu sasniegtās vērtības.)

Jau Centrālās Āzijas ekspedīcijas laikā 1926. gadā Rērihi pabija Maskavā, kur apliecināja savu solidaritāti ar jauno valsti un norunāja ar G. Čičerinu un A. Lunačarski par atgriešanos apmēram pēc desmit gadiem. Priekšā bija ekspedīcijas un zinātniskais darbs Himalajos.

Sākot ar 1937. gadu viņi griežas pie Padomju valdības, lūdz vīzu un iespēju atgriezties. No Helēnas un Nikolaja Rērihu 1939. gada 21. decembra vēstules:

«Laiks bargs un grūts... Sevišķi pašlaik visiem gaiši un plaši domājošiem kultūras spēkiem jāapvienojas varenā un draudzīgā celtniecībā.* Tāpēc arī es rakstīju Jums gan par izstādi, gan par tuvāku sadarbību un pat par gatavību atbraukt, lai būtu noderīgs vispārības labā. Tā arī sakiet zviedru (padomju — G. R.) draugiem un visiem citiem. Jūs pietiekami labi zināt manu biogrāfiju un visu manu darbu jaunās pasaules labā. Tagad, kad sakrāts tik daudz pieredzes, vajag to visādā veidā izlietot kultūras labā. .. Grūtajās dienās, ko pārdzīvo pasaule, gribētos būt draugu vidū. .. Novēlam, lai jaunais gads atnestu visādus labus paātrinājumus. Bet, ja ir kaut kāda nesaprašanās ar jaunajiem (padomju — G. R.) draugiem, lai tā noskaidrojas sirsnīgās sarunās, un mūsu tieksmes tiks saprastas. Mūsu tiekšanās ir tik stipra, ka taisni uz spārniem atlidotu... Sirsnīgs sveiciens gan vecajiem, gan jaunajiem draugiem. Ziņas par visiem draugiem mums ir loti svarīgas. Bet, kad paiet nedēļa bez vēstules no Jums, mēs saucam — ātrāk, ātrāk taču, labās vēstis! Un tā strādājiet un pasteidzieties! Pasaulē viss tā steidzas pašlaik, tikai nenokavēt. Termiņš un ritms — veiksmes noteikumi.»**

RĒRIHS GAIDA

Viņš, gudrais, nesaprot, ka vēsture diemžēl atkārtojas, ka 1937. un 1938. gads iefes padomju tautu vēsturē ar melnu taisnstūra apmali.

Tālruņa zvani. «Kad pie mums atkal būs Rērihu biedrība? Citur..» Jā, pirmie ideju deva jau maskavieši, Ļeņingradieši. Ārzemēs sen atjaunojušās biedrības.

Londonas Rērihu Biedrības direktors Kennets Arčers bija Maskavā un Ļeņingradā vākt materiālus par I. Stravinska un N. Rērihu baletu «Svētais pavasaris», ko pēc S. Djagiļeva iestudējuma 1913. gadā grib atjaunot un uzvest Losandželosā.

Ņujorkas Rērihu muzeja un biedrības direktors Daniels Entins 1984. gadā piedalījās «Rērihu lasījumu» konferencē Maskavā, bet 1985. gadā — Miera braucienā, uzstājoties Maskavā Draudzības biedrībā.

Jā, es arī esmu par biedrību — par tautu draudzību, par mieru, par kultūru. Bet laiks ir cits, un es nezinu — kādai šodien jābūt Rērihu Biedrībai, kādi tās uzdevumi? Bet varbūt pamats palicē? 1932. gada pavasarī N. Rērihs rakstīja Fēliksam Lūkinam:

«Vai gan taisni šajās dienās visiem kultūras darbiniekiem nav jābūt kopā un, atliekot visus apkaunojošos strīdus, turēties cieši. .. Laiks, patiesi, briesmīgs, un vajag būt pilnīgi aklam un kurlam, lai neievērotu visa notiekošā jēgu.»

Gunta Rudzīte

---

* Rērihs vienmēr uzskatījis, ka iznīcināšanai — kas ir kara būtība — lāstāmā pretī vienots darbs, celtniecība.

** Še un tālāk cenzūras radīti apzīmējumi.

* Fēlikss Lūkins. Trisdesmitie gadi. M. Lapiņa foto
Pētera Korsaka fotoreprodukcija

* Rihards Rudzītis. Jura Krieviņa fotoreprodukcijas

ВОЗРОЖДЕНИЕ ОБЩЕСТВА РЕРИХА

«Из далекой Индии, страны красот, подвигов духа и великой мысли, шлю вам, собравшимся во имя великого труда и строительства будущего, привет сердца, призыв к совершенствованию...» — хотя это письмо Елены Рерих было послано Рижскому обществу Рериха еще в 1929 году, сегодня его строки можно адресовать к каждому, кто пришел в концертный зал «Аве сол». Здесь состоялся вечер, посвященный учреждению Латвийского общества Рериха — великого русского ученого, писателя, художника, неутомимого борца за мир и прогресс. Еще полвека назад оно активно действовало в Риге и было по существу ведущим европейским центром Рериха. Сейчас общество возродилось под эгидой Латвийского фонда культуры.

Далеко не случайна связь Николая Рериха с Прибалтикой. Он вспоминал: «Латвия нам всегда была близка как по народному эпосу, так и по моим предкам — ведь не только прадед, но и дед жили в Латвии». А в письме к председателю общества Рериха в Риге Р. Рудзитису писал: «Всегда помню, как мой дед любил Ригу и избрал ее своим местожительством на последние полстолетия своей жизни — ведь он умер 104 лет». Рерих хорошо знал многих представителей латышской творческой интеллигенции — композитора Язепа Витолса, художников Яна Розенталя, Вильгельма Пурвита. Более того, когда он преподавал в Петербургской академии художеств, то в классе композиции учились у него Карлис Миесниек, Альберт Кроненберг, Карлис Залe, Марта Скулме, Франциск Варславан и другие.

Корни Латвийского общества Рериха уходят в начало двадцатых годов, когда рижанин Владимир Анатольевич Шибаев, впоследствии секретарь Николая Рериха, организовал небольшой кружок друзей Рериха. А несколько лет спустя на его основе было создано общество с целью, как сказано в уставе, «ознакомления населения Латвии с работами Рериха и развития духовной культуры, чтобы в сотрудничестве с подобными организациями и учреждениями укреплять дружбу народов и взаимное их сотрудничество в области искусства и других проявлений культуры». Общество активно пропагандировало прогрессивные идеи русского мыслителя и гуманиста. В его секциях изучались философия и этика Востока, работали библиотека и различные кружки — музыкальный, хоровой, театральный и живописи. Особой популярностью пользовался музей, в котором к концу тридцатых годов насчитывалось пятьдесят пять картин Николая и Святослава Рерихов. В издательстве общества «Угунс» («Огонь») вышло около полусотни книг, главным образом философская литература, произведения Рериха и монографии о нем. В довоенные годы эти книги оставались единственными источниками знакомства с идеями Рериха для всего Советского Союза.

Цель вновь возрожденного Латвийского общества Рериха — способствовать формированию творческой и гармонично развитой личности человека, выступать за утверждение духовного начала в жизни общества. Среди направлений деятельности общества — популяризация этических норм духовного наследия Рериха, поддержка и участие во всемирной борьбе за мир под лозунгом «Мир через культуру», сохранение и приумножение культурного наследия Латвии и всех проживающих в ней народностей.

На учредительном собрании председателем правления общества избрана Гунта Рудзите, — дочь Рихарда Рудзитиса, поэта и философа, который руководил обществом с 1936 по 1940 год.

Т. БЛЕСКИНА.
(Корр. ЛАТИНФОРМа).

СПОРТ

Советская Латвия. 1988. 21 ноября

Возрождение общества Рериха

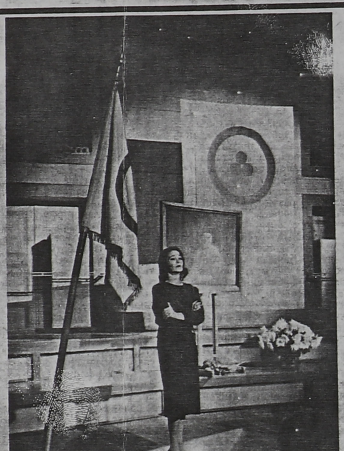

НА СНИМКЕ: выступает Народная артистка Латв. ССР Нина Незнамова.

Фото А. ЭГЛИТИСА. ЛАТИНФОРМ.

«Из далекой Индии, страны красот, подвигов духа и великой мысли, шло вам, собравшимся во имя великого труда и строительства будущего, привет сердца, призыв к совершенствованию...» — хотя это письмо Елены Рерих было послано Рижскому обществу Рериха еще в 1929 году, сегодня его строки можно адресовать к каждому, кто пришел в концертный зал «Аве соль». Здесь состоялся вечер, посвященный учреждению Латвийского общества Рериха — великого русского ученого, писателя, художника, неутомимого борца за мир и прогресс. Еще полвека назад оно активно действовало в Риге и было по существу ведущим европейским центром Рериха. Сейчас общество возродилось под эгидой Латвийского фонда культуры.

Далеко не случайна связь Николая Рериха с Прибалтикой. Он вспоминал: «Латвия нам всегда была близка как по народному эпосу, так и по моим предкам — ведь не только прадед, но и дед жили в Латвии». А в письме к председателю общества Рериха в Риге Р. Рудзитису писал: «Всегда помню, как мой дед любил Ригу и избрал ее своим местожительством на последние полстолетия своей жизни — ведь он умер 104 лет». Рерих хорошо знал многих представителей латышской творческой интеллигенции — композитора Язепа Витолса, художников Яна Розенталя, Вильгельма Пурвита. Более того, когда он преподавал в Петербургской академии художеств, то в классе композиции учились у него Карлис Миесниек, Альберт Кроненберг, Карлис Зале, Марта Скулме, Франциск Варславан и другие.

Корни Латвийского общества Рериха уходят в начало двадцатых годов, когда рижанин Владимир Анатольевич Шибаев, впоследствии секретарь Николая Рериха, организовал небольшой кружок друзей Рериха. А несколько лет спустя на его основе было создано общество с целью, как сказано в уставе, «ознакомления населения Латвии с работами Рериха и развития духовной культуры, чтобы в сотрудничестве с подобными организациями и учреждениями укреплять дружбу народов и взаимное их сотрудничество в области искусства и других проявлений культуры». Общество активно пропагандировало прогрессивные идеи русского мыслителя и гуманиста. В его секциях изучались философия и этика Востока, работали библиотека и различные кружки — музыкальный, хоровой, театральный и живописи. Особой популярностью пользовался музей, в котором к концу тридцатых годов насчитывалось пятьдесят пять картин Николая и Святослава Рерихов. В издательстве общества «Угунс» («Огонь») вышло около полусотни книг, главным образом философская литература, произведения Рериха и монографии о нем. В довоенные годы эти книги оставались единственными источниками знакомства с идеями Рериха для всего Советского Союза.

Цель вновь возрожденного Латвийского общества Рериха — способствовать формированию творческой и гармонично развитой личности человека, выступать за утверждение духовного начала в жизни общества. Среди направлений деятельности общества — популяризация этических норм духовного наследия Рериха, поддержка и участие во всемирной борьбе за мир под лозунгом «Мир через культуру», сохранение и приумножение культурного наследия Латвии и всех проживающих в ней народностей.

На учредительном собрании председателем правления общества избрана Гунта Рудзите — дочь Рихарда Рудзитиса, поэта и философа, который руководил обществом с 1936 по 1940 год.

Т. БЛЕСКИНА,
корр. ЛАТИНФОРМа.

* * *

Правление Латвийского общества Рериха сердечно поздравляет всех старых членов общества, в особенности тех, которые не смогли прийти на состоявшийся 17 ноября вечер, с этим знаменательным событием.

Все желающие стать друзьями Латвийского общества Рериха могут обращаться в Союз советских писателей Латвии по пятницам с 13 до 14 часов в комнату М. Кемпе.

Редактор А. БЛИНОВ.

Дежурный по номеру — Н. Морозова.
Старший корректор — Л. Бирюкова.
Выпускающий — Е. Мешков.

226081, РИГА, БАЛАСТА ДАМБИС, 3

СОВЕТСКАЯ МОЛОДЕЖЬ

СПРАВОЧНЫЙ ТЕЛЕФОН: 46-83-83

ЗАМ. РЕДАКТОРА — 46-83-84. ОТВЕТСТВЕННЫЙ СЕКРЕТАРЬ — 46-75-01. ЗАМ. ОТВ. СЕКРЕТАРЯ — 46-78-23. ОТДЕЛЫ: КОММУНИСТИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ — 46-75-80, КОМСОМОЛЬСКО-МОЛОДЕЖНЫХ ПРОБЛЕМ — 46-77-67, 46-77-92, ТРУДОВОГО ВОСПИТАНИЯ И ОПЫТА — 46-77-92, 46-77-68, СОЦИАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ И. ТВОРЧЕСТВА МОЛОДЕЖИ — 46-77-13, ПИСЕМ — 46-76-16, 46-77-34, КУЛЬТУРЫ И ЛИТ. КОНСУЛЬТАНТ — 46-88-72, СПОРТА — 46-77-54, СЕКТОРЫ: НАУКИ — 46-76-37, ШКОЛЬНОЙ ЖИЗНИ — 46-80-36, СПЕЦИАЛЬНЫЙ КОРРЕСПОНДЕНТ — 46-76-37, ФОТОКОРРЕСПОНДЕНТ — 46-39-33, ЗАВ. РЕДАКЦИЕЙ — 46-77-35. КОРРЕКТУРА — 46-82-88.

ИНДЕКС 68120. Издательство ЦК КП Латвии. Рига, Баласта дамбис, 3, 2 усл. печ. л. Типография Издательства ЦК КП Латвии, 226081, Рига, Баласта дамбис, 3. Офсетная печать. Тираж 221 000. ЯТ 04493. Зак. 1285-А. 1 2 3 4 5 6 7

5

Возрождение Общества Рериха

«Из далекой Индии, страны красот, подвигов духа и великой мысли, шлю вам, собравшимся во имя великого труда и строительства будущего, привет сердца, призыв к совершенствованию...». — Хотя это письмо Елены Рерих было послано Рижскому обществу Рериха еще в 1929 году, сегодня его строки можно адресовать к каждому, кто пришел в концертный зал «Аве сол». Здесь состоялся вечер, посвященный учреждению Латвийского общества Рериха — великого русского ученого, писателя, художника, неутомимого борца за мир и прогресс. Еще полвека назад оно активно действовало в Риге и было по существу ведущим европейским центром Рериха. Сейчас общество возродилось под эгидой Латвийского фонда культуры.

Далеко не случайна связь Николая Рериха с Прибалтикой. Он вспоминал: «Латвия нам всегда была близка как по народному эпосу, так и по моим предкам — ведь не только прадед, но и дед жили в Латвии». А в лисьме к председателю Общества Рериха в Риге Р. Рудзитису писал: «Всегда помню, как мой дед любил Ригу и избрал ее своим местожительством на последние полстолетия своей жизни — ведь он умер 104 лет». Рерих хорошо знал многих представителей латышской творческой интеллигенции — композитора Язепа Витола, художников Яна Розенталя, Вилгельма Пурвита. Более того, когда он преподавал в Петербургской академии художеств, то в классе композиции учились у него Карлис Миесниек, Альберт Кроненберг, Карлис Зале, Марта Скулме, Франциск Варславан и другие.

Корни Латвийского общества Рериха уходят в начало двадцатых годов, когда рижанин Владимир Анатольевич Шибаев, впоследствии секретарь Николая Рериха, организовал небольшой кружок друзей Рериха. А несколько лет спустя на его основе было создано общество с целью, как сказано в уставе, «ознакомления населения Латвии с работами Рериха и развития духовной культуры». Общество активно пропагандировало прогрессивные идеи русского мыслителя и гуманиста. В его секциях изучались философия и этика Востока, работали библиотека и различные кружки — музыкальный, хоровой, театральный и живописи. Особой популярностью пользовался музей, в котором к концу тридцатых годов насчитывалось пятьдесят пять картин Николая и Святослава Рерихов.

Цель вновь возрожденного Латвийского общества Рериха — способствовать формированию творческой и гармонично развитой личности человека, выступать за утверждение духовного начала в жизни общества. Среди направлений деятельности общества — популяризация этических форм духовного наследия Рериха, поддержка и участие во всемирной борьбе за мир под лозунгом «Мир через культуру», сохранение и приумножение культурного наследия Латвии и всех проживающих в ней народностей.

На учредительном собрании председателем правления общества избрана Гунта Рудзите, — дочь Рихарда Рудзитиса, поэта и философа, который руководил обществом с 193[illegible] по 1940 год.

Т. Блескина,
корр. ЛАТИНФОРМа.

Ригас Балсс. 1988. 2 дек.

Сов. Латвия. 1988. 4 дек.

6

Форум народов Латвийской ССР

ПЕРВЫЕ ИТОГИ ВЫБОРОВ

ЗАСЕДАНИЕ МАНДАТНОЙ КОМИССИИ

Мандатная комиссия Форума народов Латвийской ССР рассмотрела на своем первом заседании итоги выборов делегатов на форум. Корреспондент ЛАТИНФОРМа попросил прокомментировать их председателя Мандатной комиссии Байбу СТАШАНЕ:

— Исполнительные комитеты столкнулись с определенными трудностями при организации выборов, когда многие вопросы, в том числе деликатные — ведь речь идет о межнациональных отношениях, — приходилось решать очень оперативно. Надо сказать, что в этой нештатной, как говорят космонавты, ситуации большинство районных Советов проявили необходимую ответственность. Как известно, районы и города формировали состав депутатов в соответствии с количеством людей той или иной национальности, проживающих на данной территории. Тщательно были соблюдены пропорции в Даугавпилсском, Екабпилсском, Краславском, Прейльском, Резекненском, Салдусском районах, в Вентспилсе, Даугавпилсе, Елгаве, Лиепае. Причем, хотелось бы отметить позицию Вентспилса и Салдуса, где представители самых больших групп населения — латышей и русских — уступили часть своих мандатов представителям малых народов.

К сожалению, в некоторых районах наблюдалась иная картина. Так, в Огрском районе был проигнорирован многотысячный коллектив Огрского трикотажного комбината. Правда, затем был запрошен дополнительный мандат для представителя комбината, который мы признали действительным, но не за счет увеличения состава огрской делегации.

Два мандата были аннулированы у тукумской делегации, которая насчитывала 20 делегатов вместо 18, причем, тоже с нарушением пропорционального соотношения. Мандатная комиссия потребовала привести в соответствие с установленной нормой и состав юрмальской делегации.

Мы ничего не имели против того или иного кандидата в делегаты, оказавшегося не по своей вине «сверхнормативным». Но организаторам выборов нельзя было забывать, что главная цель Форума народов — консолидация населения республики. Среди прочих факторов ее достижения справедливость — важнейший.

Мандатная комиссия получила письма от граждан республики, которые как раз и сообщают о нарушениях, на их взгляд, принципа справедливости при выборах делегатов. Так, пришли письма из Рижского комбината благоустройства, Рижского электромеханического завода, лакокрасочного завода, производственного объединения «Латвбытхим», Московского, Пролетарского районов Риги, Лудзенского и Краславского районов, Саулкрасты, других мест.

Почта оргкомитета говорит как о возросшей активности населения, так и о том, что мы еще только учимся демократии.

Подтверждены полномочия делегатов — представителей церкви, которые, кстати, представили самые образцовые документы, а также делегаций от военных округов и флота.

Комиссия отклонила заявления на участие в форуме народов обществ Рериха, «Летоника» и русской группы Ассоциации национально-культурных обществ, как не отвечающих положению о выборах делегатов на Форум народов Латвии.

Были рассмотрены полномочия делегатов от национально-культурных объединений в соответствии с определенной квотой мест представительства той или иной национальности. Параллельным объединениям, как, например, белорусским — «Раница» и «Свитанак», предложено сформировать общие делегации.

(ЛАТИНФОРМ).

Угунс

ЛАТВИЙСКИЙ ФОНД КУЛЬТУРЫ.
ИНФОРМАЦИОННЫЙ ЛИСТОК ЛАТВИЙСКОГО ОБЩЕСТВА РЕРИХА

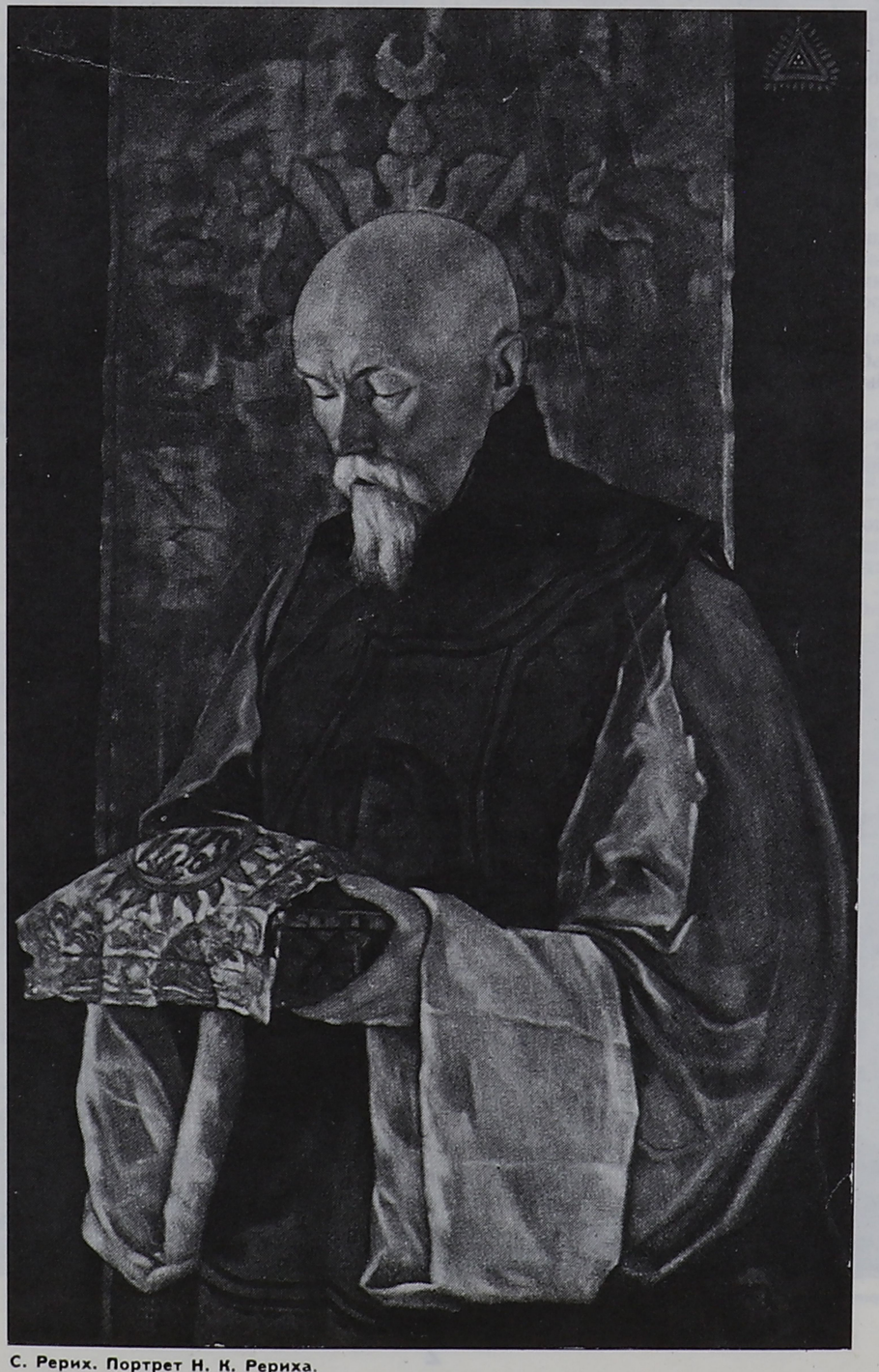

С. Рерих. Портрет Н. К. Рериха.

ИЗ КНИГ ЖИВОЙ ЭТИКИ

Называем Огнем все тончайшие, духовные проявления, которые утверждают лучшие человеческие действия.

В древности знали об одном беспредельном элементе. Учения Греции и Египта имели, как камень основания, эту Истину.

Казалось бы, ясно сказано об Огненном Крещении... Но нужно было иметь открытое сердце, чтобы стоять перед этим пламенем.

Каждый принявший участие в несении Креста Истины, не обессилит. Сам принцип Огня есть претворение и постоянное отдание. Огонь не может существовать без жертвы отдания, также и огненное зерно духа существует отдачею.

Рассеиваем суеверие, невежество и страх. Куем мужество, волю и знание.

Пусть лучшие воины святого Грааля соберутся на подвиг. Превыше всех радостей улыбка подвига. Улыбаясь, примите крещение подвига. Улыбаясь, произнесите строжайший приказ.

Спросят: какое ваше небо? Скажите — небо труда и борьбы. Из труда рождается непобедимость, из борьбы — красота.

Два признака подлинности Учения: первый — устремление к общему благу; второй — принятие всех бывших Учений, ответивших первому признаку.

Можно радоваться, когда протекают сроки больших событий. Никакие разрушения не нарушат сознание действительности роста новых космических сочетаний. Такие сочетания должны наполнять нас радостью. Если мы их сознаем, значит мы принимаем в них участие. А всякое, хотя бы частично осознанное участие в космическом процессе есть уже большая победа духа. Стремление к дальним мирам есть естественное направление человеческого духа.

Мыслите себя не земными жителями, но вселенскими. Таким путем возложите на себя тем большую ответственность.

Погружаясь в волны Беспредельности, мы можем уподобиться цветам, сорванным бурею. Как найдем себя преображенными в океане Беспредельности?

Не мудро было бы послать ладью без руля. Но уронен Путеводитель и созидание сердца не будет ввергнуто в бездну. К вехи на пути светоносном, недременно бодрствуют Братья человечества, готовые ввести путника в цепь восхождения.

Жизнь заключается в вечном последовании идей и выявлений в жизни космических энергий. Как может дух принять понятие Беспредельности, не устремляя свою мысль в царство идей? Когда мысль примет значение живой, осуществимой сущности, тогда мысль укажет человеку, где радость и где истина. Поиски мысли привели к объединению с пространственным огнем. Поиски мысли приведут к осознанию высших миров. Поиски мысли приведут к сиянию Матери Мира. Устремление приведет к беспредельной красоте.

Великая Любовь заложена в основание Высшего Мира. Ответит этому качеству только такая же любовь.

Спросят — как перейти жизнь?
Отвечайте— как по струне бездну —
Красиво, бережно и стремительно.

* Н. Рерих. Держательница Мира.

МОИ МОЛОДЫЕ ДРУЗЬЯ!

Из далекой Индии, страны красот, подвигов духа и великой мысли, шлю вам, собравшимся во имя великого труда и строительства будущего, привет сердца, призыв к совершенствованию и достижению беспредельному.

Перед человечеством открыта книга нахождений и света дерзаний, и вы уже слышали о приближении нового времени. Каждая эпоха имеет свой призыв, и сила мысли будет зовущим началом Нового Мира. Потому мы зовем вас к усвоению великого значения творческой мысли, и первой ступенью на этом пути будет ОТКРЫТИЕ СОЗНАНИЯ, освобождение от всех предрассудков, всех предвзятых и навязанных понятий.

Охватим взором всю ширь ночного неба, облетим мыслью все бесчисленные миры и тайники бесконечного Пространства. Ведь мысль в сущности своей безгранична, и лишь наше сознание ставит ей предел. Потому без промедления приступим к следующей ступени — РАСШИРЕНИЮ СОЗНАНИЯ.

Древнейшая мудрость Индии говорит — мысль есть первоисточник мироздания. Великий Будда указывал на знание мысли, слагающей нашу сущность, и учил своих учеников расширению сознания. Лао-цзы, Конфуций, Христос, все Учителя духа и великие мыслители учили только этому.

Великий Платон сказал — «мысли управляют миром». И современные нам ученые, как, например, проф. Комптон, высказав предположение о действенной разумной силе за каждым феноменом природы и о действии мысли на материю, заканчивает следующими замечательными словами: «Возможно, что мысли человека являются самым важным фактором мира».

С таким широким пониманием приступим к ознакомлению с историей развития мысли. Откинув все предрассудки мест, времени и национальности, мы, как пчелы, будем собирать драгоценный мед человеческой творческой мысли!

Заложив в основание мощные достижения великих создателей нашего сознания, приступим к третьей ступени — к РАЗВИТИЮ СВОЕЙ МЫСЛИ, своего творчества и из новых сочетаний будем высекать новые искры огня мысли, этого венца мироздания.

Будем помнить, что мыслящий человек никогда не одинок, ибо мысль его величайший магнит и приносит из Пространства тождественный ответ. Потому, если хотим получить прекрасный ответ, пошлем в звучащее Пространство устремленные мысли, насыщенные чистым огнем сердца, ибо только одухотворенная устремлением, напитанная сердцем мысль творит и привлекает, как мощный магнит. Мысль, лишенная устремления и горения, — бесплодна.

Итак, устремимся к познанию, к широкой мысли и в устремлении своем будем дерзать, ибо лишь дерзание мысли слагает новые пути.

Вы, мои друзья, прикоснувшиеся к искусству, к творчеству, умейте пользоваться этими дарами, как конденсацией ваших сил, ибо звук и цвет, мысль и ритм — основы мироздания и нашего существования. Звук и цвет, знание и творчество есть чаша Амриты, чаша Бессмертия!

Вечное, непрестанное творчество Жизни Вселенской окружает нас и мы, будучи частью этого великого творчества, должны творить каждую минуту нашей жизни, творить мыслью, словом, действием.

Мои молодые друзья, наполняйте сокровищницу духа вашего, вбирайте все звуки, все краски, все ритмы из неиссякаемого источника Пространства. Тончайшие вибрации эти, воспринятые сознательно, утончат ваше восприятие, утончат вашу мысль.

Утончение восприятия мысли даст вам возможность проникнуть в тайники Пространства и откроет пути радости достижениям и непрерывному и бесконечному восхождению.

Друзья мои, трудитесь в напряжении всех сил, ибо лишь на пределе напряжений приходят новые возможности. Законы во всем одинаковы, и мы знаем, что новые энергии рождаются на пределе сильнейших напряжений. Потому повышение деятельности и обострение сил дадут вам достижение красоты.

И прошу вас, не устрашитесь трудностей, явите готовность пройти все препятствия, ибо каждое преодоление ведет к укреплению вашему и к будущей победе. Полюбите трудности и, сказав — «благословенны препятствия, ибо ими растем», мужественно, окрыленные духом устремления, в сознании величия бесконечного совершенствования творчества жизни, устремитесь в зовущую вас Беспредельность — Беспредельность жизней, Беспредельность достижений, Беспредельность познания, Беспредельность строительства, Беспредельность красоты!

Мои молодые друзья, услышьте зов Беспредельности!

1929.

Елена Рерих.

Николай Рерих

КУЛЬТУРА

Друзья мои!

Скажем кратко, в чем сущность наших задач и стремлений. Все определенное может быть выражено кратко: мы помогаем Культуре. А если кто в минуту дерзновения возьмет на себя бремя, сказать: «Мы слагаем Культуру», то он будет недалек от истины. Каждый помогающий разве не является и сотрудником?

Мы просим наших друзей каждый день мыслить, произносить и применять понятия Красоты и Культуры. В этом нет ничего нового, ибо вообще ничего нового нет. Но мы собираем около этих ценных понятий новое усилие, мы стремимся помочь напряжению созидательной энергии. Мы стремимся изучать и воплощать так называемую абстракцию в реальность. Очень легко из каждого действия сделать абстракцию. И в этой отвлеченности утерять возможность действенности.

Мы видим постоянно, что самое реальное учение жизни превращается искусной риторикой в недосягаемую абстракцию и для успокоения малодушия передается в неосязаемую облачность. Сделать эти искусственно созданные велики абстракции реальностью и сущностью жизни есть ближайшая задача Культуры. Невозможно представить себе, чтобы истинное познание сущности, истинное учение жизни что-то только запрещало, отсекало и омертвляло.

Истина будет там, где будет явлено беспрепятственное строительное расширение, вмещение и любовь к неустанному подвигу. Враги наши говорят, что мы будто бы образуем из себя какое-то особое племя. Если бы под этим они подразумевали народ культуры, то, пожалуй, и это враждебное определение, как это часто бывает, явилось бы близким к истине. Этой истины мы и не будем бояться. Если, как высшее обвинение, отживший черный век скажет нам: «Вот, собрались мечтатели и воображают, что они могут помочь человечеству».

Продолжение на 7-й стр.

17 НОЯБРЯ ВОЗОБНОВЛЯЕТ СВОЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

* Конгресс общества имени Рериха Прибалтийских стран, Рига, 10 октября 1937 года. В первом ряду слева Е. Драудзинь, Ю. Гринберг, К. Волковский, Р. Рудзитис, Ю. Монтвидене, Н. Серафинене, Юхневич, Ф. Буцен, Е. Зильберсдорфф, К. Иодвалнис. Во втором ряду слева О. Мисиня, А. Виестуре, И. Блюменталь, Г. Лукин, А. Клизовский, Сипавичус, В. Снабас, Б. Валушите, В. Будкус, П. Глемжас.

К ВОЗОБНОВЛЕНИЮ ЛАТВИЙСКОГО ОБЩЕСТВА РЕРИХА

Корни Латвийского общества Рериха уходят к началу 20-х годов, когда рижанин Владимир Анатольевич Шибаев (1898—1975), ставший впоследствии секретарем великого русского художника, знакомится в Лондоне с семьей Рериха, где проводит многие вечера в знаменательных беседах.

Вернувшись в Ригу с архивом Рериха, его книгами и манускриптами, В. Шибаев создает небольшой кружок друзей Рериха, которые изучают его труды и восточную философию, постоянно переписываются с семьей Николая Константиновича. В 1924 г. в Риге издается первая книга — очерки Н. Рериха «Пути Благословения».

После отъезда В. Шибаева в 1928 г. в Индию руководство кружком переходит к врачу Ф. Лукину (1875—1934). Н. Рерих писал: «Через Шибаева пришел незабвенный доктор Лукин. За ним выявилась целая плеяда сердечнейших латвийских сотрудников». Во время его личной встречи с Н. Рерихом в Париже летом 1930 года принимается решение о создании в Латвии уже официального общества, и 13-е октября того же года становится днем основания в Риге общества друзей Музея Рериха. В обществе учреждаются секции для изучения философской мысли Востока, этических учений, воспитания высоких нравственных основ. Проводятся общеобразовательные циклы лекций под руководством профессоров П. Галенieкса, З. Мауринь, искусствоведа Я. Силиньша. При художественной секции работает музыкальный кружок, кружок хорового пения, живописи, театральный. Общество активно включается в международное движение за принятие Пакта Мира Рериха, сотрудничает с Институтом гималайских исследований «Урусвати». При обществе создается музей, в котором к концу 30-х годов насчитывается 55 картин Николая и Святослава Рерихов. В музее открываются отделы искусства Прибалтийских стран и Востока. При обществе работает библиотека.

С 1936 г. вплоть до ликвидации осенью 1940 г. обществом руководит поэт и философ Рихард Яковлевич Рудзитис (1898—1960). «Современным бардом святого Грааля», называл его Рерих. Под председательством Р. Рудзитиса Латвийское общество становится ведущим европейским центром Рериха (к тому времени в мире насчитывалось около 80 таких организаций). В издательстве общества «Угунс» выходит в свет около 50 книг. Это философская литература, произведения Рериха, монографии о нем, книги Живой Этики. Эту сферу деятельности общества трудно переоценить, ибо в долгие послевоенные годы замалчивания творчества Рериха эти книги оставались единственным источником знакомства с его идеями для всего Советского Союза.

ЛАТВИЙСКОЕ ОБЩЕСТВО РЕРИХА

Из членов общества следует отметить Г. Лукина, Е. Драудзинь, К. Вайчуленса, К. Волковского, А. Клизовского, Ф. Буцена, А. Виестуре, Ж. Мисиньша, М. Риекстиню, И. Блументаля. «Должна сказать, что из всех обществ мое любимое — Рижское Общество»,— так не раз писала в Латвию Елена Ивановна Рерих.

Связи Рерихов с Латвией многогранны и сложились задолго до учреждения общества. Н. Рерих писал: «Латвия нам всегда была близка, как по народному эпосу, так и по моим предкам». Через Латвию задумано было возвращение Рериха на родину.

В 1940 г. деятельность общества резко оборвалась. Волна сталинских репрессий не миновала многих его членов в 1949 г. Но через годы ссылки и годы застоя оставшиеся в живых пронесли верность общечеловеческим идеалам Рериха до наших дней, и именно благодаря им мы сейчас имеем возможность продолжить давно начатую и никогда не прекращавшуюся работу. Ведь именно сейчас, в эпоху духовного перерождения мира, идеи великого художника и мыслителя становятся нам всем ближе и необходимей, чем когда-либо. По всему миру возрождаются общества Рериха. Во многих городах Советского Союза уже существуют рериховские кружки, клубы, комитеты, и возобновляющееся Латвийское общество несомненно займет достойное место в этом движении за мир, культуру, красоту.

ДОКТОР Ф. Д. ЛУКИН

(фрагменты)

На трудных и бурных перевалах какими-то неведомыми друзьями поставлены высокие камни — менгиры. Напоминают они путнику об опасностях, о долгом пути, в котором должно быть проявлено все терпение, вмещение и преданность избранной цели. Напоминают об успехе и радости.

Так же нерушимо останется память о самоотверженной деятельности Ф. Д. Лукина, в полном смысле слова положившего душу за други свои.

Как истинный ученый, вне предрассудков и суеверий, Ф. Д. Лукин бодро искал лучшие врачебные средства. Он внес в дело врачевания всю любовь и неутомимость. Он знал, когда улыбнуться и когда настоять на спасительном средстве.

Конечно, по обычаю многих веков Ф. Д. Лукину пришлось немало претерпеть от непонимания, от невежества. Но нужно было видеть, как спокойно и с каким доброжелательством он сам рассказывал о терниях пути. Он настолько далеко и светло заглянул вперед, что лишь сожалеть мог о ненужных препятствиях. К тому же Ф. Д. понимал значение совета: «Благословенны препятствия, ими растем».

В сношениях с Ф. Д. постоянно вспоминалась благословенность. Он знал, как не расплескать этот драгоценный сосуд.

Самая высокая этика для Ф. Д. была не приказом, но зовом просветлений души. Память о таком светлом строителе не только не испепелится в жгучем вихре времени, но, наоборот, растет в свете прекрасном. Ф. Д. по природе своей должен был быть врачом, целителем. Он был объединяющим началом, целителем сотрудничества. Для него оно было содружеством, в котором родственно сходились искавшие Света.

Ф. Д. без труда не мог жить; к нему он устремлял и всех сотрудников. При таком кормчем можно было быть спокойным за корабль. У руля был не только знающий, но преданный деятель. Ни страха, ни отступничества, ни предательства не выносил Ф. Д., ибо в нем самом не было этих зачатков тьмы. Зато каждое доброе стремление и искание радовали его. Будь это в области науки, медицины или воздухоплавания или искусства — двери врача доброго были широко открыты.

Широко был открыт взор Ф. Д. Каждый вновь приходивший хотел открыть ему душу свою, зная, что не будет ни унижен, ни осмеян. Такое целительное ободрение жило неувядаемо в сердце Ф. Д. «Стучащемуся откроЙ» — и этот завет нес в себе Ф. Д., понимая, как открыть и как оценить стучащегося.

Когда мы узнали, что Ф. Д. стал во главе нашего Латвийского общества, почувствовалось, что устои Общества будут прочны. Так оно и было. Умел внести Ф. Д. прочность и твердость, не на время, но по существу навсегда. Могут меняться поколения, могут создаваться новые отношения и оценки мироздания, но основы культуры нерушимы, если они любовно заложены.

Знал Ф. Д. Латвию и любил свою родину. Не узкий шовинист, но светлый труженик, он горел сердцем о Латвии и умел служить своей стране не словом, но делом. Каждый молодой, новый работник радовал Ф. Д. Так любить народ может лишь познавший истинную Культуру.

Н. Рерих.

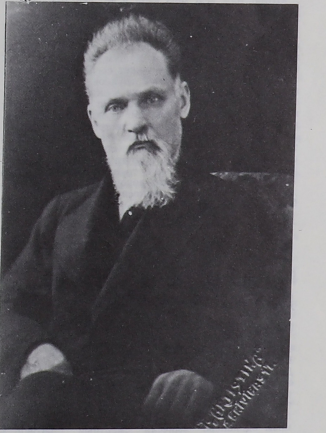

Ф. Д. Лукин.

РИХАРД ЯКОВЛЕВИЧ РУДЗИТИС

(1898—1960)

Поэт и философ, член общества со дня его основания, руководил обществом с 1936 года до его ликвидации осенью 40-го, а фактически до самой своей смерти, ибо ликвидация явилась очередным произвольным актом сталинской системы, и со сторoны самих членов всегда считалась незаконной.

В нескольких словах невозможно передать все благородство и возвышенность его души, и лишь слова Елены Ивановны Рерих позволяют нам приблизиться к этому незабываемому образу:

«Так, родной Рихард Яковлевич, я счастлива выраженной Вами преданности Вел. Вл. Истинно преданность есть качество, принадлежащее лишь царям духа. Также несомненно, что наличность этого качества принесена Вами из прошлого, и где же, как не на Востоке, как не в благословенной Индии, искать нужно зарождение этого величайшего из всех качеств. Все духовные достижения, духовное воспитание, вся утонченнейшая этика Индии зиждется на этом основном качестве. Вся литература ее проникнута духом героизма преданности. Нигде так не понимаются и не чтутся сокровенно узы между Гуру и учеником, как именно в Индии... Так благо Вам, если сердце Ваше трепещет этим великим и сладостным чувством. Истинно огни Признательности и Преданности подымаются выше многих других подношений».

«Шлю Вам всю мою веру в то, что Вы, приняв духовное наследие Феликса Денисовича, олицетворите в себе его символ — символ Вождя Сердца. Пусть все ищущие Света и отягченные скорбью найдут отклик в Вашем сердце, пусть все собравшиеся под водительством Вашим, почуют ту душевную теплоту, которая может согревать даже при суровом укоре. Ведь самое трудное искусство есть искусство творить отношения между людьми. Ни одно искусство не требует развития такого терпения и такой утонченной чуткости. Нужно уметь проникать в сознание, в сердца и настроения всех окружающих и приходящих; нужно уметь почувствовать тот основной тон, на котором можно объединиться с ними и объединить их с другими. Но если в сердце заложен магнит любви, то все облегчается, ибо искренность этого чувства покоряет самые заскорузлые сердца. Сердцу, прикоснувшемуся к Красоте, близок должен быть этот язык сердца. Потому вера моя с Вами, Вождем Сердца».

ГАРАЛЬД ФЕЛИКСОВИЧ ЛУКИН

(1906)

вступает в Латвийское общество друзей Музея Рериха спустя год после смерти отца, Феликса Денисовича Лукина, позже избирается секретарем общества; врач, член-корреспондент Института гималайских исследований, «Урусвати», участник горных экспедиций Всесоюзного института лекарственных растений, человек, которому фашизм и сталинизм одинаково вынесли смертный приговор за его убеждения.

Из писем Елены Ивановны Рерих:

«Также письма его из путешествия с описанием впечатлений от шедевров искусства, показывают тонкую восприимчивость. Это такое редкое качество, потому он и будет успешен в своем лечении, ибо исцеляет он, конечно, главным образом своей психической энергией».

«Так было радостно отметить и любовь Гаральда Феликсовича к пациентам, это качество необходимо для истинного целителя. Прекрасны и беседы его с больными; так он станет целителем духа и тела».

«Не раз было повторено — сберегите Гаральда, охраните его». Знаю, что его нужно именно охранять, ибо он в своем рвении иногда не считается со своими возможностями. Примеры имеем в его большой щедрости. Знаю также, что он слишком быстр в своих действиях и несдержан в выражениях. Но все это искупается его редчайшим сердцем, незлобивостью, честностью и замечательною чертою, он всегда ищет ошибку, прежде всего, в себе самом».

«Также Вы правы, что со временем страна будет гордиться Гаральдом Феликсовичем».

ЕКАТЕРИНА ЯКОВЛЕВНА ДРАУДЗИНЬ

(1882—1969)

Екатерина Яковлевна Драудзинь долгие годы была членом правления Латвийского общества Рериха, а также руководила секцией Женского Единения. Е. Драудзинь одна из первых женщин-стоматологов в Латвии. В 1906 г. ее за революционную деятельность ссылают.

Всю жизнь она мечтает о создании общины сотрудников и единомышленников, и реально пытается создать такую общину в Огре и Юмправе.

Екатерина Яковлевна — автор ряда книг, составитель индекса к книгам Живой Этики, который Юрий Николаевич Рерих ласково называл «Словником».

К ней в полной мере можно отнести слова одного из чинов реабилитационной комиссии: «Рериховцы — они были революционерами».

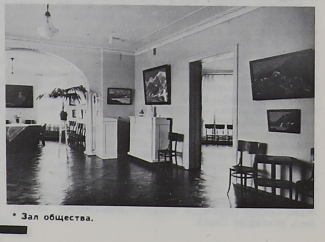

* Зал общества.

КУЛЬТУРА

Продолжение. Начало на 3-й стр.

Ведь именно в этой помощи человечеству нас и укоряют. Но каждый из рассеянных по всем странам соратников наших при этом улыбнется и скажет: «А разве каждый естественный труд не является помощью человечеству?» Ибо мерзко было бы думать, что каждый трудящийся трудится лишь для себя самого. Нет, он трудится для кого-то ему неизвестного. И тот неизвестный примет этот безымянный труд, как некое выражение Благодати, облегчающее ему прохождение земного пути. Не мечтатели, но воплотители мыслей; мечта улетает в безбрежный воздушный океан, но воплощение мыслей творит сущности и цементирует пространство грядущими созданиями...

Но культура, по сущности своей, не знает разрушения как такового. Она безудержно, беспрестанно создает, она постоянно покрывает новым, высшим куполом несовершенство вчерашнего и сегодня. Но где же тот камень, который не пригодился бы мудрому строителю, берегущему каждую возможность? Истинно, в разных частях света сейчас возникает напряжение строительной энергии. Ряды молодых работников вопиют: «Мы изнемогли от разрушения, мы отяжелели от бессмысленной механизации, мы хотим творить, мы хотим делать ту полезную работу, которая соединила бы нас со светлым будущим». В стенах учеников всегда указывался мост, соединяющий старый и новый мир. И нигде не говорилось ни о разрушении, ни о насилии.

Если мыслить о духовности будущего, то ведь эта духовность не будет отвлеченной, но снова она вернется в зримость, в ощутимость, в непрелож-ность. И снова Благодать станет вещественною, как вещественна и весома даже мысль. Если кто облагораживает жизнь свою, если кто вместо соритель-ного злоречия старается вернуться к творчеству светлому, разве это смешно? Ведь химизить будут только невежды, для которых само Знание уже является отвлеченностью, а сама Красота — ненужною роскошью, и сама Благодать — младенческою сказкою. Но самые серьезные ученые уже давно пришли к заключению, что сказка есть сказание. А сказание есть исторический факт, который нужно разглядеть в дымке веков.

Те же ученые показали нам, что Культура и достижение государств строились Красотою. Уберите памятники Красоты, и весь аспект истории нарушится. Живучесть Красоты, вековая жизнеспособность культуры говорит нам об истинном претворении отвлеченности в явленную жизнь.

Вот и мы вовсе не мечтатели, но работники жизни, и апостолат наш прежде всего в том, что мы стремимся сказать народу: «Помни о Красоте, не изгоняй ее облик из жизни и зови действенно и других к этой трапезе радости! А если увидишь союзников, не отгони их, но найди всю меру благого вмещения, чтобы позвать их на то же мирное необъятное поле труда и созидания. В Красоте и в духе укрепятся силы твои, и взглянешь ты ввысь и прострешь крылья свои, как завоеватель сужденного Света...». В дни особых смятений и содроганий, мы будем твердить о том же созидании, о том же благодатном Свете. И нет такого условия, которое бы могло отвратить вступившего на путь созидания.

Не убоимся во имя Прекрасного и будем помнить, что насмешка невежества лишь толчок для подвига.

Отрешаясь от эгоизма, если будем не только сами стремиться по пути Прекрасного, но и будем всемерно открывать его близким, мы уже будем выполнять ближайшую задачу осветления Культуры — восхождения духа.

1930 г.

...улучшение в народном положении наступает не от перемены норм правления, но от изменения (я сказала бы усовершенствования) человеческого мышления. Многие старые понятия не приемлемы для нового народного сознания и не могут входить в словарь будущего. Новый Мир требует новых понятий, новых форм и определительных. Все происходящее ясно указывает, куда направляется эволюция. Создается эпоха общего сотрудничества, общего дела и коллективной солидарности всех трудящихся, вне всяких классов. И самая насущная задача, встающая сейчас перед человечеством, есть именно синтезирование духовного с материальным, индивидуального с универсальным и частного с общественным. Лишь когда будет осознана односторонность узко-материальных земных опытов, наступит следующая ступень стремления к объединению **мира плотного с миром тонким.** И новые достижения в науке, новые исследования и нахождение законов психической энергии потребуют не отречения от «небес», но нового открытия и понимания их.

1936.

Из писем Е. И. Рерих.

«Всеначальная или огненная энергия будет действовать тем сильнее, чем сознательнее будет принята.

Помыслить о высшей энергии значит стать духовным.

Добро без духовности не ускоряет эволюцию.

Ибо без духовности не понять глубочайшие слои построения Космоса.

Надо тонким образом понять все возможные проявления психической энергии.

Так — радость в труде помогает усовершенствовать свой труд, ибо в этой радости психическая энергия сильнее проявляется.

Присутствие вдохновения не присуще только отдельным людям, а это и есть то самое проявление действия психической энергии».

Из книги Г. Лукина «Огонь, Огонь,Огонь».

«Мысль — это энергия, которая творит, которая очень и очень мощна. В свое время немецкий ученый Лейбниц посетил Рембрандта, и тот сказал, что каждый мазок, каждый штрих, который он кладет на холст, все его композиции будут вечно нести его мысли, переживания, все, что художник перечувствовал, работая над картиной. ...Да, наши мысли живут, наши мысли нас окружают — поэтому будем думать конструктивно, наполняя пространство позитивными теченнями мысли и тока. Это обогатит нашу жизнь, даст нам реальные изменения в наших собственных клетках, наших генах... Все отпечатывается в них».

«Если ежедневно мы будем делать что-то лучше, чем вчера, даже если это будет самым незначительным, очень скоро накопится то многое, что поможет достичь новых вершин. Нашим внутренним состоянием должно стать состояние восхождения».

Святослав Рерих.

ЗНАК ЗНАМЕНИ МИРА

Знак этой триады, который встречается во всем мире, может иметь несколько толкований. Его можно принять как символ прошлого, настоящего, будущего, включенных в кольцо Вечности; его можно понимать и как религию, науку, искусство в единой окружности Культуры. Но как бы он ни толковался, он всегда имел универсальный характер.

Древнейший из символов Индии, Чинтамани, знак счастья, включает в себя эту триаду; ее можно увидеть в Небесном Храме в Пекине. Этот знак связан с Тремя Сокровищами Тибета; он появляется в известной картине Мемлинга на груди Христа; на Страсбургской Богоматери; на щитах крестоносцев и на гербе ордена тамплиеров. Знак этот стоит и на мечах кавказцев, так называемых «гурдах».

Символ этот связан с несколькими философскими системами. Он появляется на образах Гэсэр-хана и Ригден Джапо, на «тамге» Тамерлана и на гербе римских пап. Он изображен в картинах древних испанских художников и Тициана, на одной древней иконе св. Николы и на иконе св. Сергия и Святой Троицы.

Знак Знамени Мира появляется на гербе Самарканда, на древностях Эфиопии и коптов, на скалах Монголии, на тибетских кольцах, и на нагрудниках в Лахуле, Ладаке и почти во всех Гималайских землях, а также на керамике эпохи неолита.

Знак этот часто встречается на буддийских флагах, им клеймят монгольских скакунов. Потому трудно найти более подходящий символ, объединяющий все расы.

Символ этот имеет огромную древность и встречается во всем мире, потому не может быть ограничен какой-либо сектой, религией, или традицией, ибо он представляет эволюцию сознания во всех ее фазах.

* Н. Рерих. Рига.

Николай Рерих

ПОДВИГ

Волнением весь расцвеченный
мальчик принес весть благую,
о том, что пойдут все на гору.
О сдвиге народа велели сказать.
Добрая весть, но, мой милый
маленький вестник, скорей
слово одно замени.
Когда ты дальше пойдешь,
ты назовешь твою светлую
новость не сдвигом,
но скажешь ты:
подвиг!

1916

ЖЕМЧУГ

Опять вестник. Опять Твой
приказ! И дар от Тебя!
Владыко, Ты прислал мне
жемчужину Твою и повелел
включить ее в мое ожерелье.
Но Ты знаешь, Владыко,
мое ожерелье — поддельно.
И длинно оно, как бывают
длинны только поддельные
вещи. Твой сверкающий
дар среди тусклых
игрушек потонет. Но Ты
приказал. Я исполню.
Эй, вы, уличные гуляки!
Среди моего ожерелья
есть от Владыки
данный мне
жемчуг!

1920

РЕЗОЛЮЦИЯ

о поддержке Народного фронта Латвии

Латвийское общество Рериха считает, что дальнейшее развитие общества, а также выживание латышского народа всецело связаны с необратимостью процесса перестройки. Видя серьезную угрозу дальнейшему развитию этого процесса в попытках административно-бюрократического аппарата дестабилизировать положение в республике, в том числе через создание, так называемого Интерфронта, Латвийское общество Рериха выражает полную поддержку позиции творческих союзов Латвии, а также признает Латв. народный фронт выразителем чаяний и надежд всей прогрессивной части общества. Латвийское общество Рериха особо поддерживает резолюции Народного фронта о защите окружающей среды, об отмене декретов, ущемляющих права граждан, о демократизации религиозной жизни и автономии высших учебных заведений. Латвийское общество Рериха готово конкретными делами способствовать скорейшему воплощению в жизнь положений, высказанных в III, IV, V и XI разделах программы Народного фронта.

На учредительном собрании, посвященном возобновлению общества председателем Латвийского общества Рериха избрана Гунта Рудзите.

Издатель: Латвийский фонд культуры и Латвийское общество Рериха. Ответственный за издание Гунта Рудзите.

Материалы к печати подготовили Л. Верещак, Г. Рудзите, Г. Трепша, И. Трепша.

Отпечатано в 1-й типографии. Тираж 1500.
Заказ № 1664. ЯТ 00576.

Uguns

LATVIJAS KULTŪRAS FONDS
LATVIJAS RĒRIHA BIEDRĪBAS INFORMATĪVĀ LAPA

S. Rērihs. N. Rēriha portrets.

NO DZĪVĀS ĒTIKAS GRĀMATĀM

Par Uguni saucam visas smalkās, garīgās izpausmes, kuras apstiprina labākos cilvēces darbus.

Senatnē zināja par šo vienoto bezgalīgo elementu. Grieķijas un Ēģiptes mācību stūrakmens bija šī īstenība.

Liekas, skaidri ir pateikts par Uguns Kristībām. Bet bija nepieciešama atvērta sirds, lai stāvētu šīs liesmas priekšā.

Neizsīks spēki nevienam, kurš nems dalību Īstenības Krusta nešanā. Uguns pamatā ir pārtapšana un nemitīga atdeve. Uguns nevar pastāvēt bez atdošanas upura, un arī gara ugunīgais kodols pastāv atdodot.

Izkliedējam mānticību, tumsonību un bailes. Kaldinām vīrišķību, gribu un zināšanas.

Lai svētā Grāla labākie karaviri pulcējas varoņdarbam. Nav augstāka prieka par varonības smaidu. Ar smaidu sagaidīet varonības kristības. Ar smaidu izsakiet visstingrāko pavēli.

Valcās — kādas jūsu debesis? Atbildiet — darba un cīņas debesis. No darba — neuzvaramība, no cīņas — skaistums.

Varam priecāties, kad pienāk lielo notikumu laiks. Nekādi sabrukumi nespēs iedragāt apziņu par jaunu kosmisku savienojumu pieaugšanas realitāti. Šiem savienojumiem jāizsauc mūsos prieks. Ja mēs tos apzināmies, tātad mēs tajos arī piedalāmies. Jebkāda, kaut vai daļēji apzināta līdzdalība kosmiskajos procesos jau ir liela gara uzvara. Tālo pasauļu alkas ir cilvēka gara dabiska virziba.

Apjaušiet sevi ne kā zemes, bet visuma iemītniekus. Tā uzņemsimies vēl lielāku atbildību.

Dodoties Bezgalības viļņos mēs varam kļūt līdzīgi vētras notrauktiem ziedlem. Kā spēsim pārtapt Bezrobežības okeānā?

Nebūtu gudri sūtīt ceļā kuģi bez stūres. Tāpēc dots ir Vaditājs, un sirds jaunrade netiks pazudināta. Kā bākas negurstošā sardzē gaismas ceļā stāv cilvēces Brāļi, gatavi palīdzēt ceļiniekam iekļauties augšupejas kēdē.

Dzīve ir nepārtraukta ideju plūsma un kosmisko enerģiju pārtapšana konkrētās formās. Kā spēs gars ietvert Bezrobežības jēdzienu, ja nepacels savu domu līdz ideju valstībai? Kad doma tiks izprasta kā dzīvs, reāli īstenojams faktors, tad doma parādīs cilvēkam, kur augstākais prieks un kur īstenība. Domas meklējumi radīja saiti ar Visuma uguni. Domas meklējumi dos apjausmu par augstākām pasaulēm. Domas meklējumi aizvedīs līdz Pasaules Mātes starojumam. Sirds degsme aizvedīs līdz mūžīgai dailei.

Neierobežota Mīlestība likta Augstākās Pasaules pamatā. Atbildīs šai īpašībai tikai tāda pati mīlestība.

Jautās — kā pāriet dzīvi?
Atbildiet — kā pa stīgu bezdibeni —
Dailī, vērīgi un strauji.

* N. Rērihs. Pasaules Turētāja.

MANI JAUNIE DRAUGI!

No tālās un skaistās Indijas, gara varoņdarbu un diženā domas lidojuma zemes, sūtu visiem Jums, kas esat sapulcējušies lielās celtniecības vārdā, aicinājumu uz bezgalīgu pilnveidošanos un augšupeju.

Cilvēcei paveras jauni atklājumi un gaismas iekarojumu apvāršņi. Jūs jau zināt par jaunā laika tuvošanos. Katrs laikmets nāk ar savu zīmi, un domas enerģija kļūst par Jaunās Pasaules virzošo pamatspēku. Tāpēc mēs aicinām Jūs izprast radošās domas milzīgo nozīmi un pirmā pakāpe ceļā uz to būs APZIŅAS ATVĒRSANA, tās attīrīšana no visa veida aizspriedumiem, nepamatotiem, uzspiestiem priekšstatiem.

Pavērsīmies naksnīgās debess plašumos, ietversim domā visas bezgalīgā Kosmosa neskaitāmās pasaules un noslēpumus. Patiesi, doma savā būtībā ir neierobežota, un tikai mūsu apziņa nosaka tai rāmjus. Tāpēc bez kavēšanās pāriesim pie nākošās pakāpes — APZIŅAS PAPLAŠINĀŠANAS.

Vissenākā Indijas gudriba norāda, ka doma ir pasaules pirmsākums. Domas kā cilvēka būtības veidotājas nozīmi izcēla dižais Budda, un virzīja savus mācekļus uz apziņas paplašināšanu. Tiešī tas bija arī Lao-tze, Konfūcija, Kristus un citu lielo gara skolotāju un izcilo domātāju darbības mērķis. Lielais Platons ir teicis: «Domas pārvalda pasauli.» Arī mūsdienu zinātnieki, piem., profesors Komptons, izsakot varbūtību par reāla, saprātīga spēka klātbūtni visās dabas parādībās un procesos, par domas iedarbību uz matēriju, nobeidz ar sekojošiem zīmīgiem vārdiem: «Iespējams, ka cilvēka doma ir pati svarīgākā pasaules sastāvdaļa.»

Tikpat plaši uzsāksim arī domas vēstures izzināšanu. Atsakoties no jebkādiem vietas, laika un nāciju aizspriedumiem, līdzīgi bitēm steigsim vākt cilvēces radošās domas nenovērtējamās medus lāses.

Par pamatu ņemot mūsu apziņas dižo veidotāju sasniegumus, uzsāksim trešo pakāpi — ATTISTĪSIM SAVU DOMU, savu radošo darbību, un no jaunām sakarībām šķīslim aizvien jaunas ugunīgās domas, šīs esības valdnieces, dzirkstis.

Nealzmirsīsim arī, ka domātājs nekad nav vientuļš, jo doma ir visspēcīgākais magnēts, kas piesauc no Kosmosa sev radniecīgu atbildi. Tāpēc, ja gribat saņemt skaistu atbildi, sūtiet izplatījumā tikai trauksmainas, sirdi uguns caurstrāvotas domas, jo tikai trauksmes apgarota un sirdī kaldināta doma gan rada, gan pievelk kā varens magnēts. Doma bez trauksmes un degsmes ir neauglīga.

Tāpēc tieksimies pēc zināšanām, pēc jaunām domas formām un šai virzībā mācēsim uzdrošināties, jo tikai bezbailīga doma veido jaunus ceļus.

Mani draugi, pieskaroties mākslai, pieskaroties radošai darbībai, iemācieties ikdienā padarit šīs veltes par Jūsu spēka neizsīkstošu avotu, jo skaņa un krāsa, doma un ritms ir likti pasaules un cilvēka esības pamatā. Skaņa un krāsa, zināšanas un jaunrade ir īstens Amritas, Nemirstības kauss!

Ap mums Kosmiskā Dzīve pulsē nerimstoša, mūžīga radīšanas priekā, un būdami šīs visaptverošās jaunrades sastāvdaļa, mēs esam radīti, lai pastāvīgi raditu paši — raditu ar domu, vārdu un rīcību.

Mani jaunie draugi, bagātiniet savu garu, uzņemiet sevī visas skaņas, krāsas un ritmus, ko sūta Jums neizsmeļamās Kosmosa krātuves. Apzinīgi tveriet šīs smalkās vibrācijas, un tās padarīs smalkāku Jūsu uztveres spēju un apgaros Jūsu domas.

Domas uztveres izsmalcinātība palīdzēs Jums izzināt Kosmosa noslēpumus un dāvās laimes un augstākā prieka brīžus nebeidzamajā un nepārtrauktajā izaugsmes un sasniegumu ceļā.

Mani draugi, strādājiet, nežēlojot spēkus, jo tikai augstākā sasprindzinājuma pakāpe paver jaunas iespējas. Likumi visās sfērās ir vienādi, un mēs zinām, ka jaunas enerģijas dzimst uz vislielākās spēku atdeves robežas. Tāpēc paplašinot savu darbības lauku un sasprindzinot visus spēkus, Jūs pirmām kārtām padarisiet savu dzīvi skaistu.

Un vēl es aicinu Jūs nebaidīties no grūtībām, būt gataviem pārvarēt visus šķēršļus, jo katra tāda pārvarēšana dara Jūs spēcīgākus un tuvina nākotnes uzvaru. Iemīliet grūtības un sakiet sev: «Lai svētīti šķēršļi, caur viņiem augam!»: un tā bezbailīgi, gara virsotņu iedvesmoti, apzinoties bezgalīgā dzīves radošās pilnveidošanās procesa varenumu, traucieties preti saucošai Jūs Bezgalībai — dziņu Bezgalībai, sasniegumu Bezgalībai, zināšanu Bezgalībai, celtniecības Bezgalībai, dailes Bezgalībai!

Mani jaunie draugi, saklausiet radošās Bezgalības aicinājumu!

1929. g.

H. Rērihs

Nikolajs Rērihs

KULTŪRA

Īsumā raksturosim mūsu uzdevumu un mērķu būtību. Visu konkrēto var izteikt pāris vārdos: mēs palīdzam Kultūrai. Bet, ja kāds iedrošināsies uzņemties atbildību un sacīs: «Mēs veidojam Kultūru,» arī viņš būs tuvu patiesībai. Jo vai tad katrs palīdzošais nebūs arī reizē līdzstrādnieks?

Mēs lūdzam savus draugus katru dienu domāt, izteikt un pielietot Skaistuma un Kultūras jēdzienus. Tajā nav nekā jauna, jo vispār nekā jauna nav. Mēs vienkārši piesaistām šiem vērtīgajiem jēdzieniem jaunu atbalstu, cenšamies pastiprināt radošās enerģijas spriegumu. Mūsu mērķis ir pētīt un pārvērst tā saucamo abstrakciju realitātē. Pavisam viegli ir katru darbību pārvērst abstrakcijā un šādā nekonkrētībā pazaudēt spēju iedarboties uz realitāti.

Mēs pastāvīgi redzam, kā veikla retorika visreālāko dzīves mācību pārvērš nealzniedzamā abstrakcijā un, lai nomierinātu mazdūšīgos, padara to par kaut ko netveramu un izplūdušu. Tuvākais Kultūras uzdevums ir panākt, lai šīs mākslīgi konstruētās milzu abstrakcijas atkal kļūtu par realitāti un dzīves saturu.

Īstenība būs tur, kur izpaudīsies nealzspriedumaina, plaša, radoša pieeja, vispusīga izpratne un negurstoša varonība. Mūsu ienaidnieki saka, ka mēs it kā veidojam kaut kādu īpašu cilti. Ja viņi ar to būtu domājuši kultūras cilvēkus, tad jāsaka, ka šāds pretinieku apzīmējums, kā tas nereti gadās, būtu tuvs patiesībai. Un no tādas patiesības mēs nevairīsimies. Ja kā augstāko apvainojumu aizejošais laikmets izteiks mums šādus vārdus: «Lūk, sanākuši sapņotāji un iedomājas, ka spēj palīdzēt cilvēcei,» jo tieši šo palīdzību cilvēcei mums arī nereti pārmet, uz to katrs no mūsu domubiedriem visās pasaules malās pasmaidīs un atbildēs: «Vai tad jebkurš dabisks darbs nav palīdzība cilvēcei?» Zemiski būtu domāt, ka katrs

(Turpinājums 7. lpp.)

17. NOVEMBRĪ SVINĪGI TIEK ATJAUNOTA

* Baltijas valstu Rēriha biedrību kongress Rīgā, 1937. g. 10. oktobrī. Pirmajā rindā no kreisās: K. Draudziņa, J. Grīnberģs, K. Volkovskis, R. Rudzītis, J. Montvidiene, N. Serafīnienē, Juhnevičs, T. Bučēns, J. Zilbersdorfs, K. Jodvalkis. Otrajā rindā no kreisās: O. Misiņa, A. Viesture, I. Blūmentāls, H. Lūkins, A. Kļizovskis, Šipavičus, V. Skabas, B. Valušīte, V. Budkus, P. Glemža.

LATVIJAS RĒRIHA BIEDRĪBA

Latvijas Rērihа biedrības aizsākumi attiecas uz 20. gadu sākumu, kad rīdzinieks Vladimirs Sībājevs (1898—1975) Londonā iepazīstas ar ievērojamo krievu mākslinieku, filozofu un ceļotāju Nikolaju Rērihu un daudzus vakarus pavada viņa ģimenes lokā dzijās un nopietnās sarunās.

Kļuvis par N. Rērihа sekretāru, V. Sībājevs atgriežas Rīgā ar viņa arhīvu, grāmatām un manuskriptiem, un izveido nelielu Rērihа draugu pulciņu, kuri studē viņa darbus, austrumu filozofiju, regulāri sarakstās ar Rērihu ģimeni. 1924. g. Rīgā tiek izdota pirmā grāmata — N. Rērihа aprakstu krājums «Svētības ceļi».

Pēc V. Sībājeva aizbraukšanas uz Indiju 1928. g. pulciņu turpina vadīt ārsts Fēlikss Lūkins (1875—1934). N. Rērihs rakstīja: «Caur Sībājevu pienāca neaizmirstamais dakteris Lūkins. Viņam sekoja vesela rinda sirsnīgu Latvijas līdzstrādnieku.» 1930. g. F. Lūkins Parīzē tiekas ar N. Rērihu, un šīs tikšanās rezultātā tā paša gada 13. oktobrī tiek oficiāli nodibināta Latvijas Rērihа muzeja draugu biedrība. Biedrības sekcijās tiek studētas austrumu un rietumu kultūras tradīcijas, dažādu mācību ētiskie pamati. Notiek vispārizglītojošo lekciju cikli, kurus vada profesori J. Siliņš, P. Galenieks, Z. Mauriņa. Mākslas sekcijā ietilpst mūzikas, gleznošanas un teātra pulciņi. Biedrība aktīvi iesaistās starptautiskajā kustībā par Rērihа Mīera Pakta pieņemšanu, sadarbojas ar Himalaju pētniecisko institūtu «Urusvati». Biedrība atver muzeju, kurā 30. gadu beigās ir 55 Nikolaja un Svjatoslava Rērihu gleznas. Tiek izveidotas Baltijas valstu un austrumu mākslas nodaļas. Biedrībai ir sava bibliotēka.

No 1936. g. līdz pat likvidācijai 1940. g. rudenī biedrību vada dzejnieks un filozofs Rihards Rudzītis (1898—1960) — «svētā Grāla mūslaiku bards», kā nosauca viņu N. Rērihs. Viņa vadībā biedrība strauji paplašina savu darbību un izveidojas par nozīmīgāko Rērihа kustības centru Eiropā (tai laikā pasaulē darbojas ap 80 šāda veida organizāciju). Biedrības izdevniecībā «Uguns» nāk klajā ap 50 grāmatu — galvenokārt filozofiska rakstura literatūra. N. Rērihа darbi, monogrāfijas par viņu, Dzīvās Ētikas grāmatas. Šīs darbības milzīgo nozīmi ir grūti pārvērtēt, jo, kā zināms, ilgajos pēckara gados, kad Rērihu mantojums tika pilnīgi noklusēts, šīs grāmatas bija vienīgais izziņas avots par viņu idejām visā Padomju Savienībā.

LATVIJAS RĒRIHA BIEDRĪBA

Aktīvi biedrībā darbojās: H. Lūkins, K. Draudziņa, K. Vaičuļēns, A. Kļizovskis, K. Volkovskis, F. Bučēns, A. Viesture, Z. Misiņš, M. Riekstiņa, I. Blūmentāls. «Jāsaka, ka no visām biedrībām mana mīļākā ir Rīgas biedrība,» tā ne vienu reizi vien uz Latviju rakstīja Helēna Rērihа.

Rērihus ar Latviju saistīja daudzas saites. N. Rērihs rakstīja: «Latvija vienmēr mums bijusi uova, gan pateicoties tautas eposam, gan maniem senčiem.» Caur Latviju tika plānota Rērihu atgriešanās dzimtenē.

1940. g. augustā biedrību likvidē, 1948. g. daudzus biedrības biedrus izsūta. Taču neskatoties uz ilgajiem fiziskā un pēc tam sekojošā garīgā ieslodzījuma gadiem, dzīvi palikušie saglabāja uzticību Rērihа vispārcilvēciskajiem ideāliem līdz pat mūsdienām un tieši viņiem mums jāpateicas par spēcīgu Rērihа ideju pārmantotību Latvijā. Sodien, garīgās revolūcijas laikmetā, šīs idejas mums ir tuvākas un nepieciešamākas kā jebkad.

Rērihа kustībai ir nozīmīgs starptautisks skanējums un atjaunotā Latvijas Rērihа biedrība neapšaubāmi ieņems pienācīgu vietu šai ciņā par kultūru, mieru, skaistumu.

NEIZNĪCINĀMAIS

F. LŪKINA GAIŠAJAI PIEMIŅAI

(FRAGMENTI)

Grūtajās un vētru vagotajās kalnu pārejās kādi nezināmi draugi izlikuši augstus akmeņus — mengīrus. Tie atgādina ceļiniekam par briesmām, par tālo ceļu, kurā ir jāparāda visplašākā pacietība, izpratne un uzticība izraudzītajam mērķim. Tie atgādina par veiksmi un prieku.

Tikpat neiznīcināmi saglabāsies piemiņa par F. Lūkina pašaizliedzīgo darbu, kurš pilnā vārda nozīmē ziedoja sevi visu līdzcilvēku labā.

Kā īsts zinātnieks, bez aizspriedumiem un mānticības, F. Lūkins aizrautīgi meklēja labākos ārstniecības līdzekļus. Savam ārsta darbam viņš atdeva visu mīlestību un nenogurstošo enerģiju. Viņš zināja, kad pasmaidīt, un kad prasīt, lai pielieto glābjošo līdzekli.

Protams, kā tas jau vienmēr ir bijis, F. Lūkinam nācās ne mazums ciest no nesapratšanas, no tumsonības. Bet vajadzēja redzēt, cik mierīgi un ar kādu labvēlību viņš pats stāstīja par ceļa ērkšķiem. Tik tālu un ar tādu gaišumu viņš bija lelūkojies nākotnē, ka spēja izjust tikai nožēlu par nevajadzīgiem šķēršļiem. Bez tam viņš pilnībā izprata padomu: «Lai svēliti šķērši, caur tiem mēs augam.»

Attiecībās ar F. Lūkinu vienmēr nāca prātā svētība. Viņš mācēja neizlaistīt šo dārgo kausu.

Visaugstākā ētika Lūkinam bija nevis pavēle, bet apskaidrotas dvēseles aicinājums. Šī gaišā rakstāja piemiņa ne tikai neizplēn liesmainajā laikmeta virpuļi, bet piešas brīnišķā gaismā. F. Lūkinam jau no dabas bija lemts kļūt par ārstu, dziedinieku. Viņš visur bija vienotājs spēks, sadarbības atveseļotājs. Viņam tā nozīmēja sadraudzību, kura cieši vienoja Gaismas meklētājus.

F. Lūkins neprata dzīvot bez darba; uz darbu viņš virzīja arī visus līdzstrādniekus. Ar tādu stūrmani varēja būt drošs par kuģi. Pie stūres bija ne tikai pieredzējis, bet arī uzticīgs darbinieks. Bailes, atkrišanu, nodevību Lūkins necieta, jo viņš pats bija brīvs no šiem tumsas iedīgļiem. Turpreti jebkuri krietni centieni un **mekiējumi** viņu priecēja. Vai tas skāra zinātni, vai **medicīnu**, gaisa kuģniecību vai mākslu — visos jautājumos labais dakteris bija vienmēr pretimnākošs.

Plaši redzēja Fēlikss Lūkins. Katrs jaunpienācējs tiecās atklāt viņam savu dvēseli, zinot, ka netiks ne pazemots, ne **izsmiets**. Šādu dziedinošu atbalstu līdz mūža beigām sniedza Lūkina sirds. «Tam, kas klauvē, atver» — šo likumu viņš nesa sevī, mācēdams gan atvērt, gan novērtēt klauvējošo.

Uzzinājuši, ka F. Lūkins uzņēmies mūsu biedrības vadību Latvijā, mēs jutām, ka biedrībai būs stingri pamati. Tā arī bija. Lūkins spēja izveidot biedrību nesatricināmu un **stipru**, un ne uz brīdi, bet faktiski uz mūžu. Var nomainīties paaudzes, var rasties jaunas attiecības un pasaules uztvere, taču kultūras pamati, ja tie likti ar mīlestību, ir neizņīcināmi.

Lūkins pazina Latviju un mīlēja savu dzimteni. Būdams gaismas cīnītājs, ne šaurs šovinists, viņš sirdi dega par Latviju un prata kalpot savai zemei ar darbiem, ne tikai ar vārdiem.

Viņam bija prieks par katru jaunu līdzstrādnieku. Tā mīlēt savu tautu var tikai tas, kas iepazinis patieso kultūru.

N. Rērihs

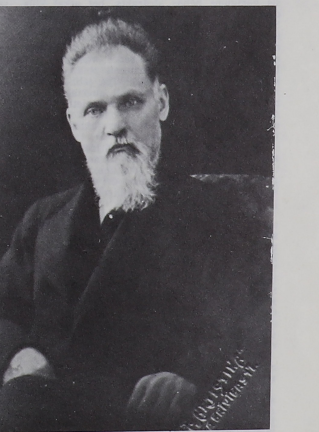

F. Lūkins.

Nikolajs Rērihs

KULTŪRA

(Turpinājums no 3. lpp.)

strādājošais pūlas tikai savā labā. Nē, viņš strādā arī sev nezināma līdzcilvēka labā. Un šis nezināmais izjutis šo pašaizliedzīgo darbu kā augstākas Svētības izpausmi, kura palīdz viņam dzīves grūtībās. Nevis sapnotāji, bet gan domas iemiesotāji; sapni izgaist bezgalīgajā debesu zilgmē, kamēr domu formas realizējas dzīvē un stiprina izpratījumu ar nākotnes veidojumiem.

Kultūrai jau pēc savas būtības ir svešs jēdziens «sagraut». Kultūra nerimstoši, neapturami rada; tā nevis iznīcina, bet pārklāj vakardienas nepilnību ar jaunu un augstāku kupolu. Un kurš tad būs tas akmens, kuru atraidīs gudrs celtnieks, kas tiecas izmantot katru iespēju? Visdažādākajās pasaules malās šodien aug radīšanas enerģijas spriegums. Jaunie pacej savas balsis: «Mēs esam noguruši no iznīcināšanas, mūs nomāc bezjēdzīgā mehanizācija, mēs gribam radīt, mēs gribam nodarboties ar to derīgo, kas savienotu mūs ar gaišāko nākotni.» Senajās mācības vienmēr ir norādīts tilts, kas savieno veco un jauno pasauli. Un nekur nav minēta iznīcināšana vai vardarbība.

Domājot par nākotnes garīgumu, uzsvērsim, ka šis garīgums nebūs abstrakts, bet atkal kļūs sarežģīts, sataustāms un nepārejošs. Un atkal augstākā Svētība iegūs reālu saturu, tāpat kā materiāla un izmērāma ir arī doma. Ja kāds dara savu dzīvi cildenāku, ja kāds piesārņojošas mēlnesības vietā cenšas atgriezties pie gaišās jaunrades, vai tas ir smieklīgi? Kiķināšana lai paliek tumsoņu ziņā, jo viņiem jebkuras zināšanas jau ir abstrakcija, jebkurš skaistums — nevajadzīga greznība, un pati augstākā Svētība — bērnu pasakas. Lai gan pavisam nopietni zinātnieki jau sen ir vienojušies, ka pasaka būtībā ir teiksma, bet savukārt teiksma ir vēsturisks fakts, kuru ir jāmāk ieraudzīt gadsimtu dziļēs.

Tie paši zinātnieki ir pierādījuši, ka Kultūra un atsevišķu valstu sasniegumi saknojas Skaistumā. Attēliskimies no Skaistuma pieminekļiem, un kas paliks pāri no vēstures? Skaistuma dzīvīgums, kultūras gadsimtiem ilgā dzīvotspēja apliecina patiesu abstraktā pārtapšanu reālā dzīvē.

Tāpēc mēs esam nevis sapnotāji, bet gan dzīves strādnieki un savu misiju saskatām pienākumā vērsties pie tautas ar vārdiem: «Doma par Skaistumu, neizdzen to no dzīves un ari citus aicini uz šiem priekš svētkiem! Un ja satiksi sabiedrotos, neatstum tos, bet atrodi sevī pietiekami daudz cildenas iecietības, lai spētu iesaistīt viņus šaja plašaja jaunrades darbā. Skaistumā un garā augs tavi spēki, tālu sniegsies tavs skatiens un plaši pletīsi tu spārnus kā ilgi gaiditās Gaismas iekarotājs . . .» Jūku un satricinājumu dienās nebeigsim atkārtot par to pašu jaunradi, par to pašu svētīto Gaismu. Un nav nekā tāda, kas varētu novirzīt mūs no šī jaunrades ceļa.

Visa skaistā vārdā atmetīsim bailes un atcerēsimies, ka tumsonības nirgas tikai ledvesmo uz varoņdarbu.

Atsakoties no egoisma, ja mēs ne tikai paši virzīsimies pa Skaistuma ceļu, bet visiem spēkiem centīsimies atvērt to arī saviem tuvākajiem, ar to pašu mēs jau kalposim Kultūras atdzimšanas tuvākajam mērķim — gara augšupejai.

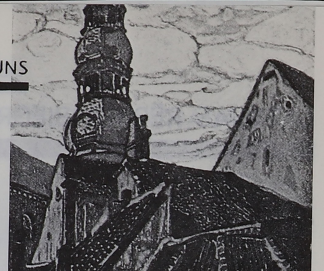

* N. Rērihs. Riga.

«Doma — tā ir enerģija, kura rada, kura ir ļoti un ļoti stipra. Savā laikā vācu zinātnieks Leibnics apmeklēja Rembrantu, kurš viņam teica, ka katrs otas triepiens, katrs pieskāriens audeklam, katra kompozīcija uz mūžiem saturēs viņa domas, pārdzīvojumus, visu to, ko mākslinieks izjutis gleznas radīšanas laikā. . . Jā, mūsu domas dzīvo, mūsu domas ir ap mums — tāpēc domāsim skaisti, domāsim konstruktīvi, piepildot izplatījumu ar pozitīvām domas strāvām. Tas bagātinās mūsu dzīvi, dos reālas izmaiņas mūsu pašu šūnās, mūsu gēnos. . . Viss ierakstās tajos».

«Ja diendienā mēs kaut ko darīsim labāk kā vakar, pat ja tas būs kaut kas pavisam nesvarīgs, ļoti drīz uzkrāsies tas svarīgais, kas palīdzēs sasniegt mums jaunas virsotnes. Augšupejas stāvoklim ir jākļūst par mūsu apziņas pamatstāvokli».

Svjatoslavs Rērihs

«Tautas stāvokļa uzlabošanās ir atkarīga nevis no izmaiņām pārvaldes likumos, bet gan no pārmaiņām (es teiktu no pilnveidošanās procesa) cilvēka domāšanā. Daudzi vecie jēdzieni ir nepieņemami jaunajai tautas apziņai un nevar tikt iekļauti nākotnes vārdnīcā. Jaunā Pasaule prasa jaunus jēdzienus, jaunas formas un jaunus apzīmējumus . . . Veidojas laikmets, kurā kopīga sadarbība, kopīgi mērķi un kolektīva solidaritāte vienos visus strādājošos, ārpus jebkurām šķirām. Un kā visneatliekamākais cilvēcei izvirzās uzdevums sintezēt garīgo ar materiālo, individuālo ar vispārējo, personīgo ar sabiedrisko. Tikai pēc tam, kad tiks izprasts, cik virspusīga ir šauri materiāla zemes pieredze, pavērsies jauna pakāpe ceļā uz **miesiskās un smalkās pasaules** saplūšanu. Un jaunākie zinātnes sasniegumi, jaunākie pētījumi un psihiskās enerģijas likumu atklāšana prasīs nevis atteikties no «debesīm», bet gan no jauna atklāt un izprast tās».

1936.

No Helēnas Rērihas vēstulēm.

RIHARDS RUDZĪTIS

(1898—1960)

Dzejnieks un filozofs, biedrības biedrs kopš tās dibināšanas. No 1936. g. līdz biedrības slēgšanai tās vadītājs, — patiesāk līdz savai nelaikā nāvei, jo biedrības likvidācija bija kārtējais patvaļīgais stajlinisma akts, kuru biedrības biedri vienmēr uzskatīja par nelikumīgu.

Pāris vārdos ir neiespējams ietvert visu šīs cildenās dvēseles neaizmirstamo tēlu, tāpēc sniedzam fragmentāru ieskatu divās Helēnas Rērihas vēstulēs Rihardam Rudzītim:

«. . . man ir prieks par Jūsu vēstulē pausto uzticību L. Sk. Patiesi, uzticība ir tā īpašība, kura piemīt tikai gara valdniekiem. Īpašību šo Jūs, neapšaubāmi, esat mantojis no pagātnes, un kur tad vēl, ja ne austrumos, ja ne svētītajā Indijā, mums jāmeklē pirmsākums šai viscildenākajai no visām īpašībām. Visi Indijas garīgie sasniegumi, garīgā audzināšana, tās visizsmalcinātākā ētika balstās uz šo īpašību. Visu tās literatūru caurstrāvo uzticības varoņgars. Arī saites starp Guru un skolnieku nekur netiek tik dziļi un svēti izprastas un cienītas, kā tieši Indijā . . . Tāpēc lai Jums svētība, jo Jūsu sirdī ir ieskanējusies šī cildenā un liegā stīga. Patiesi, uzticības un pateicības guns pārspēj daudzas citas upurvietes.»

«Sūtu Jums visu savu pārliecību par to, ka Jūs, pārņemot Fēliksa Lūkina garīgo mantojumu, iemiesosiet sevi arī viņa simbolu — Sirds Vadītāja simbolu. Lai visi gaismu alkstošie un rupju nomāktie rod Jūsu sirdī atbalstu, lai visi, kas pulcējas Jūsu vadībā, sajūt to dvēseles siltumu, kurš spēj sildīt arī neskatoties uz skarbu aizrādījumu. Jo pati grūtākā no mākslām ir māksla veidot attiecības starp cilvēkiem. Neviena cita māksla neprasa tik milzīgu pacietību un sirds izpratni. Ir jāprot iedziļināties visu apkārtējo un klātpienākošo apziņās, sirdīs un noskaņojumos, ir jāprot sajust to pamattoni, kurš palīdz apvienoties savā starpā un apvienoties ar citiem. Taču, ja sirdī ir mīlestības magnēts, viss kļūst viegls, jo sirds-skaidriba atkausē pat visraupjākās sirdis. Sirdij, kura pieskārusies Skaistumam, noteikti būs tuva šī sirds valoda. Tāpēc mana ticība ir ar Jums, Sirds Vadoni.»

HARALDS LŪKINS

(1906)

No 1935. g. Latvijas Rērihа muzeja draugu biedrībā, vēlāk biedrības sekretārs; ārsts, Himalaju zinātniski pētnieciskā institūta «Urusvati» korespondētājloceklis, Vissavienības ārstniecisko augu institūta kalnu ekspedīciju dalībnieks; cilvēks, kuram gan fašisms, gan staļinisms vienādi ir parādījuši godu, piespriežot nāves sodu par viņa pārliecību. Tā par viņu rakstīja Helēna Rērihа:

«Tāpat arī viņa cejojuma vēstules, kurās viņš apraksta iespaidus par redzētajiem mākslas šedevriem, liecina par uztveres smalkumu. Tā ir tik reta īpašība, un tādēļ viņš arī gūs panākumus ārstējot, jo ārstē viņš, protams, galvenokārt ar savu psihisko enerģiju».

«Tā ar prieku lasījām par Haralda milestības pilno attieksmi pret pacientiem; šī īpašība ir nepieciešama īstam dziedinātājam. Dzīvinoši stipras ir viņa sarunas ar slimniekiem; tā viņš kļūs gan par gara, gan miesas dziednieku».

«Ne reizi vien tika atkārtots — 'saudzējiet Haraldu, sargiet viņu. Zinu, ka viņu nepieciešams tiešī sargāt, jo savā dedzībā viņš dažkārt nerēķinās ar savām iespējām. Par to lieciņa arī viņa lielais dēvīgums. Zinu arī to, ka viņš ir pārāk ātrs ticībā un nesavaldīgs vārdos. Taču to visu atsver viņa vienreizējā sirds, labsirdība, godīgums un brīniškīgā īpašība — vainu viņš pirmām kārtām meklē pats sevī».

«Tāpat Jums ir taisnība, ka ar laiku vaists leposies ar Haraldu Lūkinu».

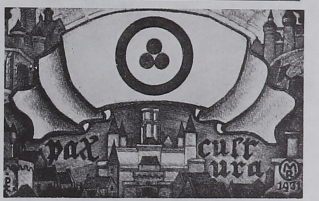

* N. Rērihs. Miera pakts.

KATRĪNA DRAUDZIŅA

(1882—1967)

ilggadīga Latvijas Rērihа biedrības valdes locekle, Sieviešu vienības vadītāja, viena no tām pagājušā gadsimta lauku meitenēm, kas par spiti apstākļiem ieguva izglītību un kļuva viena no pirmajām zobārstēm sievietēm Latvijā. Izsūtīta 1906. g. par revolucionāro darbību, viņa 1918. g. ir atkal jaunās Latvijas cēlēju vidū.

Visu mūžu viņa sapņo par vienādi domājošu darbīgu cilvēku vienkopu, cenšoties to izveidot gan Ogrē, gan Jumpravas «Lāčplēšos». Par to lieciņa arī viņas grāmata «Vienkopa» latviešu un krievu valodā.

Šešas reizes viņa spiesta sākt no jauna savu «Dzīvās Ētikas» grāmatu Indeksu, kuru Jurijs Rērihs mīļi nosaucis par «Slovņiku». Priekšpēdējo reizi darbs gāja bojā aresta laikā. Arī «Katiņa», kā viņu līdz sirmam vecumam sauca draugi, godīgi un stipra savā pārliecībā izstaigāja šo grūto ceļu. Arī uz viņu attiecas Reabilitācijas komisijas augstāka virsnieka vārdi: «Rērihieši . . viņi bija revolucionāri.»

* Biedrības telpas.

RĒRIHA APLIS AR TRIM PUNKTIEM

ir Jaunā laika zīme. Sobrīd, kad izejam no agresīvās Zvaigznes zīmes. Sen jau austrumu gudrie mums to skaidrojuši. Norādot attīrīšanās ceļu.
«Kad jūs virzāties pa sevis attīrīšanas ceļu,» apstiprināja Nikolajs Rērihs, «jūs sevi aizmirstat radīšanas brīdī, jūs atbrīvojaties no egoisma, šī pašatteikšanās ir viens no Skaistā paveidiem.»
Patiesība un Labestība caur Skaistumu.
Arī tāda ir Rēriha Kultūras jēdziena triāde.
Skaistums kā garīgās harmonijas izpausme.
Arī Māksla, Zinātne, Ētika, pēc Rēriha vārdiem, ir vienoti savā izejas punktā. Un šīs vienotības apzīmējums ir Kultūra.
«Lūdzam savus draugus katru dienu domāt, izteikt un pielietot Skaistuma un Kultūras jēdzienus. Tā, domājot par
Nākotnes garīgumu, tas vairs nebūs abstrakts jēdziens, bet gan saskatāms, sataustāms, nepārejošs . . .»
RĒRIHA APLIS AR TRIM SFĒRĀM
ir Latvijas Nākotnes garīguma zīme.
Atjaunotnes zīmotne. Saskatāma, sataustāma, nepārejoša.
PAX PER CULTURA. MIERS CAUR KULTŪRU.
Sobrīd šie vārdi sarkanajā aplocē dedzina kā zīmogs. Pāri Morāles, Ētikas degradācijas laukam.
RĒRIHA MIERA KAROGS lai pland blakus sarkanbaltsarkanajam tautas vēsturiskās apziņas un Ticības simbolam. Saskatāms, sataustāms.
Nepārejošs.

Ansis Epners

MIERA KAROGA SIMBOLS

Šai triādes zīmei, kura ir sastopama visā pasaulē, var būt vairāki skaidrojumi. To var saprast kā pagātnes, tagadnes un nākotnes simbolu, ieslēgtu Mūžības aplī; to var attiecināt arī uz reliģiju, zinātni, mākslu, kuras vieno Kultūras aplis. Bet lai arī kā šī zīme netiktu skaidrota, tā ir universāla pēc sava rakstura.

Senākais no Indijas simboliem, Cintamani, laimes zīme, ietver sevī šo simbolu; tas ir skatāms arī Debesu Templī Pekinā. Šī zīme ir saistīta ar Tibetas Trīs Dārgumiem; tā parādās slavenajā Memlinga gleznā uz Kristus krūtīm; uz Strasburgas Dievmātes; uz krustnešu vairogiem un templiešu ordeņa ģerbonī. To var ieraudzīt arī uz kaukāziešu zobeniem, tā saucamajām «gurdām».

Šis simbols ir saistīts ar vairākām filozofiskām sistēmām. To var redzēt uz Geserhana un Rigden Džapo attēliem, uz Tamerlana «tamgas» un pāvestu ģerbonī. Tas parādās seno spāņu mākslinieku darbos, Ticiāna gleznās, uz kādas senas sv. Nikolaja ikonas un arī uz sv. Sergija un Svētās Trīsvienības ikonas.

Miera Karoga zīme parādās Samarkandas ģerbonī, uz Etiopijas un koptu senajiem pieminekļiem, uz Mongolijas klintīm, uz tibetiešu gredzeniem, uz krūšu zīmēm Lahulā, Ladakā un visās Himalaju zemēs, kā arī uz neolīta laikmeta keramikas.

Šī zīme bieži sastopama uz budistu karogiem, to iededzina mongoļu zirgiem. Tāpēc grūti atrast piemērotāku zīmi, kura varētu kļūt par visu tautu vienojošu simbolu.

Tā ir pastāvējusi no vissenākajiem laikiem un ir atrodama visā pasaulē, tāpēc to nevar saistīt ne ar vienu atsevišķu sektu, vai reliģiju, vai tradīciju, jo šī zīme ir saistīta ar apziņas evolūciju visās tās dažādajās fāzēs.

Tāpēc domājot par pasaules kultūras vērtību aizsardzību, grūti būtu atrast labāku simbolu par šo, kurš ir universāls, un ietver sevī jēgu, kurai vajadzētu rast atbalsi katra cilvēka sirdī.

Rihards Rudzītis

KALNOS

Pār kalnu galotnēm miers,
Un aizas, šķiet, aiztur elpu;
Var dzirdēt kā mūžība pil
Lēnās lāsēs pār telpu.

Es noliecos: zāle dus,
Un ezers kā kristālā midzis,
Uz granīta drānām, šķiet,
Zvaigžņu sudrabs ir snidzis.

Vēl brīdis, un aiztvers auss —
Ko būtība lietās runā,
Bet nespēj rast takti sirds
Asins nemiera dunā.

Jo apzinātāk tiks uztverta visa pamatā esošā jeb ugunīgā enerģija, jo spēcīgāk tā izpaudīsies.

Padomāt par augstāko enerģiju nozīmē kļūt garīgam.

Tikai laba sirds, bez garīguma nepaātrinās evolūciju.

Jo bez garīguma neizprast Kosmosa dziļāko slāņu uzbūvi.

Smalki jācenšas izprast visas iespējamās psihiskās enerģijas izpausmes.

Prieks darbā palīdz to pilnveidot, jo šajā priekā psihiskā enerģija strādā spēcīgāk.

Iedvesma nav tikai atsevišķu cilvēku īpašība, tā tieši ir psihiskās enerģijas darbības izpausme.

No H. Lūkina grāmatas «Uguns, Uguns, Uguns»

REZOLŪCIJA
par atbalstu Latvijas Tautas frontei

Latvijas Rēriha biedrība uzskata, ka sabiedrības tālāka attīstība, kā arī latviešu tautas izdzīvošana ir tieši saistīti ar pārbūves procesa neatgriezeniskumu. Saskatot nopietnus draudus šī procesa tālākai attīstībai Latvijā, kurus rada administratīvi birokrātiskā aparāta centieni destabilizēt stāvokli sabiedrībā, tai skaitā ar tā saucamās interfrontes palīdzību, Latvijas Rēriha biedrība izsaka pilnīgu atbalstu radošo savienību nostājai pārbūves jautājumos un atzīst Latvijas Tautas fronti par sabiedrības progresīvās daļas ideju un centienu paudēju. Latvijas Rēriha biedrība īpaši atbalsta LTF Rezolūcijas par dabasvides aizsardzību, pilsoņu tiesību ierobežojošo dekrētu atcelšanu, reliģiskās dzīves demokratizāciju, augstskolu autonomiju. Latvijas Rēriha biedrība paziņo, ka LTF Programmas 3., 4., 5., 9. punkts pilnībā saskan ar biedrības mērķiem un uzdevumiem.

Biedrības atjaunošanas sēdē, 1988. g. 9. novembrī par biedrības priekšsēdētāju ievēlēta Gunta Rudzīte.

Valdē ievēlēti A. Epners, A. Linkevičs, A. Makarovs, M. Ozoliņa, I. Raudsepa, G. Trepša, I. Trepša, L. Verescaka, S. Viese.

Revīzijas komisija: J. Avēkse, M. Bērziņa, A. Pērse.

Tika ievēlēta arī sabiedriskā padome sekojošā sastāvā: L. Azarova, L. Brīdaka, I. Ceipe, L. Ērgle, I. Knēviņa, M. Kosteņecka, A. Krieviņa, S. Levāne, M. Lūkina, H. Mandelhorne, M. Markēvica, L. Medjaņika, Z. Timofejeva, Ā. Siliņa, J. Veselovs, V. Vītums, J. Ziemelis.

Izdevējs: Latvijas Kultūras fonds un Latvijas Rēriha biedrība.
Materiālus publicēšanai sagatavoja: G. Rudzīte, G. Trepša, I. Trepša, L. Verescaka.
Atbildīgais par izdevumu: G. Rudzīte.

Iespiests 1. tip. Metiens 1500 eks. Pas. 1664. JT 00576.

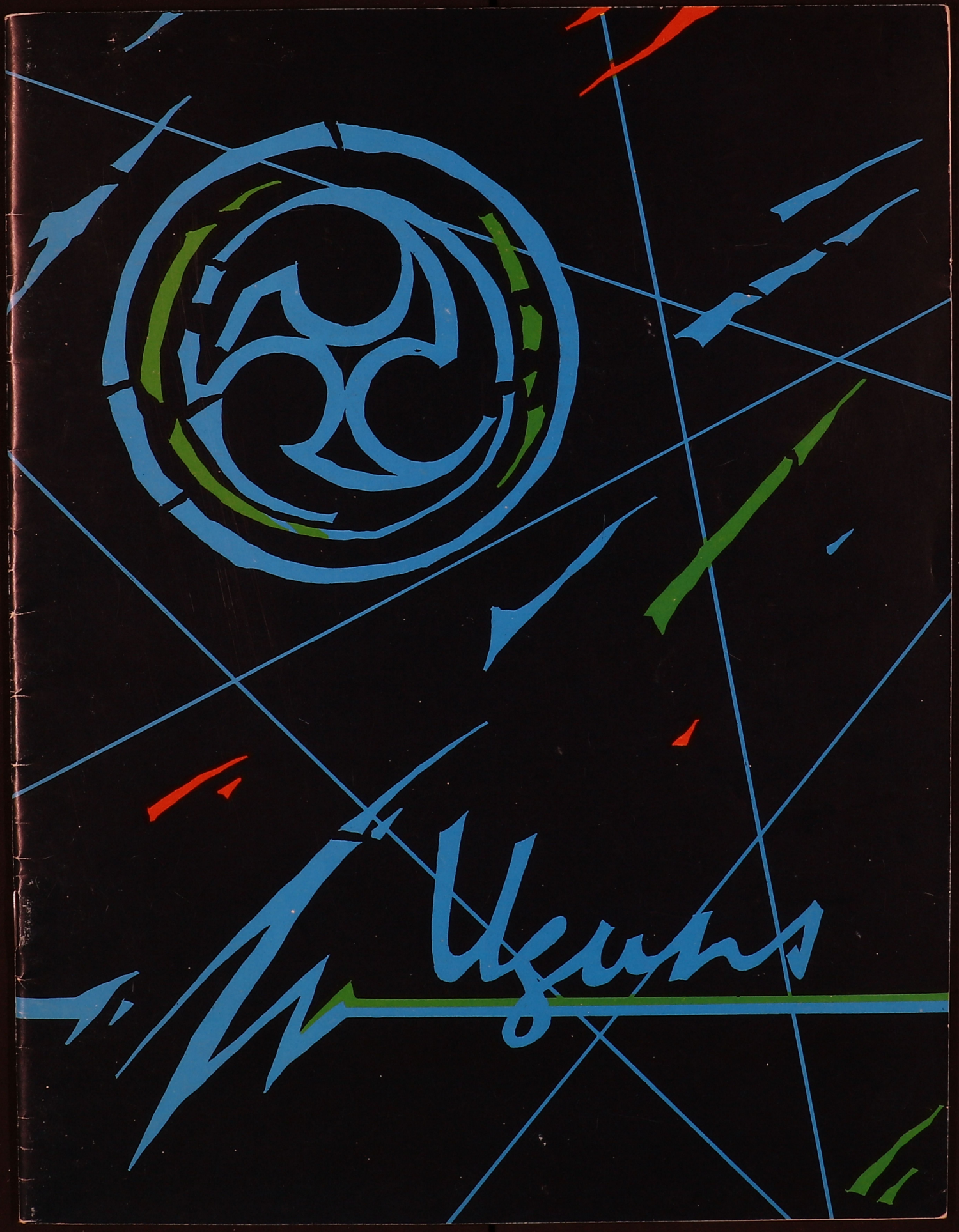

MORIJAS DĀRZA LAPAS

NO DZĪVĀS ĒTIKAS GRĀMATĀM

1924. (FRAGMENTI)

Tirā māksla — gara starojošās izpausmes istenā vests.
Caur mākslu jūs gūstiet gaismu.

Ceļa lūgšana gaitā uz svēto visdārgāko mitekli.
Mana gara Valdniek, nepamet ceļinieku!
Guru nesteidzas dot man patverumu bargajā vētrā.
Sāpe aizies līdz pašam sirds pamatam,
Un viesuļa vērpetes aizklās man gaismu no Tava Vaiga.
Ar Tevi nebīstos savas nezināšanas,
Rēgi nerāda savas sejas.
Svētītais, aizvadi mani pa taku.
Acīm pieskaries, lai ieraugu
Tavus Vārtus.

Iemācieties pētīt augstākās, cilvēcei derīgās parādības.
Cilvēka veidolu darina cilvēces enerģija.

Garā stiprajiem tiras domas kaldina dzīves norišu būtību.

Daudz uzzināsiet un varēsiet tīru ceļu iet,
taču vairieties dusmu un šaubu.
Ja uzvarēsiet — apskaidrosieties.
Ja padosieties — viesulis jūsu dvēseli iemetis tumsā.
Draugi, pilnveidojieties nerimtīgi.
Necelieties pret gara balsi, bet noslēdzieties pret pasaules balsīm.
Uzdrikstieties — Es esmu ar jums.

Sniedziet mācību citiem caur īstenotajiem darbiem, taču nedrīkst vainot svešos par to, kas dārīts aiz nezināšanas.
Tumšo ir daudz — vajag piedot.
Gars tādos tikko jaušams.

Milestība spēj radīt pasaules.
Manam Valdniekam gudriba un milestība ir vienlīdz vērtas.

Esmu pasludinājis jums laimi, kas nāk caur milestību uz pasaules dzimteni.
Iepazīsiet milestību uz cilvēci.
Uzskatu — esmu jūs aicinājis uz Debesu prieku Garā.
Neattālinieties no augšupejas ceļa.
Maksādami ar prieku — attīriet ceļu.
Spējiet, būdami mācekļi, ignumam turēties pretim.
Mana mācekļa skatienam jābūt labvēligam.
Vajag caur divkāršu lēcu raudzīties uz visu labo un desmitkārtīgi samazināt nepilnības izpaudums, citādi paliksiet tādi paši.

Miliet viens otru.
Es nosūtīšu jums tīras domas.
Nocietināšu jūsu pilnveidošanās gribu.
Man patīk dzīvē netaisnos ārstēt ar milestību.
Ramakrišna saka: mīli, pārējais piepulcināsies.

Kurmis rok alu.
Ērglis paceļas pāri kalnu galotnēm.
Kurmim alā ir silti.
Ērglim ir auksti pirms saules lēkta.
Taču lidojiet līdz pat laimei, Mani mīļie.

Kristus gars vēdī pa dzīves tuksnešiem.
Kā avots laužas caur klinšu cietokšņiem.
Zaigo Piena Ceļa miriādes un ceļas augšup ik puķes stiebrā.

Man patīk smaidi, ar kādu nešaubidamies saņem likteņa lemto.
Došu spēku ne ar naudu, bet garā dārīt labu.
Drausmu pilna ir jūsu tiesa, taču milzumdzīļa ir laimes dzelme, kuru pavērs jums gaidāmā uzvara.
Izdzisiet dusmas — atvieglosiet ceļu pie Mums.

Gara nesatricināmības izpausmes patiesums tiek pārbaudīts dzīves sīkumos.

Laimīgais, svētīgais Vadītājs ir dots katram.
Proti ar visu savu gara spēku vērsties tikai pie Viņa, citādi durvis paliks vaļā, un strāvas sajauksies.
Piesauciet Svētīgo Vadītāju nevis jautājot, bet gan apliecinot.
Ja sūtīšu vēsti ar jūsu Vadītāja starpniecību — strāva būs tieša.
Neklausiet tos, kuri atnāk jūsu vienaldzības brīžos.
Pret tumsu pavērtais logs atnes nakts balsis, bet milestības sauciens nesis Mīļotā atbildi.
Miliet jūs izraudzījušos.
Apliecīniet saites apziņu ar Vadītāju, un nekas nepilnīgs nepiekļūs.

Himna Raditājam netikvien templi ceļas debesīs, bet lūgšanu sveces vasks plūst ikdienas darbā.

Tavā priekšā Tā Kunga Dziesma un, uzkāpis virsotnēs, neskumsti pēc ielejas ziedīem.
Man tik jūsu centieni darīt dzīvi radošu darbu.
Brīnums top dzīvē, darbībā, sasprindtā harmonijā.
Nakts vīzijas ne pasaka top par īstenību, bet laimīgajā piederības apjautā Svētito ceļam.
Skolotājs ir līdzās katrā jūsu radošā darba brīdī.
Izprotiet un mācīet.

Cīnieties varonīgi.
Īsa ir mācība par cilvēkiem, un ilga ir izziņa.

Mani bērni, jūs nemanāt kāda kauja norisinās jums apkārt — tumšie spēki slepeni un atklāti cīnās.
Jūsu gars ir kā dambis, ko viļņi draud sadragāt.
Bet nebīsties, sirds, tu uzvarēsi!
Sirds aug un zināšanas krājas.

Sadzirdēt aicinājumu arī rozes ziedlapas kritienā.
Dzīve ir pilna aicinājuma, uguns vada līdz pat noslēpumu virsotnēm.

Mūsu templi ceļam neskaitāmu dzīves nosacījumu vidū.
Īstenojam kauju, un katrs akmens ir darba sviedriem slacīts.
Nealzmirstot par skolu, iztēlojieties acu priekšā Mūsu mūžīgo būvi.

Vientuļa paceļas virsotne — vientulības sajūta nepamet to.
Ja šī sajūta jums zināma, esiet svētīti.
Jūs jau esat ceļā pie Mums, bet vientuļa virsotne baro ar sniegiem ieleju upes un briedina ražu druvās.
Saule dod virsotnei pirmo staru.
Un mēness atspoguļojas ledājos.
Un visiem slēptas ir karsto avotu dziles.
Un smejas par karsto valgmi zem sniega.
Svētā vientulības apziņa lai jūs nebiedē, bet gan lai caurstrāvo jūs ar milestību.

Es dodu milestību un zibeni.
Raditāja mute var ari aizliegt.
Maciba ir pasacita, bistami atkāpties.
Prātā vājie nav vajadzigi.

Uzskatu, ka navējošajā atmosfērā koncentrēšanās mācības ir bistamas, cilvēki neatkāpjas no savām iegribām, taču strāva bieži ir vāja, un tēlu rada tikai smadzenes.
Spēcīgu redzes tēlu radīšanai nepieciešama gan elektrības piesātināta augsne, gan iekšēja miera apzināšana.

Vakar skārām jautājumu par auru — katrs redz astrālo klīšeju caur savas auras krāsu.
Jo auras akords pilnīgāks, jo precizāks attēls.
Kam attīstīta pienākuma apziņa, tas vispirms ierauga to.
Tas, kuru piesaista milestība, apstāsies pie milestības šķautnes un, prieka piepildīts, vispirms ieraudzīs skaistuma prieku.
Bet visās patiesības krāsās zaigojošs dārgakmens visu diženo nākotni atspoguļos.
Ari vienkrāsaino akmeni ir jāprot novērtēt.

Uzklausi patiesību — tavu nospiestību rada nepieredzētas pasaules katastrofas nojauta.
Aklie dziro, kurlie dzied, bet redzīgos nomāc migla un sēras.
Prātā vājš, kas kaujas karstumā mieram ļauj pārņemt sevi.
Piecos gados izdzivot gadsimtu,— un cilvēka prāts jau tur tādu skrējienu par nelaimi.

Turiet niknu ienaidnieku labāku esam par puvuma skartu draugu.

Gara skaistums apskaidros krievu tautas dabu.

Kosms atspoguļojas katras acs zīlītē.
Un Dievs dus katrā sirdī.
Ak vai tiem, kas izraida Dievu!
Labāk ir nezināt, nekā nodot.

Ne sikajam, ne niecigajam jūs kļūsiet par lieciniekiem.
Dieva virsotni sedzošo mākoni caurstrāvos gaisma, un
Balss zibens izgaismos bezdibeņus.
Jaunie, jaunie, jaunie, brīnišķie, saprotošie, cildenie
pulcēsies.

Radītājs ir neizmērojama miera pilns neaptverama
nemiera vidū.
Pirmajam mieram seko otrais.

Pūļa ceļš neved uz Svēto Kalnu.
Nodevību es turu par visļaunāko.

Labākās ierīces, kas mums dotas, atrodas smadzenēs.
Drīz jauni centri tiks atdoti cilvēkiem.
Atkal uzziedēs atziņas koks.

Virziet domu uz visas pasaules reliģiju kopības ideju.

Ja mums ir jācīnās un jāizcīnīna ļaunums, vai mēs
nebūsim fanātiski?
Kur tad ir robeža taisnīgumam?
Taču harmonijas skolu apguvušais zina, kā valdīt pār
sirdi.
Mūsu māceklis katru zobena cirtienu izsver garā, kas
pievērsts Mums.
Ne vilcināties, bet graut ienaidnieka izdomājumus.
Ne miers, bet apķēršība vada Mūsu kareivjus.
Nav ciet viņu acīs, saucam pie darba — sakiet tiem, kuri
iedomājas, ka Mēs atraujam no darba.

Ir jāmeklē iespēja uzklausīt.
Lielais klusums apņem atvērtas ausis.
Pēc trokšņa klusums ir nepārvarams.
Un kaujas mutuli klusuma iestāšanās šķiet brīnumaina.
Auss it kā noveršas no zemes plāna.

Šodien nesasniedzamais — viegli sasniedzams rīt.
Ceļa grūtums ir atkarīgs no miesas ierādumiem.
Tāpēc sargiet bērnus no ieradumiem —
kā zvīņām tiem jānokrīt nost.
Tarakānu pūlis, kas saindējis namu sienas,
skraida pa kaktiem.
Tumsa ļaudis ir sapinusi.
Bet zobena kāvi sacirtis tumsu.
Būs gaisma.

Gara laikmeta termiņš tuvojas.
Uz apziņas robežas sajaucas laimes un tumsības
izpausmes.
Nakts pāreja rītā acij nav pamanāma.
Bet turiet Tā Kunga vietu par svētu.
Ne pišļus, ne dusmas nenesiniet un slāpējiet izsalkumu, ja
cerat stāvēt Atziņas Vaiga priekšā.
Gara uguns — Svētības zaigojums.
Svētība norūda kara bruņas.

Jauni, jauni, jauni pulcēsies.
Skaitiet draugus, iezīmējiet nākošās Augšupejas vārtus.
Spārnu spalvas ataudzējiet, bultas krīt bez spēka.
Mācieties lidot.

Radītāj, ļauj pamosties manam Jaunam garam, kad
negaiss norims.
Pērkons pilda nakts klusumu,
Un zibens šautra šķērso manu logu.
Vai tiešām šajā naktī var atnākt vēstnesis?
Taču zinu, ka jautājums lieks: sūtnis nāk.
Skolotāj! prasme cīnās ar miegu,
Un skatiens necaurredz tumsu.
Likšu veseri durvju priekšā,
Lai vēstnesis aizbidni izsit.
Kam man aizbidnis, vēsti saņemšam?

— Valdniek, kāpēc neuztici man salasīt visus Tava dārza
augļus?
— Bet kur tavi grozi?
— Valdniek, kāpēc neizlej par mani Tavas Svētības
straumes?
— Bet kur ir tavas krūkas?
— Valdniek, kāpēc čukstī tā vietā, lai pērkona balsi
sacitu Tavu patiesību?
— Bet kur tad ausis? turklāt negaisu labāk klausīties
kalnos.

Jaušu, brīnumains uguns naidniekus satrieks.
Pienācis ticības laiks.
Izprotiet uzticību un ticību, un virišķību.
Ticības bruņucepuri un uzticības bruņukreklu jums došu.
aizsegšu jūs ar uzvaras vairogu.
Bet karogā būs mīlestība-uzvarētāja.

Vaicās — kur tad pierādījumi?
Tagad tik daudz viltus praviešu.
Atbildiet: spriežam tikai pēc darbiem.
Ņemam vērā vienīgi sekas.
Jo viltus praviešu vedina melos.
Meli beidzas ar ļaunu, un tad jūs saskatāt čūskas ceļu.
Tāpēc ņemam vērā vienīgi darbus.
Skolotājam zināms mūsu ceļš un kavējošās balsis
nododam Viņa Gribai.
Spriediet pēc darbiem.
Esmu teicis.

Jau zināt: labsirdība un prāts neved pie Mums — vajag
īstenot garīgumu.
Taču šī īpašība atnāk gara brieduma brīdī.
Nekas nespēj paātrināt ceļa apliecinājumu.
Pat aicinājums nenes augļus, tāpēc nemeklējiet sekotājus.
Bet toties gādīgi saņemiet klauvējošos.
Noguļēt sirds klauvējienu ir apkaunojoši, labāk uzskaitīt
kļūdu izpausmes, nevis aprakt bedrē spārnotas ilgas.
Mācekli, kālab domāt par nepiepildāmo?
Neķķied spēkus gara nikulībā.
Mans lotoss — prieks Mana Dārza apmeklētājiem.

Vaicās: kāpēc jūsu grāmata nav līdzīga citām grāmatām?
Sakiet: tur — klusuma pamācīšana,
Bet pie mums — kaujas sauciens.
Skaidrojumos, pavēlēs un uzslavās — kaujas un
ticības skaņa.
Laiks rāda jaunus ceļus.
Gars veic lēcienus pāri bezdibenim.

Sacīšu klauvējošiem: jūsu ceļā var gadīties garīguma
pilns trauks, protiet sazīmēt to.
Ja saskatīsiet, centieties pieiet pēc iespējas tuvāk.
Iegaumējiet: garīgums kā liesma iedegas, kā brīnumains
magnēts pievelk.
Un tāpēc laimi, jums lemto, neatraidiet.
Varam pasaukt, bet aicinājumu otrreiz vairs
neatkārtojam.

Brīvs ceļš ir jāiet.
Saku visiem, ko nomāc pašu rokām būvēto pagrabu
šaurība.
Nāciet visi, prieka alkstošie — svētki ir sagatavoti.
Esmu sacījis.
Es jums saku, lai jūsu sirds liesma kvēlo līdzcietības
ugunis.
Līdzcietībā ieslēgta Neizpausto Zināšanu dižā pērle.
Visi Bodhisatvas, visi svētie, visi gara varoņi gāja šo ceļu.

Kad starp jūsu pagaidu apvalku skrandām iemirdzas gara
aprises,
Vai nesajūtat spēku un prieku?
Un vai nesaplūst visas jūsu būtnes vienotā gara darba
priekā?
Un tad Es esmu jums tuvu.
Un tad jūsu ausis sadzird Manu soļu šalkoņu.

Tu teici — mīlestība.
Viņš teica darbība.
Jūs teicāt — skaistums.
Ja vēlaties atvērt Vārtus, lieciet lietā šo Manu Zīmi.
Esmu teicis — Skaistums.
Gan kaujā, gan uzvarā Es teicu skaistums.
Un neveiksmi pārsedza skaistums.
Un kalni saplauka skaistumā.
Bet jūs pukes pielaidiet, pielaidiet viņus — bērnus.
Un nolieciet Tā priekšā, kurš atnesis Augstākās
Pasaules Skaistumu.
Saprotiet — nav lietu, nav risinājuma, nav lepnības, nav
grēksūdzes, ir tikai tas — Skaistums.
Tajā ir jūsu ceļš.
Ar viņu sagaidīšu tos, kas nonāks pie Manis.
Viņi jau nāk.

Nav ne mazo, ne lielo.
Jūta, kas tiek raidīta izplatījumā, kā bumerangs atgriežas
savā avotā.

GRĀMATA PAR LŪGŠANU

Karavīr, vai tiešām ar šķēpu un zobenu ienāksi
Templa svētnīcā?
Draugs, es eju uz varoņdarbu, kā lai pametu
savu bruņojumu?
Karavīr, Es saglabāšu tavu bruņojumu uz priekšstelpas
kāpnēm.
Draugs, es esmu nācis iesvētīt to, kas man pieder,
Kā lai atstāju to?

Tēvs, pārvērt pelnos manu roku, ja tā ceļas par
netaisnu lietu.
Tēvs, pārvērt pelnos manas smadzenes, ja tās perina
melīgu domu odzes.
Tēvs, sadragā to, kas es esmu, ja tas tiek virzīts uz ļaunu.

Mans dēls, Es saudzēšu tavu roku.
Mans dēls, Es atstāšu tev tavas smadzenes, ja reiz tu esi
devies uz varoņdarbu.
Taču visos veikumos atrodi laiku gara klusēšanai.
Šai brīdī Es pieskaršos tavai būtībai.
Lielās Klusēšanas grauds ved uz Kalpošanas iepazīšanu.

Tēvs, no šī brīža es īsināšu savas slavas dziesmas,
Un atteikšos no pārgarās cildināšanas.
Varoņdarbs būs mana lūgšana.
Un iesākšu to ar klusēšanu.

Brāļi, aizsākot darbu, paturiet prātā klusēšanas brīdi.
Šai brīdī jums pieskaras Pavēles vēstnesis.
Un izpratuši lūgšanu un varoņdarbu,
Skaistuma skarti, stingri turēdami varu-upuri, jūs
sasniegsiet Templi.

Kurš teicis, ka atdot vajag bez saprašanas?
Neprātība vien iznāks.

Viens domā: lūk, es jau esmu atdevis.
Cits domā: es atdevu un pietuvinājos.
Trešais domā: es atdevu un esmu jau nopelnījis.

Taču viss viņu atdotais — dzelmē.
Mēs nevaram atdot svešu mantu.
Mēs nevaram atdot to, ko saņēmām glabāšanā.

Ja iedosiet draugam saglabāt mantu
Un atgriezies to atkal atprasīsiet,—
Ko jūtīs draugs?

Prieku, ka viņam izdevies atdot saglabāto.
Tāpēc priecājieties un lūdziet:
Valdniek, Tu nodevi man Tavu Svētību glabāšanā,
Tu iemāciji man nosargāt To.
Iemāci tagad, kā atdot saglabāto
Tavai Balsij atskanot, Manu Valdniek!

Taču ne jau fabrika, bet gan gara darbnīca atjaunos
pasauli.
Un jaužu uzlīmētās tapetes, kas noslēgušas dzīves poras,
noskalos bargas Svētības lietusgāze.

Godiniet Sākotni.
Brālībās — lielās un mazās — visas darbības tiek nodotas caur vecākajiem.
Var būt pamācības un iedvesmojumi,
Bet darbība nāk no viena avota.

Ja jūs spētu atcerēties, kā likšmo atbrīvots gars bez ļaunuma,
Jūs gavilētu, nevis raudātu.
Zem ļaunuma salicis gars nespēj pacelties,
Kamēr atbrīvota labestība lido uz Gaismas spozmi.

Palīdzība garā ir visspēcīgākā.

Tātad, neskandiniet mācību.
Katrs vārds kritis istajā augsnē un lemtais tiks pieņemts.
Tad neatraidiet un nenoliedziet.
Katrs spriedums jau ir īstenota darbība.
Ko līdz noliegt ugunsgrēku, ja uguns jau iedegusies?
Bet apsedziet uguni, un zudīs tās spēks.
Tāpat arī noliegumā pie sprieduma netiksiet.
Bet apsedziet noliedzošo spriedumu ar Mūsu Mācību, un visu naidnieka pilsētu nosegs Mūsu Brālības kupols, jo šis kupols spēj apsegt visu!

Ar prieku nostājieties uz laikmeta nākoša pakāpiena.

No krievu valodas tulkojis Andrejs Linkevičs

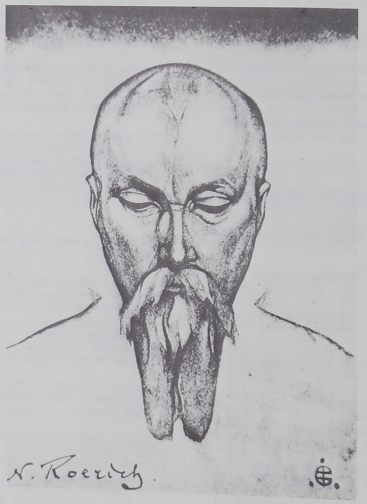

S. Rērihs. Nikolaja Rēriha portets.

PIRM-PUBLICĒJUMI

NIKOLAJS RĒRIHS

ALTAJS—HIMALAJI

No 1924. g. līdz 1928. g. N. Rērihs vadīja ekspedīciju pa Centrālo Āziju. Kopā ar viņu visu ceļu veica Helēna Rēriha un viņu vecākais dēls Jurijs Rērihs. N. Rērihā darbs «Altajs — Himalaji» ir šī ceļojuma dienasgrāmata. Angļu valodā tā tika izdota 1929. g. Nujorkā. Brīnišķīgi noformēta, tā atkal iznāca 1983. g. (ARUN PRESS, ASV, kopīgi ar Himalaju zinātnisko institūtu «Urusvati»). Krievu valodā šī grāmata pirmo reizi publicēta 1974. g. (izdevniecība «Misļ» Maskavā).

Dažādu iemeslu dēļ abi izdevumi ir nepilnīgi — dažviet sastopamas nozīmīgas atkāpes no autora teksta. Šoreiz publicējam pilnu nodaļas «Ladaka» tekstu.

LADAKA

Gaiss, uguns un saule! Indusu Trimurti — Trisvienība paliek aizmugurē. Senā Vēdu Sarasvati — dižā Inda — ved uz savu sniegoto sākotni. Ja Ganga — sveicinājums, sēdēšana, koncentrēšanās, tad Inda — kustība, neatlaidība, trauksmainība. Un cik aicinoši pastāvīgi ir tautu kustības ceļi pāri Hindukušam un Pamiram!

Atkal karavāna. Atkal viegli aizmirstas dienas un datumi. Dienas īpatnības kļūst svarīgākas par nosaukumu un datumu. Tāpat kā ēģiptieši, kuri apzīmēja gadu, vadoties no tā īpatnībām —«kaujas gads» vai «neražas gads»— var saglabāt atmiņā tikai dienu īpatnības. Zirga diena, kad zirgi iebruka sniega tiltā; vilka nakts, kad zvēri atlavījās līdz apmetnei; ērgļa rītausma, kad klinšu ērglis svilpdams uzdrāzās teltij; pils saulriets, kad negaidīti izslējās pils, kura bija kā pieaugusi pie ugunīgās vara nokrāsas virsotnes . . . Turbāna vietā aiz akmens pacēlās spalvaina cepure. Ceļš uz Budas zemi.

Budas īpašības: Šakja Muni — gudrais no Šakja dzimtas, Šakja Sinha — Šakja Lauva, Bhagavat — Svētītais, Satha — Skolotājs, Džina — Uzvarētājs.

Buda sacīja fanātiķiem un svētuļiem: «Visi jūsu likumi ir zemiski un smiekīgi. Dažs no jums staigā kails; dažs nedzers no krūzes un neēdīs no bļodas, nesēdīsies pie galda starp diviem sarunu biedriem vai divām bļodām; cits nepieņems dāvanas namā, kurā mīt grūtniece vai tur, kur sastaps suni; cits neēd no diviem traukiem un pie septītā malka pārstāj ēst; cits nesēžas uz sola vai mašas; cits guļ pliks uz dzelošiem augiem vai govs mēsliem.

Ko jūs, patvaļīgie darboņi, gaidāt par saviem «smagajiem» darbiem? Gaidāt no laicīgajiem cilvēkiem dāvanas un cieņu, un, kad esat sasnieguši šo mērķi, jūs stingri piekērateies laicīgās dzīves ērtībām un negribat šķirties no tām. Ja iztālēm pamanāt apmeklētājus, tūdaļ izliekaties, it kā jūs būtu sastapti dziļās pārdomās. Kad pasniedz rupju barību, jūs to atdodat citiem, bet ikvienu garšīgu ēdamaru atstājat sev. Nododoties netiklībai un kaislībām, jūs uzliekat kautriguma masku. Īsta pašaizliedzība nav tāda!

Sešus gadus Buda ziedoja Kašjapas pārliecināšanai. Pat iededza sev svešu altāru ugunīs, līdz Kašjapas ietiepība un vecie uzskati tika salauzti, un Buda varēja jaunajai mācībai pievienot «vecu autoritāti». Tur, kur parādās skaistums, zinātniska pieeja un gaiši izpaudusies spēja šos principus ieviest dzīvē, tur «vecie cietokšņi» ir sevišķi izturīgi. Vajag izprast visas grūtības, ar kurām sastapās Buda, lauzdams aizspriedumus, ja bija vajadzīgi sešī gari gadi, lai viens cilvēks ietvertu brīnumskaisto vienkāršību un nodzēstu nevienam nevajadzīgu māņticīgu ziedojumu ugunīs.

Nodzīvot astoņdesmit gadus, nepārtraukti mācot; redzēt, kā acu priekšā tiek izkropļota mācība; saprast, ka

daudzi valdnieki un priesteri mācību pieņem tikai savtīgu apsvērumu vadīti; nojaust jau sagatavoto jaunradīto pieņēmumu apvalku . . .

Viņš, kurš pats bija ietvēris varas nīcīguma jēdzienu, sacīja: «Ejiet, jūs nabagie, nesiet glābšanu un labumu tautām». Vienā vārdā «nabagie» ieslēgta visa programma. Ir pienācis laiks, kad no elka apzeltījuma parādas dižā Vienkopas izveidotāja Budas tēls. Viņa mācība noliedza īpašumu, slepkavības, dzeršanu un pārmērības. Parādas varens garigais veidols, kurš aicina pārvērtēt vērtības, sauc uz darbu un izziņāšanu.

Daudzreiz attīrīja Budas mācību, un tik un tā to driz vien apklāja aizspriedumu kvēpi. Dzives apliecinājums pārvērtās par traktatu grēdu un metafizisku nomenklatūru. Ko tad brīnīties, ja pat tagad vēl slejas Lamajuras klostera — bonpo tīcējumu cietoksņa — sienas ar tā šamaniskajiem izsaukumiem, kuri radušies ilgi pirms Budas dzimšanas?

Bet tomēr radās deriga atziņa: cilvēki pieradinājās attirīt mācību. Protams, ne jau bēdīgi slavenie saieti Radžagrihā, Vesali un Patnā atgrieza mācību pie sākotnējās vienkopas vienkāršības, bet garā stiprie atsevišķie skolotāji patiesi dedzīgi mēģināja parādīt mācības brīnumskaisto seju. Atiša, kurš uzvarēja nosacītību, cinijās ar bonpo tumšās burvestības atliekām. Ašvaghoša — visas ziemeļu Mahajanas pamatlicējs, kurš pārliecināšanas spēka palielināšanai un labākai uzskatāmībai izmantoja dramatisku priekšnesumu formu. Drosmīgais Nagardžuna, kurš pie Jumczo ezera smēlās gudrību no sarunām ar Nagu —«čūsku valdnieku». Tibetas Orfejs Milarepa, kurš klausījās viedās kalnu balsīs, un apkārt viņam bija dzīvnieki. Dabas spēkus pārspējušais Padma Sambhava, varens, lai gan «sarkano cepuru» pieņēmumos sagrozīts. Skaidrais un darbīgais «dzelteno cepuru» dibinātājs Dzon-Khapa, kuru tā iemīļjuši visi ziemeļi. Un daudzi citi vientuļie, paredzēto evolūciju izpratušie, notirīja pieņēmumu putekļus no Budas novēlējumiem. Viņu darbi no jauna pārklājās ar mehānisko rituālu nosūbējušo kārtu. Pat atzistot Budas mācību, aprobežotais mietpilsoņa prāts raudzīja to ietērpt pēc savas aizspriedumainās saprašanas.

Ne Alara Kalama, ne Udaka Ramaputra nespēja dot Budam glābjošus risinājumus. Pārveidotājs, kurš gudrību tiecās ieviest dzīvē, nevarēja apmierināties ar pārspriedumiem par Rigvēdu. Buda aiziet tālu uz kalnu slēptajām vietām. Leģenda aizved drosmīgo meklētāju līdz Altajam. Dziviguma pilna Altaja tiek saglabāta teiksma par Balto Burhanu. Ap teiksmaino Uruvelu Buda tuvojas visu uzkrājumu visvienkāršākajai izpausmei. Un, Nairnagaras krastos viņu apskaidro apņēmība teikt vārdus par vienkopu, par atteikšanos no personīgā īpašuma, par tā darba nozīmi, kurš jāveic kopējam labumam, par izziņas būtību. Iedibināt izziņātnisku pieeju reliģijai bija īsts varoņdarbs. Atmaskot priesteru un brāmiņu savtību bija visaugstākā bezbailība. Parādīt cilvēka slēpto spēku īstenās sviras bija nedzirdēti grūti. Valdniekam atnākt varena nabaga veidolā — tas bija neparasti skaisti!

Apzinot cilvēces evolūciju, Vienkopas dibinātāja Budas veidols tajā ieņem neapstrīdamu, brīnumdaiļu vietu.

Vēl dzīvam esot, Budam bija jādzird dzimtās pilsētas Kapilavastu izpostīšanas dunoņa. Konfūcijam kā trimdiniekam bija jāparbrauc no vienas vietas uz otru. Un viņa ceļojuma brīži novietoti templi kopā ar viņa sacerējumiem un mūzikas instrumentiem. Nav brīnums, jo Konfūcija mācības pamatā ir tā pati Vienkopa.

Atceresimies viņa mācību: «Ja mīrstīgo sirdis būs iedegusi mīlestība, tad visa gaisma būs līdziga vienai ģimenei. Visi ļaudis redzēs sevi vienu cilvēku, un visas lietas, pateicoties brīnumainai savstarpējai kārtībai un savienībai, liksies kā viena un tā pati būtne. Mums jāmīl citus kā pašiem sevi, tātad mums jāvēl tiem visu to, ko vēlam sev». «Liekuliba ir visnīstamākais trūkums.» «Tas, kurš aizsedzas ar ārēju tikumību, līdzinās ļaundarim, kurš dienā parādas kā godīgs cilvēks, bet naktī nodarbojas ar tuvākā īpašuma nolaupīšanu».

«Bīsties tos, kuri taisās par labdarības slavinātājiem, nevis tās sekotājiem. Lai tevi neapmāna viņu gudrie apgalvojumi, kurus varētu saprast kā pārliecinātas dvēseles izpausmi, bet tie ir tikai samaitāta prāta un izdomātu sirds dzeņuļu auglis. Tie, kuri ar zināmu jūtīgumu runā par viedu pazemību, par kopējo labumu, ne vienmēr paši rāda šādu piemēru».

«Atturība, vienkāršība apģērbā, pieklājība, zinātņu un mākslas apgūšana, riebums pret glaimotājiem, mīlestība pret zemākajiem, nesavtība, saprātība, pastāvība, labsirdība — mums uzdotā pienākuma būtība».

«Apgūsti zinātnes un daiļās mākslas, izmanto viedus norādījumus. Nemiera pārņemts skopulis kļūst citiem pretīgs un briesmīgs. Saprātība lai vada visus tavus darbus».

«Lai uzzinātu, vai ļaudis ir labi vai ļauni, nav labāka paņēmiena kā skatīties acīs zilītē, jo acs zilīte nevar noslēpt netīkumu, kurš iemitinājies sirdī».

«Neliec zemākajiem izjust savu augsto stāvokli, neizrādi savu nopelnu pārākumu sev līdzīgiem».

«Nav nekā tāda, ko nevarētu sasniegt pastāvība. Varu katru dienu atnest grozu ar zemi, un, ja es to turpinu, tad beigās uzceļu kalnu».

«Cilvēkam jākļūst par zemes un debesu līdzstrādnieku».

«Visas būtnes baro viena otru». «Spīdekļu kustības likumi darbojas vienlaicīgi, netraucējot cits citu».

«Debesu un zemes darbības sadalās neskaitāmās straumēs, iedarbojoties uz katru lietu atsevišķi. To kopējā darbība veic dižas pārvērtības — lūk, kur ir debesu un zemes diženums».

«Apziņigums, cilvēcīgums un virišķība ir trīs visnozīmīgākās īpašības, bet, lai tās lietotu, nepieciešams patiesīgums».

«Cilvēks, kurš nav apjēdzis savu uzdevumu, nevar tikt uzskatīts par dižu».

«Vai nepastāv panaceja priekš visa esošā? Vai tā nav mīlestība pret cilvēci? Nedariet citiem to, ko nevēlaties paši sev».

«Ja cilvēks prot vadīt sevi, ar kādām grūtībām tad tas varētu sastaptīes, vadīdams valsti?»

«Gudrais ir stingrs, bet ne ietiepigs. Esiet lēni vārdos un ātri darbībā».

«Gudrais visu gaida pats no sevis, niecīgais — no citiem».

«Es mīlu tāda tikuma spožumu, kurš neizpaužas ar skaļiem vārdiem un mākslotām kustībām. Troksnis, sviņiga pasludināšana — tās tautu pārveides norisē ir visai otršķirīgas lietas».

«Nejēga, kurš lepojas ar savām zināšanām; niecīgais, kurš vēlas pārmērīgu brīvību; cilvēks, kurš atgriežas pie veciem paradumiem — pakļauti neizbēgamām nelaimēm».

«Strēlnieks rāda piemēru gudrajam. Kad tas netrāpa merķi, viņš meklē cēloni sevī».

Mācot par vispārības labumu, Konfūcijam vienmēr bija jātur pie rokas savus ratus . . .

Vecs ķīnietis spriež par Konfūciju. Šis vecās domas saplūst ar veco ķīniešu ceļotāju pēdām, kuras atstājušas tik daudz derīgu ziņu par Indiju un visu Vidusāziju.

Ja aiz Budas elka grūti ieraudzīt Budas — Skolotāja Veidolu, tad vēl negaidītāk ir Tibetas kalnos atrast un iepazīt brīnišķīgas rindas par Jēzu. Budistu klosteris glabā Jēzus mācību, un lamas godina Jēzu, kurš šeit staigājis un mācījis. Ja kāds pārāk šaubīsies par dokumentu esamību, kuri liecina par Kristus dzīvi Āzijā, tad viņam nav priekšstata par to, cik plaši savā laikā bija izplatīti nestoriāņi un cik daudzas tā saucamās apokrifu leģendas tie izplatīja vissenākajos laikos. Cik daudzas patiesības glabā apokrifi!

Lamas zina, ka Jēzus, staigājot pa Indiju un Himalajiem, vērsās nevis pie brāmiņiem un kšatrijiem, bet pie šudrām — darbarūķiem un pazemotajiem. Lamu pierakstī liecina, ka Jēzus cildina sievieti — Pasaules Mātī. Lamas norāda, ka Jēzus attiekšme pret tā saucamajiem brīnumiem bijusi noliedzoša.

Lamu pierakstī vēsta, ka Jēzu nenogalināja ebreju tauta, bet romiešu valdības pārstāvji. Impērija un bagātie — kapitālisti — nogalināja Dižo Vienkopas Pamatlicēju, kurš nesa gaismu gan darbarūķiem, gan nabagajiem. Gaismas varoņdarba ceļš!

Paklausīsimies, kā par Kristu runā Himalajos. Rokrakstā, kurš ir apmēram 1500 gadus vecs, var izlasīt: «Isa (Jēzus) slepeni atstāja vecākus un kopā ar tirgoņiem no Jeruzālemes devās uz Indu, lai pilnveidotos Skolotāja likumu apgūšanā.

Viņš pavadīja laiku senajās Indijas pilsētās Džagarnatā, Radžagrihā, Benaresā. Visi viņu mīlēja. Isa dzīvoja pasaulē kopā ar vaišjām un šudrām, kurus viņš apmācija.

Bet brāmini un kšatriji teica Isam, ka Brāma aizliedzis tuvoties tiem, kuri radīti no viņa klēpja un kājām. Vaišjas var klausīties Vēdas tikai pa svētkiem, bet šudrām aizliegts ne tikai būt klāt, kad tiek lasītas Vēdas, bet pat skatīties uz tām. Šudru pienākums ir tikai mūžīgi kalpot brāmiņiem un kšatrijiem.

Bet Isa neklausījās brāmiņu runās un gāja pie šudrām spredikot pret brāmiņiem un kšatrijiem. Viņš stipri pretojās tam, ka cilvēks piesavinās sev tiesības atņemt saviem tuvākajiem cilvēka cieņu.

Isa teica, ka cilvēks piepildījis tempļus ar neķītribām.

Lai iztaptu akmeņiem un metāliem, cilvēks upurē ļaudis, kuros mīt Augstākā Gara daļiņa. Lai iegūtu liekēža, labvēlību, kurš sēž pie grezni klāta galda, cilvēks pazemo tos, kuri strādā vaiga sviedros. Tie, kuri atņem brāļiem kopīgu svētlaimi, to zaudēs paši, bet brāmini un kšatriji kļūs par šudru šudrām. Augstākais gars būs mūžīgi kopā ar šudrām.

Patsteigtie vaišjas un šudras izbrīna pilni jautāja, ko tiem esot jādara. Isa teica: «Neklanieties elkiem. Neuzskatiet sevi par pirmajiem un nepazemojiet savu tuvāko. Palīdziet nabagiem, atbalstiet vājos, nedariet ļaunu nevienam, nevēlieties to, kas jums nepieder, bet ko redzat citiem».

Daudzi, uzzinājuši par šiem vārdiem, nolēma nogalināt Isu. Bet Isa tika brīdināts un naktī atstāja šīs vietas.

Pēc tam Isa bija Nepālā un Himalaju kalnos . . .

«Paveic taču brīnumus», teica viņam templa kalpotāji. Tad Isa teica: «Brīnumi sāka parādīties no pirmās dienas, kopš radās pasaule. Kas tos neredz, tas zaudējis vienu no lielākajām dzīves veltēm. Bet jūs, nelaimīgie, jūs ļaužu ienaidnieki, nelaimīgi jūs esat, ja gaidāt, ka Viņš apliecinās savu varenību ar brīnumiem».

Isa mācīja necensties ar savām acīm redzēt Mūžīgo Garu, bet izjust to ar sirdi un kļūt par tīru un cienigu dvēseli . . . «Ne tikai neupurējiet cilvēkus, bet ari nenoķaujiet dzīvniekus, jo viss ir radīts cilvēka labumam. Nezodziet svešu, lai jūs pašus neapmāna. Neklanieties saulei, tā ir tikai pasaules daļa».

«Kamēr tautām nebija priesteru, tās vadīja dabīgais likums, un tās saglabāja dvēseles nevainību».

«Un saku: bīstieties vīsa, kas noved no īstā ceļa un piepilda ļaudis ar māņticību un aizspriedumiem, kuri redzīgos dara aklus un kaniāšanos priekšmetiem».

Isam bija 29 gadi, kad viņš atgriezās Izraeļa zemē. Isa mācīja: «Nekritiet izmisumā, nepametiet savu māju, nepazudiniet savu jūtu cildenumu, neklanieties elkiem, apbrunojieties ar cerību un pacietību. Paceliet nokritušos, dodiet ēst izsalkušajiem, palīdziet vārgajiem, lai jūs būtu pilnīgi tīri un taisni pēdējā dienā, kuru es jums gatavoju. Ja gribat veikt mīlestības un labsirdības darbus, veiciet tos ar dāsnu sirdi. Lai šajos darbos jūs nevada ceriba uz peļņu un tirdzniecīsku aprēķinu. Peļņas un aprēķina darbi netuvinās jūs».

Tad Pilāts, Jeruzālemes pārvaldītājs, pavēlēja saķert sludinātāju Isu un nogādāt tiesnešiem, taču neizraisot tautas neapmierinātību.

Bet Isa mācīja: «Nemeklējiet taisnus ceļus tumšā un baiļojoties, bet saņemieties un atbalstiet cits citu. Tas, kurš atbalsta kaimiņu, spēcina pats sevi.

Vai tad jūs neredzat, ka varenie un bagātie sēj dumpības garu pret mūzigo debesu apziņu?

Es centos atjaunot ļaužu sirdis Mozus likumus. Un jums es saku, ka jūs neizprotat to īsteno jēgu, jo nevis atriebību, bet piedošanu tie māca. Šo likumu nozīme ir izkropļota».

Turpretim pārvaldītājs saniknojās un piesūtīja Isam savus pārģērbtos kalpus, lai tie sekotu viņam tā darbībām un ziņotu par to, ko viņš saka tautai.

«Taisnīgais cilvēk», uzrunāja Isu Jeruzālemes pārvaldnieka pārģērbtie kalpi, «saki mums — vai vajag izpildīt ķeizara gribu vai gaidīt drizo atbrivošanu?»

Bet Isa, pazinis pārģērbtos sulaiņus, sacīja: «Es nepare-

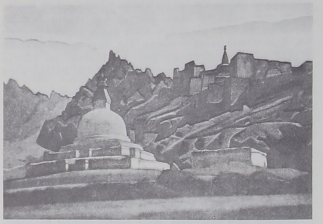

N. Rērihs. Stupa.
Še (Ladaka. Budas un Kristus ceļu krustceles).

ģoju jums, ka jūs atbrivosieties no ķeizara — es teicu, ka dvēsele, kura iegrimusi grēkā, tiks atbrivota no tā».

Pa šo laiku veca sieviete tuvojās pilim, bet to atturēja viens no pārgērbtajiem. Tad Isa teica: «Godiniet sievieti, visuma māti — viņa ir radīšanas patiesība. Viņa — visa labā un daiļā pamats. Viņa — dzives un nāves avots. No viņas atkariga cilvēka pastāvēšana, jo viņa ir atbalsts tā darbos. Mokās viņa jūs dzemdē. Viņa seko jūsu augšanai. Līdz pat viņas nāvei jūs sagādājat tai ciešanas. Svētījiet viņu. Cieniet viņu. Viņa ir jūsu vienīgais draugs un atbalsts virs zemes. Godiniet viņu. Aizsargājiet viņu. Miliet savas sievas un cieniet tās, jo viņas taču rit būs mātes, bet vēlāk — visas dzimtas ciltsmātes. Viņu miles-tība dara cilvēku cildenu, mīkstina nocietinātās sirdis un savalda zvēru. Sieva un māte — nenovērtējams dārgums, viņa ir visuma krāšņums.

Tāpat kā gaisma atdalās no tumsas, tā sievietei piemīt spēja atdalīt cilvēkā labus nolūkus no ļaunām domām. Savas labākās domas jums jāvelta sievietei. Smelieties tajās jūsu tikumiskos spēkus, kuri jums nepieciešami, lai palīdzētu tuvākajam. Nepazemojiet to — tādējādi jūs tikai pazemosiet paši sevi. Tādā veidā jūs pazaudēsiet tās milestības jūtas, bez kurām šeit virs zemes nekas nepastāv. Godiniet sievu, un viņa jūs aizsargās. Visu, ko darīet mātei, sievai, atraitnei vai citai sērojošai sievietei, jūs darāt Garam».

Tā mācīja Isa. Bet pārvaldnieks Pilats, izbijies no tā, ka tauta bija piekērusies Isam, kurš, ja var ticēt viņa ienaidniekiem, gribēja sarīdīt tautu, pavēlēja vienam no spiegiem apvainot to.

Isa, kurš domāja tikai par savu brāļu svētlaimi, panesa ciešanas. Viņš teica: «Nav tālu tas laiks, kad ar Augstākās Gribas palīdzību tauta attīrīsies, jo tiks pasludināta tautu atbrivošanās un to apvienošanās vienā ģimenē».

Un pēc tam vērsās pie pārvaldnieka: «Kādēļ tu pazemo savu cieņu un māci pakļautos dzivot melos, kad tāpat jau tev ir iespēja apvainot nevainīgo?»

Tā tiek raditas teiksmas un leģendas.

Budisti savos kalnu klosteros saglabājuši šādu augstu un visām tautām tuvu Jēzus veidolu. Un nav brīnums, ka Kristus un Budas mācības saved visas tautas vienā saimē, bet brīnums ir tas, ka gaišā vienkopas ideja izteikta tik skaidri. Un kurš pretosies šai idejai? Kurš pamazinās visvienkāršāko un visskaistāko dzives lēmumu? Un zemes vienkopa tik viegli un zinātniski ieplūst visu pasauļu vienkopā. Jēzus un Budas novēlējumi atrodas uz viena plaukta. Senā sanskrita un pali zīmes apvieno meklē-jumus.

Cits, mazāk pazistams avots, arī stāsta par Jēzus dzīvi Tibetā. «Pie Lhasas bija ar rokrakstiem bagāts templis. Jēzus gribēja pats iepazities ar tiem. Dižais visu Aus-trumu gudrais Ming-Ste bija šajā templī. Pēc ilga laika, pārvarot vislielākās grūtības, Jēzus ar pavadoni sasniedza templi Tibetā. Ming-Ste un visi skolotāji plaši atdarija vārtus un apsveica ebreju gudro. Ming-Ste bieži runāja ar Jēzu par nākamo laikmetu un svēto pienākumu, kuru uzņemsies šī laikmeta tauta. Beidzot Jēzus sasniedza kalnu eju, un Ladakas galvenajā pilsētā Lē to priecīgi uzņēma mūki un zemas kārtas ļaudis. Jēzus mācīja klosteros un tirgos — viņš mācīja tur, kur sapulcējās vienkāršā tauta.

Netālu dzivoja sieviete, kurai nomira dēls, un viņa to atnesa Jēzum. Daudzu ļaužu klātbūtnē viņš uzlika roku bērnam, un tas piecēlās vesels. Un daudzi atnesa bēr-nus — Jēzus tiem uzlika rokas un izārstēja tos.

Ladakiešu vidū Jēzus pavadija daudzas dienas; viņš mācīja tiem ārstniecību un to, kā pārvērst zemi par prieka debesīm. Un viņi iemīļoja to, un, kad pienāca aiziešanas diena, bēdājās kā bērni. No rīta daudzi atnāca atvadīties no viņa.

Jēzus atkārtoja: «Es atnācu parādīt cilvēka iespējas. To, ko daru es, var veikt visi ļaudis. Un tas, kas esmu es, būs visi ļaudis. Šis dāvanas pieder visu zemju ļaudim — tās ir dzives ūdens un maize».

Par meistarīgiem dziedātājiem Jēzus teica: «No kurie-nes viņu talanti un spēks? Protams, ka vienas īsas dzives laikā viņi nevarēja uzkrāt balss meistarību un saskaņu likumu zināšanas. Vai tie ir brīnumi? Nē, jo visas lietas notiek pēc dabīgiem likumiem. Pirms daudziem gadu tūkstošiem šie ļaudis jau radīja savu harmoniju un ipašības. Un viņi atnāk atkal vēl mācīties no dažādām parādībām».

Pēc tam, kad iepazits tas Jēzus dzives veidols, kurš saglabāts Āzijā, nevar neatcerēties Eusebija vārdus no viņa darba «Konstantīna dzive»: «Lai dižciltīgo acis padaritu kristietību pievilcīgāku, garīdznieki pieņēma ārējos ieterpus un izgreznojumus, kurus lietoja pagānu kultos». Katrs, kurš pazist Mitras kultu, novērtēs šī

aizrādījuma patiesīgumu. Pārliecinātais neoplatonikis, se-nās filozofijas cienītājs Aleksandrijas Klements pamācīja kristīgos biskapus.

Nezināšana! Krievu kņazi gāja bojā hanu mitnēs, jo nevēlējās godināt Budas attēlu; tajā pat laikā Tibetas klosteri jau glabāja brinišķīgas rindas par Jēzu. Aleksan-drijas Kirils nogalināja varoni Hipatiju, bet tieši viņas skolniekam Sinēzijam tika piedāvāta Ptolemaidas biska-pija vēl pirms tam, kad viņš bija pieņēmis kristietību.

Maņticība! Hieronims ieteica jaunpiegrieztajiem kristī-gajiem ar kājām mīdīt viņu pagāniskās mātes ķermeni.

Cinisms! Pāvests Leons X izsaucās: «Cik mums derīga šī Kristus līdzība!»

Nedrīkst aizmirst Origēnu, kurš zināja seno mistēriju nozīmi un izprata Jēzus mācības isto būtību. Origēns vēl varēja sacīt ar «Darbu» vārdiem: «Tomēr ticīgie bija kopā, un viss tiem bija kopīgs — pārdeva mājas, visādus īpašumus un izdalīja visiem — atkarībā no katra vajadzī-bām. Katru dienu pavadīja vienprātībā, un, mājās pārlau-žot maizi, uzņēma barību prieka un sirds vienkāršībā».

Origēns zināja, kādēļ šis vispārējais labums svarīgs, un dziļi ieskatījās patiesībā. Tādēļ baznīca, kura dažreiz ļoti dēvīgi piešķir svēto nosaukumus, atņēma viņam šo titulu. Bet pat ienaidnieki neatteicās nosaukt Origēnu par skolotāju, jo viņa pieeja mācībai bija zinātniska. Origēns nebaidījās runāt par acimredzamo.

Par ko apvainoja Origēnu? «Svēto dzivēs» teikts: «Origēns, kurš sava prāta plašuma un zināšanu dziļuma ziņā bija sava laikmeta brinums, divos Aleksandrijas koncilos un pēc nāves Konstantinopoles koncilā tika nosodīts kā ķeceris. Origēns nepareizi domāja par daudzām kristīgās baznīcas patiesībām. Attīstot nepareizī-cīgu mācību par dvēseļu iepriekšēju eksistenci, viņš nepareizi domāja par Kristu, uzskatot, ka bija radīts noteikts vienādi cienījamu garīgo būtņu skaits, no kurām viena traucās ar tādu liesmainu mīlestību, ka nesaraujami savienojās ar Augstāko Vārdu un kļuva par tā nesēju uz zemes. Pieturoties pie ķēcerīgā uzskata par Dievu — Vārda iemiesošanos un pasaules radīšanu, Ori-gēns nepareizi saprata arī Kristus krusta nāvi, iedomājo-ties to kā kaut ko garīgi atkārtojamu garīgajā pasaulē. Origēns pierakstīja pārāk daudz to parasto dabas spēku darbībai, ar kuriem apdāvināta mūsu daba . . .» Labi gan bija tādi koncili, kuri varēja noliegt matērijas bezgalīgo, kosmisko būtību!

Sergijs, Kopienu Celtnieks, aiziedza saviem līdzstrād-niekiem pieņemt žēlastības dāvanas. Pārtiku un lietas drikstēja pieņemt tikai par darbu. Kad viņš cieta badu, pats piedāvāja savu darbu. Vienkopas izveidošana un izglītošana bija šī apbrinojamā cilvēka vienīgās nodarbī-bas. Viņa dzives gaitā atteikšanās no metropolīta goda un vērtīgu metālu nēsāšanas bija dabīga riciba bez jebkādas dižošanās. Nerimstošs darbs; jaunu, nevienam nepazīs-tamu līdzstrādnieku izraudzīšana; vienkāršība kā uz augšu, tā uz leju. Atteikšanās no personīgā īpašuma ne pēc norādījuma, bet apzinoties šī jēdziena kaitīgumu. Vienkopas celtnieku sarakstā Sergijam pieder izcila vieta.

Nav daudz dzives celtnieku, kuri pēc savas iekšējas būtības atbilst nākamajai evolūcijai. Un mums saudzīgi jāizvēlas šos nākotnes gaismas neseju vārdus, turpinot to sarakstu līdz mūsdienām.

Viens no diženajiem Indijas Mahatmām saka: «Jums tika teikts, ka mūsu zināšanas aprobežojas ar mūsu Saules sistēmu; tātad kā filozofi, kuri vēlas būt cienīgi šā nosaukuma nesēji, mēs nevaram ne noliegt, ne apstiprināt jūsu nosauktās augstākas, visspēcīgās, saprātīgās Būtnes esamību aiz mūsu Saules sistēmas robežām. Bet ja arī tāda esamība nav pilnīgi neiespējama, tomēr mēs uzska-tām, ka tā visnotaļ neticama, ja vien dabas likumu vienotība netiek izjaukta pie šīm robežām. Jo ne mazāk dedzīgi mēs noliedzam agnosticisma atzinumu šajā jomā, kurš attiecas uz mūsu saules sistēmu, Mūsu māciba nepazīst kompromisa: vai nu apstiprina, vai noliedz, jo tā māca tikai par to, kas zināms kā patiesība, un tāpēc mēs noliedzam Dievu kā filozofi un kā budisti. Mēs zinām, ka mūsu sistēmā nav tādas būtnes kā personīgs vai bezperso-nisks Dievs».

Cīnoties un atklājot patiesības, laika ratos parādās vispārējā labuma likumu iedibinātāji: nenogurdināmais vadonis Mozus; bargais Āmoss; Lauva-uzvarētājs-Buda; dzives taisnīgums-Konfūcijs; ugunīgais Saules dzejnieks Zoroastra; pārveidotais, «ēnu» atspoguļotais Platons; di-žēns nemirstības upuri-Labais Isa; vientuļais Origēns-gud-ribas tulks; diženais kopienas veidotājs un varonis Sergijs. Visi ir nenogurstoši gājuši; visi bijuši pakļauti sava laika vajāšanām; visi zinājuši, ka vispārības labuma mācība neatvairāmi atnāks; visi zinājuši, ka katrs upuris vispārē-jam labumam ir tikai ceļu tuvinājums.

Kalnos par šīm mācībām runā un tās uzklausa vien-kāršī. Tuksnešos un stepēs ļaudis ikdienā dzied par mūžību un to pašu vispārējo labumu. Tibetas un Mongoli-jas iedzivotāji, burjati — visi atceras vispārības labumu.

Kā domā Āzijas tautas? Altajieši atceras Balto Bur-hanu. Pirms divdesmit gadiem pat cieta par šo gaidīšanu. Uz Haremas virsotnes viņi vēršas pie Baltā Burhana:

Jūs — aiz baltajiem mākoņiem,
Aiz zilajām debesīm esošie —
Trīs Kurbustāņi!
Tu, kas četras bizes nes —
Baltais Burhan!
Tu, Altaja Gars —
Baltais Burhan!
Tu, kas sevi zeltā un sudrabā
Tautu nometinājis, Baltais Altaj!
Tu, kas dienā spidi —
Saule — Burhan!
Tu, kas naktī spidi —
Mēness — Burhan!
Lai top ierakstīts aicinājums mans
Gramatā Sadur!

Baltais Burhans prasa sadedzināt elkus un apsola kopigās zemes un ganību auglību. Lūk — vispārējais labums aizies ari līdz altajiešu mītnēm. Tā pārrada seno teiksmu par Budas atnākšanu Altajā.

Kā domā Āzijas tautas? Burjati dzied:

Teiksi: stājies, tu saule!
Ko gan nozīmē tās riets?
Teiksi: stājies, tu laikmet!
Ko gan nozīmē, ka tas noveco?

Teiksi: stājies, tu mēness!
Ko gan nozīmē tā riets?
Teiksi: stājies, tu laikmet!
Ko gan nozīmē, ka tas noveco?

Teiksi: paliec, tu sniegs!
Ko gan nozīmē tā kušana?
Teiksi: palieciet, jūs sirmgalvji!
Ko gan nozīmē to aizceļošana?

Teiksi: paliec, tu mākoni!
Ko gan nozīmē, ka viņš paslēpjas?
Teiksi: palieciet, jūs sirmgalvji!
Ko gan nozīmē to aizbūtne?

Mongoļi dzied:

Tas, kuram nepieder lietas, kuras viņš savāktu savtīgi,
Nepieder lietas, no kurām šķirties nepietiktu spēka,
Kurš domā tvirti —
Tam pieder nezūdošs un brīnumdaiļš baudījums.

Jā, Āzija domā tvirti. Gan zem čalmas, gan zem feskas, gan zem tibeteikas — atjautīgs prāts un prasme to dāsni izmantot.

Senie ķīnieši saglabāja brīnišķīgu himnu Mātei Saulei, nosaucot to par Austrumu Valdnieci.

Kalni. 1925.

Ladaka — kalnu grēda un vēsturisks apgabals Rietumhimalajos.
Vēdas — hinduisma svētās grāmatas, sacerētas t. s. vēdiskajā sanskritā 15.—10. gs. p. m. ē. Ir 4 vēdas.
Trimurti — burtiski «tris sejas» vai «trejāda forma», Trisvienība. Müsdienu hinduismā — Brahma-radītājs, Višnu-sargātājs, Šiva-postītājs. Senajā Vēdu tradīcijā — Indra-pērkona un zibens dievs, vēdiskā panteona valdnieks, Agni-uguns dievs, Sūrja-Saules dievs. Šo simbolu pamatā — ļoti dziļa filozofija.
Sarasvati — upe vēdiskajā literatūrā; Sarasvati-Brahmas sieva, gudrības un daiļrunas dieviete, sanskrita valodas un devanagari alfabēta izgudrotāja.
Kašjapa — galvenais priesteris vienā no ugunspielūdzēju sektām. Pēc viņa pievēršanās Budas mācībai budismam pievērsās ari viņa sekotāji.
Bonpo — pirmsbudisma ticība Tibetā, kuras pamatā ir maģiski rituāli.
Radžagriha, Vesali (Vaišali), Patna (Pataliputra) — pilsētas Indijas ziemeļrietumos, kurās notika pirmie budistu saieti — tajos kanonizēja agrinos budisma sacerējumus un doktrinas.
Atīša — budisma skolas dibinātājs XI gs., budisma sludinātājs Tibetā.
Ašvaghoša (I — II gs.) — izcils budistu dzejnieks un zinātnieks.
Mahajana —«lielie rati» vai «platais ceļš»— budisma virziens, kurš plaši izplatīts Ziemeļindijā, Tibetā, Ķīnā, Mongolijā, Korejā, Japānā — paredz dvēseles glābšanas iespēju visiem cilvēkiem.
Nagardžuna (I vai II gs.)— izcils zinātnieks, budisma reformators.
Milarepa (1040.—1123.)— dižens budistu dzejnieks, vientuļnieks, jogs.
Padma Sambhava («no lotosa dzimušais», dziv. VIII gs.) — dibinājis vienu no lielākajām budistu sektām —«sarkanās cepures».
Dzon-Khapa (1357.—1419.)— otras lielākās budistu sektas Tibetā («dzeltenо cepuru») dibinātājs.
Alara Kalama — ievērojams gudrais, kādu laiku bija Budas skolotājs.
Udaka Ramaputa — asķēts, brāmins, vairākus gadus bija Gautama Budas garigais vadonis.
Rigvēda — visautoritatīvākā un senākā no «Vēdām»— tajā ietilpst 1028 himnas dažādiem dieviem.
Baltais Burhans — altajiešu teiksmās tas ir Maitreija, nākotnes Buda.
Uruvela — vieta, kur Buda sešus gadus pavadīja meditācijā.
Nairnagara — upe Indijas ziemeļaustrumos.
Nestoriāņi — kristīgie, Nestorija sekotāji (sk. lpp.)
Apokrifi — seni, bibeles sižetiem tuvi teksti, kurus oficiālā baznica nav kanonizējusi.
Brahmaņi (jeb braminī) — priesteri,
kšatriji — valdnieki un karotāji,
vaišjas — zemkopji un tirgotāji,
šudras — zemākā kārta — četras kastas Indijā.
Brahma — pasaules radītājs, viens no hindu dievu augstākās trijotnes.
Mitra — seno āriešu dieviba, sastopama gan Rigvēdā, gan seno irāņu svētajos rakstos. Senajā Irānā Mitra bija gaismas dievs, Pēdējos gadsimtos pirms mūsu ēras Mazāzijā izveidojās Mitras kults.
Eusebijs (ap 265.—340.)— Cezarējas biskaps Palestīnā. Ievērojamākie darbi: «Vispārējā vēsture» un «Baznicas vēsture».
Klements no Aleksandrijas (miris pirms 216. g.)— grieķu baznicas tēvs, savos darbos aicināja grieķus pievērsties kristīgajai ticībai, padziļināja kristīgās dogmas.
Kirils no Aleksandrijas (376.—444.)— Aleksandrijas biskaps (no 412. g.), nikns fanātiķis, sakūdīja kristīgos, lai tie nogalinātu Hipātiju.
Hipātija (370.—415. g.)— ievērojama filozofe, matemātiķe un astronome, dzīvoja Aleksandrijā.
Sinēzijs no Kirēnes (379.—412/31.)— filozofs-neoplatoniķis. Ap 411. g. tika iecelts par Ptolemaidas biskapu.
Hieronims (347.—419.)— tiek uzskatīts par vienu no visizglītotākajiem baznicas tēviem.
Leons X — Romas pāvests 1513.—1521. g.
Origens (185.—254.)— vadīja kristiešu skolas Ēģiptē un Palestīnā. Bija visizinošākais «baznicas tēvus» un agrā kristietisma filozofu vidū.
«Apustuļu darbi»— grāmata, kura ietilpst Jaunajā Derībā.
Radoņegas Sergijs (1314.—1392.)— viens no visiemīļotākajiem krievu svētajiem, Krievijas garigās kultūras veidotājs.
Mahatma —«lielā dvēsele»— Indijā tā sauc Lielos Skolotājus.
Amoss — senebreju pravietis.
Trīs Kurbutāņi — trīs debesu valdnieki altajiešu mitoloģijā.
Grāmata Sadur —«sadurs»— no sanskrita vārda «sutra»— tā altajiešu dziesmā par Baltо Burhanu tiek nosaukta svētā grāmata, kurā vēstīts par Budas dzīvi.

No krievu valodas tulkojusi Māra Bērziņa

NO LATVIJAS RĒRIHA BIEDRĪBAS ARHĪVIEM

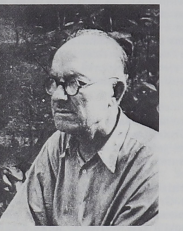

Rihards Rudzītis, 1960. g.

RIHARDS RUDZĪTIS

SV. GRĀLA BRĀLĪBA

«Grāla Brālība» ieņem īpašu vietu Riharda Rudziņa daiļradē. Tas ir darbs, kuram viņš ir veltījis vairāk kā divdesmit gadus, kurš ir vārda tiešā nozīmē dedzinājis viņu līdz pat pēdējai mūža dienai, tā ari palikdams nepabeigts. No Rudziņa dienasgrāmatām redzams, ka viņš ir dzīvojis ar šo tēmu diendienā — gan otrā pasaules kara peklē, gan piecos izsūtījuma gados Sibirijā, gan mūža nogalē Rigā, kad slimība pa kriptai iznicināja miesu, bet gars centās tuvoties Augstākajam. Tā bija viņa dzives misija — visa jēga un piepildījums vienā vienīgā tieksmē — pateikt vārdu par Brālību. Viņš labprātigi uzņēmās šo nastu trisdesmito gadu vidū, kad visu veidu sludinātāji, okultisti, tā saucamie ezoteriķi, pseidoteosofi u. t. j. bija tiktāl izkroplojuši kādreiz svētos un slēptos jēdzienus, ka veseligi domājošam cilvēkam tie izsauca vienigi alerģiju un skepsi.

Apturēt šo bezgaumigo vulgāro skaidrojumu virkni — tāds bija Riharda Rudziņa mērķis sākot šo darbu.

Vai grāmata izdevās? Loģiskajam prātam daudz kas tajā var šķist nepietiekami pamatots un apstrīdams. Personīgās pārliecības kaisme nereti atbida otrā plānā faktu un secinājumu saistības skaidru pamatojumu, cenšanās nepiezemēt tēmu vietām rada mūsu laikam pārlieku jūsmigu un piepaceltu stilu. Taču ir viena lieta, kas paceļ šo grāmatu pāri visiem šāda veida sacerējumiem. Tā ir nebeidzama sāpe, kas jūtama aiz katra viņa rakstīta vārda, sāpe par neiespējamību pateikt neizsakāmo. Riharda Rudziņa lielums šai grāmatā ir spēja izturēt šo sāpi līdz galam, nepāriet uz visu zināmo faktu primitīvu izklāstu, aizvest lasītāju līdz tai galējai robežai, aiz kuras, runājot Tjutčeva vārdiem, «pasacits vārds ir mēli», un nepārkāpjot to, modināt lasītāja dziļāko jūtziņu.

Gara pasaulē istenības pakāpi nosaka sirds skaidrības pakāpe. Pārlasot Riharda Rudziņa «Grāla Brālību», mani pārņem milziga uzticība šim cilvēkam, kurš, zinot vairāk nekā daudzi, nekad nepārstāja apzināties savu nepilnību tās Realitātes priekšā, kura viņam bija dārgāka par visu, un spēja vienmēr saglabāt to pietāti un pazemību, un kluso pielūgsmi, kura ir patiesa gariguma pamats.

Gvido Trepša

GRĀLA CILDINĀJUMS VIDUSLAIKOS

Kurai dziļi jūtigai un muzikālai dvēselei augstākā pārdzivojuma brīžus nav devusi Vāgnera majestātiskā drāma Parsifals? Kurš, klausoties Lielās Piektās ainas sfēru mūzikā, nav izjutis svētbijigas šalkas savas sirds neskartākajos dziļumos? Kurā dvēselē Grāla kausa parādīšanās un uzliesmošana nav kaut uz mirkli atmodinājusi labākās, kvēlākās, nepiepildāmākās ilgas? Sirds tādos mirkļos jūt, ka šis leģendas norise nav tikai dzejnieka fantāzijas uzlidojums, tā jauš, ka šeit izpaužas kādas lielas, neizteicamas īstenības varenie pamati, bet kur un kas ir šī istenība, par to mūsu saprāts klusē.

Nezinu, vai vēl par kādu pasaules leģendu tik daudz domāts un izjusts kā par Svētā Grāla leģendu. Par to arakstīts milzums literatūras līdz pat mūsu dienām. Cik daudzas un dažādas teorijas raditas gan par paša nostāsta izcelšanos, gan ari par Grāla jēdzienu un Grāla brālību. Tas parāda, ar kādu bijību, patiesu ticību un pārdzivojuma tiešumu katra apziņa piegājusi šai leģendai.

Šis leģendas cildinājums izauga viduslaiku dūmakainajā ausmā 12. un 13. gadsimtā. Kad sākās krusta kari pret citādi domājošiem un rietumi saskārās ar austrumiem, tieši tad uzplauka brīnišķigais visu ideālistu ilgu uguns zieds, lielais daiļums. Tas driz radīja sev pretsparu — inkviziciju, kura centās apspiest katru apziņas gaismas stariņu.

Kā visvecākais Grāla leģendas atdzejojums mums uzglabājies Kretjena de Truā darbs franču valodā; šo darbu izmantoja Ešenbahas Volframs savā majestātiskajā dziedājumā par Parsifālu un daudzi citi. Angliju šī leģenda salējās ar teikām par karali Arturu un Āpalā Galda bruņiniekiem. Ari viduslaiku trubadūri un tautas dzeja runā par Grālu kā par cēlāko un neskartāko jēdzienu. Piemēram, Cveteras Reinmarks šķistu sievu dēvē par jaunu Grālu, kuras dēļ jācīnās. Dzejniekam viņa iemīļotā ir sirds Grāls. Jaunavu Mariju salidzina ar Grālu.

Pašu Dievu sauc par augstāko Grālu. Grāla vārdā tika dēvētas pat pilis, svētki utt.[1]

Kas ir šis leģendas pirmelementi, kopigais, kas atviz viduslaiku dziesminieku darbos par Grālu?

Kaut kur — pēc vienas tradīcijas — Spānijā vai Francijas dienvidos, pēc otras — seno ķeltu zemē Īrijā, pēc trešās — tālu austrumos paceļas augsts, nepieejams kalns, ko dēvē gan par Munsalvešu, gan Monsalvatu — *Mons Salvationis — Mont Segur* — pestīšanas kalns. Šī kalna virsotnē celta stipra pils, kurā mājo augstākā Brālība. Brinišķigā svētā templī tā sargā un glabā Grāla kausu. Visapkārt necaurejami meži, trīsdesmit jūdžu ap pili nav nevienas cilvēka mītnes. Kalna piekājē liels ezers (vai pat jūra), pēc citas versijas — visapkārt kalnam tek strauja upe, kura nav pārejama. Pāri straumei pārkaras klints, kuras aizsprosto ceļu uz augšu. Šai mežā ap pili stāv sargi — tie neļauj nevienam iziet cauri nesoditam. Pat visvirišķigākais karapulks nespēj pārvarēt šī kalna kraujas. Ir leģendas, kurās zeme ap Grāla pili tēlota kā

Montsegur Langdokā (attēlā) tāpat kā Monserrat Spānijā bija viens no daudzajiem Grāla pielūgsmes centriem. Tādēļ šo vietu nosaukumi atgādina leģendārās Grāla mājvietas Munt Salvatch (Pestīšanas kalns) nosaukumu.

kalnains, mežonīgs un izkaltis tuksnesis, kas it kā apburts ar neauglību. Bet Grāla meklētāja pestīšošais varoņdarbs, svētās pils uziešana un Grāla bruņinieka jautājums par visa redzētā nozīmi dara brīnumu: zeme atkal atdzimst svaigā zaļumā, priecīgi ieskanas avoti.

Šajā slepenajā vietā, šajā brālībā var iekļūt tikai tas, kuram ir šķīsta sirds, kurš parādījis lielu atdevību Augstākajam, sirds lēnprātību un paklausību, pašaizliedzību, tieksmi žēlot nespēcīgos un karot par labo; kurš visu mūžu aizstāvējis Svētā Grāla cieņu. Vārdu sakot, tas, kurš savā zemes attīstībā sasniedzis augstos tikumus un kura gars spēj uzveikt katru šīs pasaules vilinājumu. Grāls necieš nešķīsto savā tuvumā, tāpat kā Dievišķās Uguns spožums sadedzina cilvēku, kas vēl nav cienīgs to vērot, jo kā Bībelē sacīts — «Kas Dievu redz, tas mirst». Tālab arī par Grāla bruņinieku un sargātāju kļūt ir augstākais sasniegums, ko cilvēks šajā pasaulē var iegūt, tas ir vairāk par visu, ko vien cilvēks var vēlēties. Lūk, kāpēc ir bijis ne mazums cilvēku* viduslaikos un, var teikt, arī visos laikos, kuri tiekušies meklēt šo visu mērķu mērķi, šo noslēpumaino vietu zemes virsū, kurī kopā ar Volframa Parsifalu devuši neapklusināmās ciņas soli-jumu:

«Ich will von keiner Freude wissen,
Muss ich des Grales Anblick missen . . .
Es sei mein einz'ges Streben,
*Fortan mein ganzes Leben.»***

Tomēr tikai retais izredzētais iespēj aizsniegt šo sava mūža svētāko sapni. Jo Grāla pils noslēpums ir — tas, kurš viņu meklē, to neatradīs. Tikai tas, ko Grāls pats aicinājis pie sevis, var noklūt šajā svētvietā. Jo kurš gan pats var zināt, ka viņš jau sagatavots un pilnīgs Grāla sargātāja augstajai misijai; kuram ir skaidra sirds un kura mūžs ir patiesa varoņdarba svētīts? Tāpēc arī pēc kādas franču leģendas Grāla pils parastajiem mirstīgajiem paliek neredzama.

Kas ir šī brinišķigā Svētā pils? Kāds senfranču romāns «Perlesvaus» šo brīnuma pili dēvē par Ēdeni vai prieka pili, arī par dvēseļu pili. Apskaidrotā Sv. Gara liesma ik dienas nolaižas par Grāla pili. Arī Austrumos rodams uzskats, ka virs svēto cilvēku vienkopām vai ašramiem izstaro cilvēka garīgās enerģijas aura vai gaisma, kas sevišķos apstākļos ir pat acīm redzama. Piemēram, Sv. Asīzes Franciska dzīves apraksts vēsta, ka viņa lūgšanu brīžos no klostera nākusi tāda gaisma, ka ceļinieki domājuši, ka pienācis rīts.

Ešenbahas Volframs un Šarfenbergas Albrehts darbos par Titureli majestātiskās fantastiskās līnijās mums atveido pašu pils svētnīcas celtni, kas nes svētību visai pasaulei. No šejienes tiek kaisīta svētā sēkla uz visu cilvēci. Daži autori Grāla svētnīcu min sakarā ar Zālamana templi, kas arī glabājis svētos dārgumus, un ko viduslaiku apziņa iztēloja visburvīgākajās krāsās.

Tomēr par pašu Grāla brālību dziesminieki nav mums devuši stingru izpratni. Varbūt tāpēc, ka šīs brālības būtībā daudz kas viņiem būs šķitis pārvarīgs, pārcilvēcisks, cilvēka saprātam transcendents. Mēs tikai varam nojaust, ka tā ir kāda augstāka, ezoteriska biedrība, kuras satversmei Volframa izpratnē ir zināma sakariba ar tajā laikā pastāvošo un populāro templiešu ordeni, kuram arī bija sava slepenā mācība un stingri garīgi statūti, un kuru inkvizīcija vēlāk slēdza.

Pēc Volframa poēmas var spriest, ka Grāla brālība patiesībā bija no pastāvošās katoļu baznīcas gluži atšķirīga reliģiska vienība, kaut arī autors šeit ielicis dažus, gan nedaudzus kristietiskus elementus. Var teikt, ka tā ir izredzēto vienkopa bez Romas katoļu hierarhijas, bez priesteru šķiras un pakļautības pāvestam — bez visa tā tajā laikā nebija iedomājama neviena reliģiska organizācija. Brālības locekļi stājas tiešās attiecībās ar Visaugstāko Gribu caur Grāla kausa atklāsmēm, bez baznīcas starpniecības. Tāpat katru, kas lasījis Grāla poēmas, dziļi pārsteidz katolicismam gluži svešais iecietības gars, īpaši pret austrumu reliģijām, muhamedānismu, kas liekas neizprotams laikmetā, kad cēlās krusta gājienu pret «neticīgiem» austrumiem. Dziesminiekam nav nekas pretim, ka kristīgais varonis kalpo «pagānam», ka neticīgo uzaicina karaļa Artūra galmā utt. Brālības reliģija liekas esam draudzīga pret visām reliģijām, it kā tā būtu kāda sintētiska, ezoteriska mācība, kaut kas līdzīgs tai augstākai, slepenai, mīlestībā sakņotai zinībai, kuru Kristus deva saviem mācekļiem. Ja ari Volframs vai citi autori būtu zinājuši šo mācību, to tomēr nedrīkstēja atklāti izpaust, lai nesarieb tu mūžam modrajai inkvizīcijai. Tāpēc saprotama parādība, ka laikā, kad Grāla jēdziens dzejniekos un pat tautā ir populārs, ortodoksālās aprindas to pilnīgi noklusē: neviens no neskaitāmajiem viduslaiku baznīcas rakstniekiem nav minējis pat Grāla vārdu. Savādi — šis ir visneskartākais jēdziens zemes virsū — baznīca no tā izvairās, kamēr tautas labākie to mīl un dziesmnieki to pielūdz. Sv. Grāls top ne vien par viduslaiku dzejnieku, bet ari par ķeceru, atstumto un vajāto svēto ideālu. Tiem neskaitāmajiem, kuru dvēseles bija apskaidrojusi jauna atziņas gaisma, kuri Kristus vārdā kāpa uz sārta, kurus nomocīja inkvizīcijas pagrabos — tiem Grāls bija Kristus tīrā Mācība un Grāla vara — Kristus upuris cilvēces labā.

Tomēr neviens dzejnieks nav būtiski atsedzis Grāla jēdziena noslēpumu, bet gan dzejā devis tikai nojautas. Daudz dažādu versiju uzglabājies par pašu Grāla kausu. Robera de Borona franču romānā lasām, ka tas ir no vesela smaragda gabala darināts bļķeris, no kura Kristus kopā ar mācekļiem baudījis sv. vakarēdienu un kur vēlāk Arimatijas Jāzeps uzkrājis Krusta Sistā asinis. Ieslodzītajam Jāzepam to atnes pats Kristus, parādidamies viņam apžilbinošā spožumā,— no Grāla top gaiša visa cietuma telpa. Grāls arī uztur Jāzepu cietumā ilgus gadus bez barības, līdz viņu, ko ieskatīja jau par mirušu, ierauga dzīvu — pārzemīgā apskaidrotībā, un atbrīvo viņu no cietuma. Jāzepam Grāls kalpo kā pārbaudes kauss: ar to viņš pārbauda savas draudzes locekļus. Grāls nošķir nešķīstos no sirdī skaidrajiem. Svēto kausu vērojot, labie pārdzīvo sirds sāltumu un prieku.

Kretjenam de Truā Grāls ir dārgakmeņiem rotāts zelta trauks, kurā atrodas dievmaizītes; tas izstaro tādu spožumu, ka pat pārspēj pils zālēs neskaitāmo sveču gaismu, tāpat kā saule zvaigžņu mirdzumu.

Volframa un vēl citu autoru dotajam Grāla jēdzienam gan nav nekāda sakara ar kristīgo relikviju, kura, šķiet, pirmatnejo Grāla leģendu papildinājusi vēlāk. Volframam tas ir akmens no paradīzes vai arī —«*Lapsit exillis*», kas sagrozīts no: *lapis ex illis* šķiet — *ex coelis*) — «debess akmens» vai «gaismas akmens», ko eņģeļu pulks nonesis zemes virsū, un kas arī parādās tādā gaismas spožumā, kura priekša —«nieciba ir viss zemes spožums». Volframs raksta, ka Flegetans lasījis Grāla vārdu zvaigznēs. Tātad tas būtu kas līdzīgs meteorītam, kas nācis no citām, varbūt augstākām pasaulēm, piesātināts ar augstāku enerģiju. Par šādu akmeni daudz runā arī austrumu leģendas, un mums tālāk būs vēlreiz pie tā jāatgriežas. Poēmā «Vartburgas karš» Grāls ir dārgakmens, kas izkrītis no Lucifera kroņa, ko ciņa virseņģelis Mikelis dumpīgajam eņģelim norāvis no galvas, pēc tam tas nokritis uz zemes. Vēl pēc citas versijas Grāls ir no jaspisa akmens, un ar tā spēku sadeg un atdzimst no pelnīem Fēnikss, šis mūžīgās atjaunošanās un atdzimšanas simbols.

Kretjenam de Truā Grāls, eņģeļu saturēts, neredzami lido gaisā, un ar sava svētuma spēku sniedz pirmajam Grāla karalim — Titurelam visu vajadzīgo viņa pils un templa celšanai.

Tāpat arī Volframam Grāla kauss piešķir tā sargātājiem visu, ko no tā lūdzas, piepilda ikdienas dzīves vajadzības, sagādā pat ēdienus. Tas ir brīnumkauss, ko vērojot cilvēks atjaunojas un gūst mūžīgu ziedošu jau-

Takt-i-taqdis Persijā — vieta ar kuru saistās daudzas leģendas par Grālu.

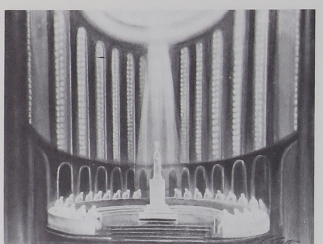

Ludolfs Liberts. Parsifals.

nību. Tā tuvumā slimības zūd, un nāve zaudē savu varu. Sensirmais Grāla karalis Titurelis piedzīvo pat 500 gadu vecumu, bet šķiet vēl jauns. Tāpat ari nāvigi ievainotais Amfortass nespēj nomirt, kamēr tam rāda Grālu. Pēc kādas sensenas leģendas Grāla brinumspēks izpaudies tādējādi, ka tiras sirdis tas piepilda ar svētumu — garīgo enerģiju. Neticīgiem un grēcīgiem tas neredzams, vieniģi skaidras sirdis, izredzētie ir cienīgi to savām acim skatīt. Tie ari dažreiz redz uz tā parādāmies rakstu zīmes, kuras vēsta par Dievišķo Gribu. Tikai visretākie apskaidrotie, sirdi šķistie top augstākā goda cienīgi — pieskarties Grālam, turēt to savās rokās, nest.

Bet visbiežāk un visspēcīgāk Grāla leģendās raksturots pats Grāla karalis. Viņš ir Grāla noslēpuma sargātājs, Augstākās Gribas tulks, viņa valstība stiepjas tālu pār apkārtējām zemēm. Tātad viņa garīgā vara, šķiet, plešas ari pār laicīgām valstīm un varām. Pēc kādas versijas viņa valsts — ne vien visa mūsu planēta, bet tā skar ari tālo zvaigžņu laukus, viņa valstība apjož tālās pasaules to riņķa dejā, jo Grāla valsts ietver visu Dieva radību. Un «tomēr karalis nav kungs par pašu Grālu, viņš ir tikai Grāla Draudzes galva un tās nolikumu sargātājs.»[2]

Tā viduslaiku tautu leģendās un dziesminieku daiļdarbos briniškīgās, aizgrābjoši reālās, dzīvās līnijās veidojies Svētā Grāla un viņa Sargātāju tēls. Vai gan būtu iespējams, ka tas viss nav nekas vairāk kā tikai iztēle, dzeja? Vai dzejnieka nojauta par Grāla Brālību patiešām ari neatspoguļo īstenību?

Bet vai gan Grāla kauss kā vistiešākā realitāte nav dedzinājis svētā saijūsmā tūkstošiem siržu? Un vai Svētā Grāla Pils mums nav šķitusi arvienu kā visu mūsu slēptāko ideālu īstenības zeme? Atcerēsimies ari Austras Dāles cildeno dzeju par Svēto Pili:

«Es daudzkārt senās bērnu dienās,
Kad logā ausa rīts jau zils,
Kā sapni vēl no sapņa modos:
Kur jaunavas? Kur baltā pils?

Aiz augstām eglēm torņi cēlās
Un pāri straumei veda tilts:
Pus' baznīca, pus' pils tur vērās
Un pretim plūda gaišums silts.

Un jausmā briniškā sirds sīla:
Šeit valda mūsu orden's svēts,
Kam cilvēks dārgs un debess tuva,
Un likten's man še izvēlēts.

Vēl dažreiz rieta stundās lēnās,
Kad klusi izdziest vakars zils,
Kā sapņos un kā tālās ēnās
Mirdz neaizsniegta svētā pils.»

[1] W. Hertz. Die Sage von Parzival und dem Gral. B., 1882., 50.—51. lpp.
[2] San-Marte. Parzival Studien. Zweites Heft. Halle, 1861., 239. lpp.
* Senfranču romāna «Sv. Grāla meklēšana» (La Queste del Saint Graal) par visi karaļa Artūra galma bruņinieki dodas meklēt Grālu.
* *«Es nepazistu cita prieka,
Lidz neiespēšu vērot Grālu . . .
Tas ir manas vienīgas tiekšanās mērķis,
It visu manu mūžu.»

KALNI — DIEVU MITEKĻI

Nenoliedzami, ka ikviena tautas leģenda tieši vai netieši sakņojas kādreizējās neapšaubāmās istenības pamatos. Ne velti pazistamais vēsturnieks A. Tjeri teicis: «Leģenda — tā ir dziva tradicija, gandrīz vienmēr istenāka nekā tas, ko saucam par vēsturi.»[1] Leģenda — tā ir blāva tapusi, bieži simbolos un gaišās krāsās kristalizēta tautas atcere par kādu īpatnēju, neikdienišķu, heroisku savas dzives stāvokli un sasniegumiem, sevišķi par tiem lielajiem gariem, kuri mituši viņas vidū un veidojuši savu un tautas dzīvi varonības spēkā. Leģendās un teikās tautas atklāj savu cēlāko, nemirstīgo būtību, stāstīdamas par saviem vadoņiem un garīgajiem skolotājiem, kuri viņu apziņā stāvējuši tāda garīga mirdzumā, ka vēlāk pārvērtušies par dievadēļiem un pat par pašiem dieviem. Jo tas, ko tauta savās teikās dēvēja par dievadēļiem un dieviem, nenoliedzami saistīts ar tautas lielo varoņgaru un garīgā toņa devēju jeb vadītāju jēdzienu, kas vēlāk vēsturiskā attāluma dūmakā guva pat pārcilvēku oreolu. Tā leģendas ir ne vien atceres, bet ari tautu labāko ilgu un ieceru kristalizējums, jo katra attistīties spējīga tauta tic varoņu misijai, tic, ka gara varoņi to veduši un ari turpmāk vedīs uz augstāku attīstības loku nākotnē.

Tātad, ja Grāla leģenda būtu zināms istenības atspoguļojums, kurai **vispārcilvēciska**, visplanētāra nozime, ja Grāla brālība patiešām būtu pastāvējusi un tai būtu kāda centrāla nozīme visas mūsu cilvēces labā, tad mums rodas jautājums, kāpēc tad leģendas vai atceri par to, šķiet, uzglabājušas vienīgi dažas Eiropas tautas.

Pārējām tās it kā liekas svešas, bet tam taču vajadzētu būt visu tautu mantojumam.

Vērīgi pētot tautu tradicijas, mēs ikvienā tautā atradīsim teikas — leģendas, kas tiešā vai netiešā veidā atspoguļo ari Grāla nostāstu.

Vispirms, Grāla leģendai ir nenoliedzams sakars ar tautu tradicijās bieži minētajām svētvietām, kur mājojuši viņu dievi, dievadēli vai ari varoņi.

Visām tautām bijušas teikas un leģendas par **dievu kalniem,** ap kuriem tās sakopojušas savas svētākās ilgas, dvēseles ticību un nākotnes ceribu. Pēc šīm leģendām tautu likteņdevēji reti mituši līdzenumā, viņi savu mājokli visbiežāk veidojuši augstos nepieejamos kalnos, kuru diženums pārsteidza un aizgrāba tautu apziņu, un viņi šeit jutās it kā tālāk no telpas un laika ierobežotā rituma. Šādus kalnus tautas uzskatija par svētiem, uz tiem ierīkoja templus un ziedokļus. Augšup uz tiem bieži devās ari tautas valdnieki vai pravieši pirms svarīgu lēmumu pieņemšanas. Un, tāpat kā Dievs un dievi bija katra cilvēka garīgās dzives degpunktā, tā ari šos dievu kalnus uzskatīja par pasaules centru. Mēs zinām, ka senie grieķi dievu mājokli redzēja Olimpā, (pēc grieķu mita dievu kalnā Gēja-Kibele grież pasaules asi), indieši — Himalaju virsotnēs — Kailasā jeb, kā to Mahabharata dēvē, leģendārajā Merū. Mitiskajā Merū kalnā mita svētie — jo garīgi spožākas bija viņu apziņas, jo augstāk tiem bija ierādīti mitekļi; pašās virsotnēs, dievu debesīs, mājoja Indra līdz ar 33 Vēdu dieviem, kuri ir nomodā par cilvēci. Padebešu tītās kalngales neaizsniedz neviena mirstīgā grēcīgā doma. Tādi visvētākie kalni ebrejiem bija Sinajs vai religisko ilgu zeme Ciāna. Japāņiem tas ir Fudzijama, senajiem persiem Elboršs utt. Platons vēsta, ka pat sensenās Atlantīdas salas vidū pacēlies Svētais kalns ar templi. Anglijā kādreiz tika daudzināti ķeltu varoņa un ari Grāla karaļa Artūra kalni. Pēc senas leģendas kāda kalna apakšzeme aizmiguši Artūra bruņinieki, kas atkal modīsies jaunā laikmetā. Ari lietuvjiem ir kāda teika, kas atgādina Grāla leģendu. Austrumos paceļas kāds svētlaimes kalns — Anafiels, visaugstākais zemes virsū, uz kura reiz atnāks kāds visvarens dievs, visdižākais dievu vidū, lai tiesātu cilvēkus par viņu labajiem un ļaunajiem darbiem. Senajiem latviešiem tāda dievu vieta bijis **Zilais kalns,** kas ietver vairākus tā sauktos dievu kalnus. Kad üdeņi vēl apklājuši visu zemi, stāsta senā teika, dievi šos kalnus kā augstākās vietas izraudzījuši sev par mitekļiem. Latvijā vēl tagad sastopami daudzi Saules kalni, kuriem ari būs bijis kāds sakars ar dievu mitnēm un aizsauli. Atcerēsimies ari populārās teikas par stikla vai dimanta kalnu, kurā uzjāj muļķa Jānis — tas norāda uz seno latviešu garīgo tiekšanos uz kalniem, kuri ir cilvēka gara pilnveidošanās uzskatāmi simboli. Beidzot minēsim, ka kalni visās reliģijas bijuši cilvēku garīgās pārvēršanās vieta — Taboras kalnā apskaidrojās Kristus, ari grieķu varoņi guva dievišķību kalnos.

Daži pirmkristīgo apoloģēti un dziesminieki ari Zemes paradīzi, kas Bībelē tēlota triju upju līdzenumā, saista ar kalniem. Tā baznīcētvs Efrems Sirijs paradīzes kalnā vērojis sievietes un vīriešus, tērptus starojošās drānās. Viduslaiku dzejnieki apdzied Ēdenes dārza, kurš slēpts nepieejamu kalnu nogāzēs, ainavas. Ar tvisa daba apvienojas draudzībā. Tādām leģendām par svēto saimes vai svētlaimes mitekļa esamību virs zemes pilni visi austrumu tautu, sevišķi indiešu un ķīniešu ticējumi.[2]

Protams, ir grūti novilkt robežu, kur tautu liecinājumos slēpjas svētos rakstos dzirdētais par zemes paradīzi, vai vienkāršī par aizsauli, kur ir sirds nojausma un priekšstats par augstāko būtņu svēto biedrību vai brālību, kas vienmēr saistījies ar kalniem. Ir skaidrs, ka leģendas sacerētāju jo bieži ir iedvesmojusi sirds pārliecība vai vēsts, ka tāda svētlaimīgo mala vai taisnīgo cilvēku mītne pastāv kaut kur virs zemes vēl šobaltdien.

[1] A. Tierre. Revue des deux mondes. 1865.
[2] Skat. tuvāk: A. H. Веселовский. Из истории романа и повести.— «Сб. отделения русского яз. и словесности Имп. Академии наук.» T. 40. W. 2. Cnб., 1866., 265.—303. lpp. G. Rozenkrantz. Der Heilige in den chinesischen Klasikern. 1935., 73.—78. lpp.

LEĢENDA PAR KITEŽU

Sastopams ari leģendu cikls, kas gan aizsauli, gan ari dievu mitekļus novieto kalnu iekšienē jeb apakšzemē. Visām tautām ir cildenas teikas par nogrimušajām gaismas pilīm, kurām lemts kādu dienu augšāmcelties un nest gara gaismu visai tautai. Ir leģendas, kuras vēsta par veselu svēto pilsētu zem zemes, kur noris visai intensīva gariga dzīve. Atcerēsimies populāro krievu leģendu par pilsētu **Kitežu.** Tā ir pilsēta, kas briniškīgā kārtā paglābta no tatāru varas. Kad tatāri, sakāvuši krievu karaspēku, tuvojušies Kitežai, lai to ieņemtu, tā apklājusies ar zemi un kļuvusi neredzama, nogrimdama Svetlojara ezera krastā: tādā stāvoklī tā paliks līdz «laiku galam». Kitežas pilsēta šķistīta un kļuvusi balta kara mocībās izlietajās asarās. Tauta stāsta par garīgo rosību, kas šeit joprojām nemitas: par zvanu skaņām, kas pa laikam atskan no apakšzemes baznīcām, par neredzamu dievībību sirmgalvju kora labskanīgo dziedāšanu apakšzemē, par degoša-

jām svecēm, kas atspulgo mūžīgi viļņojošā, brinumainā ezera ūdeņos. Lūk, kāpēc ne velti senos laikos tauta gāja pie Svetlojara ezera Dievu lūgt bērna ticībā, ka sirdi šķistajiem un taisnajiem šo neredzamo pilsētu reiz izdoses ieraudzīt. Jo tā viņiem šķita augstākās istenības pasaule, kamēr šī saule — maldu un ilūziju apdvesta.

Ne mazums šīs nastas necēlāju ticības liecinājumu uzglabājies krievu literatūrā vēl līdz pat pirmajam pasaules karam. Tā krievu tautā bija sastopams ari slepens ticējums, ka bijuši cilvēki, labi un sveti, kuriem izdevies apciemot cēlos Kitežas sirmgalvjus. Tie uzņem savā brālībā tos, kuri savu garigo sasniegumu dēļ spējuši pie viņiem iekļūt, proti tos, kuri izturējuši dzīves uguns pārbaudi ar nelokāmu sirds varonību. Savā laikā ticīgo vidū bija plaši izplatījies kāds jau 17. gs. sacerēts rokraksts «Dēla vēstule savam tēvam no kāda svēta klostera — lai par viņu nesēro un nepiedevē mirušajiem to, **kurš paslēpies no pasaules.**»

Šeit dēls raksta saviem vecākiem, lai tie neaizlūdz par viņu kā par mirušu, jo viņš esot dzīvs, un ja viņam pienākšot nāve, tad vecākiem ari to paziņošot. «Es dzīvoju **zemes valstībā līdz ar svētajiem tēviem** miera vietā. Patiesi, zemes valstībā. Un miers un klusums, un likumība, un gara priecāšanās, bet nevis miesas prieki. Šie svētie tēvi, ar kuriem es dzīvoju, zied kā lauku lilijas . . . , kā dārgakmeņi, kā koki, kas netop vecāki, kā debess zvaigznes. Un no viņu lūpām kā smaržojošs timiāns bez mitēšanās trauc lūgšanas uz Debesu Tēvu . . . Un, kad iestājas nakts, tad lūgsna no viņu lūpām top redzama kā liesmu strāvas ar uguns dzirkstelēm, un it kā no mēness un zvaigznēm starotu liela gaisma, kas zibšņu šaltim līst ne tikai pār šo vietu, bet ari pār visu mūsu zemi. Tādos brīžos var lasīt vai rakstīt grāmatas pat bez sveču spožuma. Svētie tēvi iemīlējuši Dievu ar visu savu sirdi un dvēseli, ar visām savām domām, tālab ari Dievs viņus iemīlējis kā māte savu mīļoto bērnu, un, ko tie prasa savā lūgsnā no Dieva, to Viņš ari dod. Viņi iemīļojuši bezvārdu klusumu, un visus tikumus tie stiprina ar savu sirdi, un Dievs, viņus mīlot, sarga tos un aizsēdz tos ar neredzamu roku . . . Viņi ir tie, kas vairāk par visu alkst dzīvi debesīs, kas visvairāk iemīlējuši debess bagātības . . .»[1]

Šo pravietisko vēstuli Meļņikovs-Pečerskis izmanto savā romāna «Mežos un kalnājos», raksturodams vienkāršās tautas alkas pēc Dieva sargātas, neredzamās pilsētas. Šīs pats rakstnieks kādā citā vietā izsaka zīmīgu domu,— pēc tautas vēstījumiem Kitežā pirms tās nogrimšanas bijusi **spēkaviru** brālība, tautas varoņu saime — kaut kas līdzīgs Kijevas karadraudzei kņaza Vladimira galma — protams, padziļinātā nozīmē.

Šajā sakarā minama Rimska-Korsakova majestātiskā opera, kur no uzbrucējiem tatāriem paslēpta un zemē nogrimusi Kitežas pilsēta tēlota kā «neizteicamas Gaismas valsts», kur noķūst gudri cēlā jaunava Fevroņija, tālab ka tā «Gaismas Dievam veltījusi trīs savas pasargātās dāvanas: «baloža biklumu, milestības cēlumu un līdzcietības asaras»; tā savam ligavainim kņazam Vsevolodam māca mīlēt ikvienu cilvēku — gan grēcinieku, gan taisno, jo katra dvēselē jau atspuldz kaut dzirksts no dievišķigās dailes. Ja cilvēkam ir ciešanas, mums viņš vēl vairāk jāpagīdsta, jāieterpj debess priekā».

Krievu tauta bijis ne mazums ari citu nostāstu par neredzamām pilsētām un klosteriem, kuru zvanu skaņas aizgrābušas ticīgā dzirdi klusajās vasaras naktīs. Tādas, piemēram, ir teikas par Mlevas klosteriem (Tveras gub.), kas nogrimuši zemē, bet kur vēl joprojām dzīvojot svētvientuļnieki, tad par mazās Kitežas (Gorodecas) brīnumainajiem sirmgalvjiem, kuri rita agrumā iznākot no Kirilova kalna un parādoties dievbijīgiem ceļiniekiem, utt. Līdziga ir ari Altaja leģenda par čudu tautu, kura, negribēdama zaudēt savu brīvību, ar visām bagātībām nogājusi apakšzemē, kalnu ejās līdz tam laikam, kad atnāks Belovodjes ļaudis un dos visai tautai vaneras zinības; tad tauta atkal pacelsies ar visiem dārgumiem.[2] Pēc permiešu (komi) teikām — čudi bijuši varoņu spēkaviru tauta.

Šīs leģendas par apakšzemes pilsētām cieši saistās ar fantāzijas izrotātajām gleznainajām austrumu leģendām par **Agarti,**— zinību un gara pilsētu, kura atrodas zem zemes — tajā mājo cilvēces gudrie, nemirstīgās jaunības un dievišķigas gudrības vaiņagotie. Šai leģendai mēs vēl pieskarsimies vēlāk.

[1] Мельников-Печерский. Полное собр. сочинений. Т. XIII. М. 1898., 38.–39. lpp.

[2] H. Рерих. Сердце Азии. Southbury, 1929., 113. lpp.

BELOVODJE (BALTAVOTS)

No leģendu virsotnēm nonākot tagadējās istenības pasaulē, jāliecina, ka ticējumi par slēptu svētu cilvēku vienkopu nav gluži izzuduši ari mūsdienu laiku religiskajā apziņā. Proti, īpatnējā atspoguļojumā tie vēl nesen bija sastopami krievu tautā nostāsta par Baltavotu jeb Baltajiem Ūdeņiem — **Belovodji.**

Krievu metropolita Nikona laikā 17. gs. no viņa jaunveidotās baznicas atšķēlās liels daudzums pareizticīgo, tā saucamie vecticībnieki (raskoļniki), protestēdami pret jaunievedumiem. Tālo gadu mija tie ar ilgām atcerējās to seno pareizticības stāvokli, kas tiem, ar laiku pašiem faktiem nogrimstot aizmirstības krēslā, jau idealizēta gaismā šķita paužam tiras un neskartas kristietības formas, Oficiālās baznicas vajātiem, daudziem sirds dziļumos jo neatvairāmāk iedegās ceriba, ka reiz atkal atjaunosies kāda ideāliska un taisnīgāka kristietības satversme, kas būtu vairāk vai mazāk ne no šīs pasaules. Ar laiku vecticībnieku paaudzēs šī ceriba izauga par karstu, kaut neskaidri bērnišķīgu ticību, ka viņi tiešām kādreiz gūs sakaru ar tādu baznicas formu, īpašu hierarhisku iekārtu, kas būtu tiešā un neskartā veidā mantojusi svētību no pašiem apustuļiem, tā sakot, noķūs personīgā saskarē ar pašu īsto, laika nenomāktō Kristus Mācību. Un šī skaidrās sirds ticība pamazām izplauka kaut neskaidrā, tomēr svētā nojautā par kādu brīnišķīgu vietu tālu austrumos (kur īsti, to neviens nezināja pateikt), augstu kalnu vidū, kur vēl uzglabājusies un staro visā savā bezvainas celuma Kristus dāvātā svētītā Vests, kur vēl stingri un negrozāmi dzīvē tiek ievērota senā, patiesā dievticība. Šajā svētlaimīgajā teiksmainajā malā dzīvo Kristus apustuļi un svētie. Šo neskarto, Dieva pasargāto vietu bijīgi dēvēja par Baltajiem kalniem vai Balto salu, bet visbiežāk par Baltavotu — **Belovodji.** Par Balto kalnu dažreiz mēdzis runāt jau lielais krievu svētais Radonegas Sergijs, krievu tautas gara kultūras cēlājs, tā iemesdams ticīgā sirdī ilgu staru. Viņš gan nekad nav norādījis šī brīnuma kalna atrašanās vietu.

«Tālas zemes, aiz lieliem ezeriem, aiz dižiem kalniem»,— atstāsta Nikolajs Rērihs savā grāmatā «Āzijas sirds» vecticībnieku pārliecību,—«tur atrodas svēta vieta, kur plaukst taisnība. Visas nākamās cilvēces pestīšanas labā tur mājo augstāka zinība un augstāka gudrība. Šo vietu sauc par Belovodji.»[1]

Neskaitāmo svētcelnieku ilgu smeldze tad nu tiekusies uz šo pasaules cildenāko vietu. Šī leģenda izauga ticīgo apziņā pamazām, aptverot neizteicamākās iztēles tāles, atbalsojoties no sirds uz sirdi, pletās, veidojās sapni par brinišķīgu, kalnos slēptu uguns ziedu. Klida baumas, ka varbūt vēl tepat, aiz Jeruzālemes, mājo patriarhi, kuri nav atkritušī no pareizās ticības, varbūt Antiohijā, varbūt ari Abesīnijā vai drizāk gan tālu austrumos. Tad nu sākās svētceļojumi un meklējumi. Un ja ari neatrada, gars nenorima, radās jauni zilās puķes meklētāji, ceļa spridis kļuva arvien garāks, grūtāks, nepārvaramāks. Daži nu Sibirijā, Altaja kalnu mežoto šķautņu vidū iedomājās kādu Brālības svētmītni, citi turpretim to jau nojauta Tibetā vai Indijā.

Zināms, ka jau XVII gs. vecticībnieku vidū bija izplatīti nostāsti par zemi kaut kur austrumos, kur kopš pirmskristīgo laikiem mājojot pareizticības augstākie garīdznieki (arhierejī),— ka «virs zemes ir svētas vietas, Dieva sargātas pilsētas un svētmītnes, kur stingri un neaizskarami tiek ievērota senā dievbijība, un pareizticīgie biskapi staro kā saule.»[2] To sevišķi veicināja XVIII gs. beigās vecticībnieku draudzes daudz lasītais, bet drizāk fantastiskais mūka Marka rokrakstsar viņa svētceļotāja gaitu caur Sibiriju un Tibeti tuksnesi uz «Oponas valsti» okeāna vidū. Pacietīgi, ar sirdsdedzi meklēdams zemi, kur vēl būtu paglābusies senā dievticība, viņš to beidzot it kā atradis «Japānā». Citu vidū tur it kā bijusi arī plaša pareizticīgo baznicas iekārta. Šo valsti viņš tad ari iedomājās esam Belovodji. «Pasauligās tiesas tur nav,» stāsta Marks,—«tautu un visus ļaudis tur vada gariga vara, tur nav zādzību un ari nekā cita pretlikumīga tur nav. Dievs pilda šo vietu.»[3]

Var saprast, cik spēcīgas saknes vecticībnieku apziņā kādreiz bija spējušas riest ilgas pēc Belovodjes, ja tās vārdā uzstājās pat viltus apustuļi, kuri izmantoja tautas kvēlo, bet bērnišķīgo ticību. Tā pagājušā gadsimta otrajā pusē kāds Antons Pikuļskis, garīdznieka vārdā saukts par Arkādiju, dibināja sektu, kas dēvējas par Belovodjes hierarhiju. Kaut gan baznica tos vajāja, tās piekritēji plaši izplatījās ap Urālu kalniem. Arkādijs svinīgi pasludināja, ka viņš iesvaidīts par visas Krievijas un Sibirijas arhibiskapu pašā Belovodjē, kuru viņš atradis Indijā, un ka augstāka garidznieciba tajā uzglabājusies pat no apustuļu laikiem. Belovodjes Hierarhijas galva valdot par visu pasauli.

«Pārliecība par šīs leģendas patiesigumu noveda tiktāl,» stāsta rakstnieks V. Koroļenko, «ka 1807. gadā kāds Tomskas gubernas zemnieks iesniedzis valdibai sevišķu ziņojumu par «Belovodjes biskapiem». Bet 40-os un vēlāk 60-os gados bija zināmi gadījumi, kad no Altaja kalnu apgabala (Buhtarminskas apg.) sāddām ļaudis devās projām pāri ķiniešu robežām, lai uzmeklētu Belovodji. Jādoma, ka šī klusā, maz manāmā krievu iedzīvotāju iespiešanās ķiniešu un tibetiešu novados netika pārtraukta. Daži statistiķi, kuri pētīja Altaja apgabalu, vēl nesen man pastāstīja, ka arī tagadējā laika vēl bijuši gadījumi, kad cilvēki mēģinājuši nokļūt Belovodjē pāri Vidusāzijas noslēpumainajām kalnu grēdām un tuksnešiem. Daži no šiem meklētājiem, izcietuši visādas likstas, atgriezās atpakaļ, citi neatgriezās nemaz. Nav šaubu, ka šie «citi» gājuši bojā kaut kur Ķīnā vai bargajā, neviesmīlīgajā un eiropietim nepieejamajā Tibetā. Bet naivās baumas izskaidro šo pazušanu citādi — šie bez vēsts pazudušie paliek laimīgajā Belovodjes valsti. Šis apstāklis nu vilina jaunus un jaunus sapņotājus doties briesmās.»[4]

Ievērojamais Tibetas apceļotajs Prževaļskis savos ceļojuma rakstos min, ka ap 1860. g. simt trisdesmit vecticībnieku no Altaja nonākuši pie Lob Nora ezera līdz Tibetas robežām, «droši viņi meklēdami apsolīto zemi Belovodji.» Izturīgie Altaja arāji un medniekī apmetušies uz dzīvi pie Loba pilsētas drupām. Šai svešajā bargajā malā ari uzglabājušās dievmeklētāju kapenes. Prževaļskis dedzīgi meklēja viņu pēdas Lob Nora ezera apkaimē, tās petijis ari viņa skolnieks Kozlovs. Šķiet, ka tām pieskāries ari Svens Hedins.

Sāds nepasaulisks meklētāja gars sevišķi mozs bijis kādā Urālu kazaku sektā (*никудышники*),— virzienā, kas krasi nolieca visas tagadējās baznicas formas un sapņoja ne vien par tīro pasargāto Kristus Mācību, bet ari par kādu īpašu hierarhiju. Šiem kazakiem Marka ceļojuma nostāsts licies tādā mērā ticams, ka viņi 60-os gados sasaukuši vairākas sapulces, kurās aspriests jautājums par delegāciju sūtīšanu uz austrumu novadiem. Beidzot šīm nolūkam izvēlējusi kazaku Barišņikovu, kas caur Suecas kanalu nokļuvis līdz austrumu Indijai, bet atgriezies bez panākumiem atpakaļ. Pēc tam izplatījušās baumas par Arkādiju, un tās no jauna iedegušas prātus. Tūdaļ sūtīja pie viņa divus kazakus, lai izzinātu, pa kādiem ceļiem viņš izbraucis no Belovodjes uz Krieviju. Bet tas sarunās izvairījies atklāt Belovodjes atrašanās vietu.

Tad 1898. g. janvāri jauna sapulce nolēma sūtīt 3 kazakus ar Hohlovu priekšgalā, kas nu brauca pārbaudīt Marka un Arkādija uzrādītos maršrutus, sirdī trauktin traukdamies uz nezināmo patiesās svētības malu. «Neaptverama tīcība «Belovodjes sapnim» un neuzticība Arkādijam», stāsta Hohlovs savās atmiņās, «lika kazakiem beidzot izlemt sūtīt jaunu delegāciju uz Kambaijas valstību» (Indijas ziemeļos). Hohlova šaubas ari bija pamatotas, jo Arkādija maršruta bija attēlots vienīgi nejēdzīgu ģeogrāfisku nosaukumu jūklis, ko naivie kazaki sākuma neaptvēra. Apbraucis apkārt Azijai, Hohlovs caur Japānu un Sibiriju atkal nokļūst mājās, «patieso ticību tā ari neatradis.» Beigās viņš rezignēti atzīstas, ka «patiesā ticība palikusi tikai tur» (debesīs).

Pēc tam, kad viņi bija pilnīgi vilušies Arkādijā, Urālu kazaki tomēr vēl gribēja tuvāk un galīgi izpētīt šo lietu. Ievākuši visus materiālus par Arkādiju, viņi devās uz Pēterpili, lai atrastu mācītus virus, kuri viņiem palīdzētu tikt gala ar šo problēmu. Te nu viņi nokļūst pie paša slavenā orientālista prof. S. Oldenburga. Šī tikšanās ar Oldenburgu kazakus galīgi pārliecināja par Arkādija melīgumu. Bet . . . Te nu Koroļenko kāda citā savā apcerējumā lieliski attēlo, ka arī šie zinātniskie argumenti gluži neizdzēsa kazakos ticību, ka tomēr kaut kur austrumos pastāv izredzēto mala.

Pēc šķiršanās no zinātnieka, stāsta Koroļenko, viņos tomēr «palika vēl kāda maza ticība, kas varbūt vecticībnieku Urālos liks dzimt jauniem pasākumiem un jaunām ekspedicijām . . . Stāstīdams par Indiju, Indoķīnu, Japānu

un citām austrumu zemēm, par to iedzivotājiem un reliģiju, Oldenburgs, starp citu, parādīja kazakiem mazu statuju, ko krievu imperatoram uzdāvāja Japānā, un kas tagad atrodas Zinātņu akadēmijas muzejā. Tas bija **Maitreijas attēls,** kurš, pēc budistu ticības, tagad atrodas debesīs, bet savā laikā nonāks virs zemes, lai cilvēkiem iemācītu patieso ticību. Sākumā šis budistu svētais, acimredzot, nevērsa uz sevi sevišķu delegātu uzmanību. Bet vēlāk tas arvien biežāk sāka izniršt viņu atmiņā. Tie atcerējās, ka šis tēls vienā rokā turējis kaut ko līdzīgu kausam, otra bijusi pacelta (ar diviem pirkstiem augšup, ka tas parasts vecticībnieku kustībā) svētībai. Un tad — kāpēc gan japāņi būtu dāvājuši to pareizticīgajam caram? Kad delegāti izstāstīja par to saviem ticības biedriem, sirmgalvji sāka viņiem pārmest, kāpēc viņi nav ievākuši tuvākas ziņas par Maitreijas atrašanās vietu . . . Un tagad viņi, nobeidz savu stāstu Koroļenko, lūdz mani paprasīt no Oldenburga šīs ziņas un, ja iespējams, arī statujas fotoattēlu. Jo īpašā gadījumā . . . turp varētu nosūtīt ļaudis, piebilda kazaki.»[2]

Kas zina, vai kopš tā laika Urālu kazaki nav jau rikojuši ekspediciju, lai atrastu svētlaimīgo Maitreijas, nākotnes Mesijas zemi? Tā savos reliģisko ilgu meklējumos kazaki ietiecās dziļi Nākotnē . . .

Ar visu tās šķietamo fantastiku un bērnišķīgumu, šajā krievu tautas daļas ticībā tomēr nenoliedzami kvēloja slepena nesatricināma pārliecība, kas bija ne mazāk būtiska, nekā viņu pašu ticība Kristus dzīves realitātei. Tāpēc arī saprotams gara apskaidrotais neprāts, kas lika daudziem šīs dievmeklētājas tautas ticīgajiem gadusimtēgos pamest savas iedzīvotās mītnes, kļūt par svētceļniekiem un doties uz austrumiem. Kas tas bija par ārkārtīgu, pašaizliedzīgu sirdsspēku, kas spieda viņus uzņemties lielo bezmājību savā apziņā, visas ceļa grūtības un bargo vientulību? Kas gan dzina viņus neatvairāmās alkās pāri stepēm, tuksnešiem un sniega virsotnēm? Šos krievu svētceļniekus, Urālu kazaku neskaitāmos brāļus, tāpat kā viduslaiku Grāla meklētājus — bruņiniekus, spārnoja sirds nojauta par vissvēto vietu uz mūsu planētas, kur valda Augstākā Taisnība viņu zemes, apskaidroto brālība, kura mūžam ir nomodā — sardzē par cilvēces likteņiem un labklājību? Sirds cerēja: kas zina, varbūt tieši **man** atklāsies šī necerētā laime — iekļūt Baltajā Zemē.

«Baltais Kalns . . . Kur tavs Baltūdens (Belovodje)?

«Nemīļu ciedra zizli, ietērpšos baltās drānās, uzkāpšu Baltajā Kalnā, jautāšu tam,— no kurienes ceļies baltais ūdens?

«No Kalna, no pašas virsotnes parādījās četrdesmit virsotnes.

Aiz tām mirdz Baltais Kalns!

«Vai gan akmens deg? Noslēpums iezīmējies.

«Iesim, brāļi, uz šo Gaismu mirdzošo!

«Neredzētais ieraudzīts. Nedzirdētais sadzirdēts.

«Uz Baltā Kalna stāv pilsēta. Zvani dzirdami. Gailis nolikts laikā iedziedājās.

«Steigsimies uz pilsētu un pāklausīsimies Dižo Grāmatu.»[6]

«Kad tava dvēsele gatava aizsniegt šo vietu caur visām briesmām un postu», Rērihams stāsta kāds vecticībnieks, «tad tevi pieņems Belovodjes iemītnieki. Un, ja ieskatis tevi par derīgu, varbūt atļaus tev pat palikt ar viņiem. Bet tas reti gadās.»

«Daudz ļaužu dodas uz Belovodji . . . Arī divi mūsu vectēvi gājuši. Bija pazuduši trīs gadus un nonāca līdz svētajai vietai. Tikai viņiem nebija ļauts tur palikt un bija jāatgriežas atpakaļ. Daudz brīnišķīga viņi stāstīja par šo vietu. Bet vēl vairāk brīnišķīga viņiem nebija atļauts izpaust.»[7]

Kad domāju par šiem Dieva aizgrābtajiem, man arvien prātā ekstātiskais krievu dzejnieks — himnists Aleksandrs Dobroļubovs, kurš svētī šo pasauli un tās parādības Sv. Franciska visaptverošās milestības garā. Arī šis dzejnieks 1905. gadā devies svētceļnieka gaitās un tā bez vēsts pazudis. Mēs nebrīnītos, ja dzirdētu, ka arī viņu aizvedušas alkas pēc Belovodjes.

Šo krievu ticību raksturo vēl piemērs,—1900-gados Urālos izplatījušās pat baumas, ka Belovodjē bijis arī Ļevs Tolstojs un iesvaidīts «garidznieka kārtā».[8]

Šīs neskartās ilgas varbūt kvēlināja arī krievu filozofu un dzejnieku Vladimiru Solovjovu, kad tas rakstīja savu sirds dziļu dzeju par «Kuku Noru»:

Ak! tālu Tibetas kalnāju vidū
Mit mans draugs.
Bet šeit viens ilgās un skumjās tvīkstu,
Visapkārt tumšs.

Un tikai dažreiz sapņu miglā
Es redzu to,
Ko vērot bez grūtībām es spēju
Pirms gadsimta.

Jeb, novājējis, aiz ilgu smeldzes miršu,
Par spīti liktenim;
Jeb ceļu uziešu Tibetas kalnāju vidū
Caur Kuku Noru.

Vai tiešām visas šīs ilgu ugunis un to kristalizējumi leģendās būtu veltīgi un aplami? Vai tas viss būtu tikai bērnišķi naiva iedoma, bez kāda reāla pamata? Sauso intelektu var apmāt kailā fantāzija, bet tiras bērnišķīgas sirds intuīciju, sirdi, kurai Kristus ierādīja vietu debess valstībā, nevar pievilt, jo skaidra sirds **zina.**

(Turpinājums sekos)

[1] Н. Рерих. Сердце Азии. Southbury, 1929., 110.—111. lpp.
[2] Мельников-Печерский. Полное собр. сочинений. Т. XIII. М., 1898, 31. lpp.
[3] Skat. turpat — 34. lpp.
[4] Г. Т. Хохлов. Путешествие уральских казаков в «Беловодское царство».—«Записки Имп. русского Геогр. общества по отд. этнографии». Т. XXVIII. вып. 1. Спб., 1903., 7.—8. lpp. Предисловие В. Г. Короленко.
[5] В. Г. Короленко. У казаков. Гл. 5.— Полное собр. соч. Т. 6. Спб., 1914., 197.—198. lpp.
[6] Ж. Сент — Илер. Криптограмми Востока. П., 1929., 95. lpp.
[7] Н. Рерих. Сердце Азии. Southbury, 1929., 110.—111. lpp.
[8] Русская Энциклопедия. Т. 3. Спб., К-во «Деятель», 1912., 391. lpp. «Беловодье».

MAHATMU VĒSTULES

TULKOJUMI

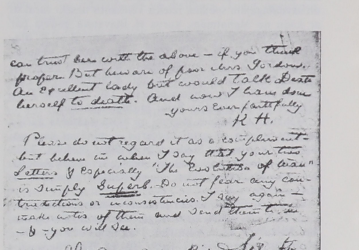

Mahatmu vēstuļu faksimilkopija

Vārds *Mahatma* lielākajai cilvēku daļai saistās ar Mahatmu Gandiju, Indijas izcilo garīgo un politisko reformatoru. Taču šim vārdam ir arī daudz plašāka nozīme; tas sedz vienu no pasaules Lielajiem Noslēpumiem, kurš pavadījis cilvēci visā tās attīstības gaitā. Kas zina, varbūt senās civilizācijas nebija tik tālu no patiesības, apgalvodamas, ka pasaule balstās uz vaļiem vai zilonjiem, vai bruņurupučiem — četriem, pieciem vai septiņiem. Neapšaubāmi, pasaule balstās uz Noslēpumu, un evolūcija ir neskaidra, saraustīta, kropļiga, bet tomēr nerimtiga tiekšanās uz šo Noslēpumu visās tā formās, kuras ietver dzīves jēgu, mērķi un piepildījumu.

Jebkura kultūra, jebkura senā civilizācija sākas ar tautas Skolotāja atnākšanu. Ja pasaules iesākumā ir Vārds, tad cilvēku savienības iesākumā ir Tas, kurš atnāk, lai mācītu jebkurai sabiedrībai tās evolūcijas ritausmā visu to, kas nepieciešams tālākai attīstībai. Ēģiptē tie ir desmit pirmie Dievišķie Faroni un ar tiem saistītais Hermess Trismegists, senajās Dienvidamerikas kultūrās — Kecalkoatls, Indijā tie ir septiņi viedie Riši un Manu — valsts principu pamatlicēji, Šumeru-akādiešu civilizācijas pirmsākumā no okeāna atnāk Oanness, kas māca tautām reliģiju, rakstību, astronomiju, zemkopību, amatniecību. Grieķiem tas ir Prometejs, kas atnes cilvēkiem uguni — saprātu, kurš ir mūsu cikla evolūcijas galvenais virzītājspēks.

Kas slēpjas aiz šiem mītiem? Kas dara tos nemirstīgus un dīženus?

Viens ir skaidrs — atbilde uz to nav ne uzrakstāma, ne izstāstāma, jo šāda veida zināšanas nav informācija, bet **process,** kuru izdzīvo cilvēka dvēseles dziļākā, mēmā puse.

«Mahatmu vēstules» ir Mahatmu pirmais atklātas saskarsmes punkts ar mūsdienu Rietumu civilizāciju. Šīs vēstules ir Mahatmu Brālības divu locekļu sarakste ar

A. P. Sinetu un A. O. Jūmu, kura aizsākās 1880. gadā un ilga piecus gadus. Iesākumā A. P. Sinets, Indijā iznākošas avizes «Pionieris» redaktors, iepazinies ar H. P. Blavatsku un būdams pārsteigts par viņas plašajām zināšanām un savdabigajām spējām, izteica vēlēšanos uzsākt saraksti ar kādu no Mahatmām, kurus H. Blavatska godāja par saviem Skolotājiem. Mahatmas piekrita, un tā ar H. Blavatskas starpniecību A. P. Sinets sāka saņemt vēstules, kuras šobrid ir viens no būtiskākajiem pieturas punktiem ceļā uz Mahatmas jēdziena izpratni. Kopsummā A. P. Sinets un A. O. Jūms saņēma pāri par 140 vēstulēm, kuru oriģināli šobrid glabājas Britu muzeja Londonā.

Mahatmu klātbūtnes ietekmi uz mūsu gadsimta garigo procesu attistību ir grūti pārvērtēt — minēsim kaut vai Nikolaja Rēriha vai Findhornas Brālības darbību. Taču pieaugot šī varda popularitātei, pieaug arī tā devalvācija. Jo svarīgāka tāpēc šķiet nepieciešamība iepazities ar pirmavotiem.

Šai izdevumā kā nelielu ieskatu vēstulēs skarto problēmu lokā mēs piedāvājam fragmentus no divām agrinajām Mahatmas K. H. vēstulēm. Tulkojums veikts no *The Mahatma Letters to A. P. Sinnet*, 3rd ed., The Theosophical Publishing House, Adyar, 1979, un M. Conger, *Combined Chronology*, Theosophical University Press, California, 1973.

A. O. JŪMAM

1880. GADA 1. NOVEMBRĪ

Jūs lūdzat, lai mēs jums mācītu patieso Zinātni — Dabas redzamā aspekta slēpto pusi; un to, kā jums šķiet, ir tikpat viegli izpildīt, kā prasīt. Jūs acimredzot neapzināties tās milzīgās grūtības, ar kurām mēs saduramies, skaidrojot pat visvienkāršākos **mūsu** zinātnes pamatprincipus tiem, kuri ir mācīti saskaņā ar **jūsu** vispārpieņemtajām metodēm. Jūs nesaprotat, ka vairāk jūs pierodot pie pēdējām, jūs mazāk esat spējīgi intuitīvi uztvert pirmos, cilvēks spēj domāt tikai pa jau iemītu taciņu, un, ja vien viņam nepietiek virsšķības attiektes no tās, viņš gribot negribot bīstami spiests virzīties pa vecajām sliedēm. Atļaujiet man minēt dažus piemērus.

Saskaņā ar mūsdienu eksakto zinātni, jūs parasti definējat tikai kosmisko enerģiju un nesaskatāt starpību starp to enerģiju, ko patērē ceļinieks, atgrūžot sāņus zaru, kas aizšķērso viņam ceļu, un zinātnieku, kas patērē tādu pašu enerģiju daudzumu, iekustinot svārstu! Mēs — saskatām, jo mēs zinām, ka starpība starp tām ir milzīga. Pirmais spēku šķiež vai patērē nelietderīgi, otrais — koncentrē un uzkrāj to. Un šeit pacentieties saprast, ka es nerunāju par šo divu enerģiju relativo lietderību, ka varētu likties, bet vienkārši par to, ka pirmajā gadījuma izpaužas vienīgi rupjš spēks, kas tiek patērēts, neparādot šo rupjo enerģiju garīgi aktīvā spēkā ar augstāku potenciālu, bet otrajā gadījuma tieši tas notiek. Pacentieties neuztvert sacīto kā kaut ko abstraktimetafizisku.

Es vēlos, lai jūs izprastu sekojošo ideju: augstākais domāšanas process, ar zinātnes problēmām nodarbinātas smadzenes rada vissmalkākā veida garigo enerģiju, kura kosmiskā mēroga ir spējīga izrasīt neierobežotas sekas, turpreti smadzenes, kas darbojas automātiski, satur vai uzkrāj sevi vienīgi noteiktu daudzumu rupja spēka, kurš nenes nekādu labumu ne pašam individam, ne cilvēcei.

Cilvēka smadzenes ir vissmalkākās kosmiskās enerģijas neizsīkstošs ģenerators, kura izejmateriāls ir zemākā, rupjā dabas enerģija; pilnību sasniedzis adepts kļūst par centru, kas izstaro potenciālas formas, no kurām, savukārt, veidojas nesakātamas korelācijas turpmāko eonu ritumā. Šeit meklējams atmiņējums tā noslēpumainajai spējai projecēt un materializēt redzamajā pasaulē tās formas, kuras viņa iztēle ir izveidojusi neredzamajā pasaulē no inertās kosmiskās matērijas. Adepts nerada neko jaunu, bet vienīgi pielāgo un izmanto tos materiālus, kuri atrodas Dabā ap viņu, kuri mūžību ritumā izgājuši visas formas. Viņam atliek tikai izvēlēties vajadzīgo veidolu un atsaukt to objektivajā pasaulē. Vai tad kādam no jūsu «mācītajiem» biologiem tas neizklausīsies pēc vājprātīgā murgiem?

Jūs apgalvojat, ka nav daudz tādu zinātnes nozaru, ar kurām jūs nebūtu vairāk vai mazāk pazīstams, un, ka pēc jūsu domām, jūs darāt daudz laba, gadiem ilgu studiju rezultātā sasniedzis tādu stāvokli, kas to jums ļauj darīt. Neapšaubāmi, tā tas ir. Taču atļaujiet man vēl precizāk iezīmēt atšķirību starp metafiziskās un fiziskās zinātnes (kuru dēvē par «eksakto» bieži vien aiz tiras pieklājības) metodēm. Pirmo, kuras patiesumu, kā jums zināms, jauktai auditorijai pierādīt nav iespējams, Džons Tindals pielidzina poētiskam izdomājumam. No otras puses, uz faktu balstītā, reālistiskā zinātne ir absolūti prozaiska. Tad, lūk, mūs, pieticīgos un nezināmos filantropus, jebkurš šo zinātņu fakts interesē tikai tik, cik tas rada **morālas** sekas, kā arī proporcionāli tā lietderīgumam attiecībā uz cilvēci. Bet kas gan var būt vēl vienaldzīgāks pret visiem un visu vai vēl vairāk nodarbināts vienīgi ar egoistisko panākumu gūšanas tieksmi, kā šī, materialistiskā un reālistiskā augstprātīgi norobežojusies faktu zinātne? Tādēļ vai man būtu ļauts jautāt, kas kopigs Faradeja, Tindala un citu zinātnieku likumu abstraktajai attieksmei pret cilvēci kā vienotu veselumu, ar filantropiju? Kāda tiem daļa gar **Cilvēku** kā atsevišķu šīs lielās un harmoniskās vienības atomu, kaut arī dažkārt tie var atnest viņam praktisku labumu?

Kosmiskā enerģija ir kaut kas mūžīgs un nezūdošs, matērija — neizniecināma; uz to tad arī balstās zinātnes **fakti.** Apšaubiet tos un jūs kļūsiet par tumšu, neizglītotu cilvēku; noliedziet tos un jūs būsiet bīstams plānprātīgš, fanātiķis; uzdrošinieties uzlabot šīs teorijas un jūs uzskatīs par bezkaunīgu šarlatānu. Tajā pat laikā, šie zinātniskie fakti nekad nav devuši eksperimentētāju lokam ne mazāko pierādījumu, ka Daba apzinās dod priekšroku tam, lai matērija ir neizniecināma drīzāk organiskās nekā neorganiskās formās un ka tā lēnām, bet nepārtraukti virzās uz šo mērķi — pakāpenisku saprātīgās dzīvības attīstību no inertas vielas. Tas ari nosaka viņu neziņu attiecībā uz kosmiskās enerģijas izkliedēšanos un sacietēšanu tās metafizeskajos aspektos, viņu domstarpības par Darvina teoriju, nenoteiktību jautājumā par saprātīgas dzīvības pakāpi atsevišķos elementos. Tā rezultātā viņi ar nicinājumu noraida jebkuru parādību, kas iziet ārpus viņu pašu nospraustajiem rāmjiem, kā ari pašu domu par to, ka slēptākajos dabas stūrīšos varētu eksistēt pussaprātīgi, ja ari saprātīgi spēki.

Apskatīsim vēl kādu praktisku piemēru. Mēs saskatām milzīgu kvalitatīvu atšķirību starp divām kvantitatīvi vienādām enerģijām, ko patērē divi cilvēki, no kuriem viens, pieņemsim, dodas uz savu ikdienas ierasto darbu, bet otrs — uz policijas iecirkni nodot savu lidzpilsoni, kurpreti jūsu zinātnieki neredz šeit nekādu atšķirību. Un vēl, mēs — ne viņi — redzam konkrētu atšķirību starp vēja enerģiju un ripojoša riteņa enerģiju. Kāpēc? Tāpēc, ka ikviena cilvēka doma, tikko tā rodas, pāriet iekšējā pasaulē un kļūst par aktīvu būtni, savienojoties (mes varētu to nosaukt par saaugšanu) ar elementālu, tas ir, ar vienu no pussaprātigajiem dabas spēkiem. Šī doma turpina eksistēt kā aktīvs, saprātīgs, prāta radīts veidojums garāku vai īsāku laika spridi, kas ir proporcionāls tai sākotnējās smadzeņu darbības intensitātei, kas to radījusi. Tāda veidā, labestīga doma saglabājas kā aktīvs svētīgs spēks, ļauna doma — kā nikns dēmons.

Tādējādi cilvēks savas esības radīta straume nepārtraukti iedibina īpašu pasauli, kuru apdzivo viņa paša aizraušanos, vēlmju, dziņu un kaislību radījumi,— straume, kura mijiedarbojas ar jebkuru jūtīgu vai inertvētu struktūru, ar kuru tā saskaras, proporcionāli tās dinamiskajam spriegumam. Budists to sauc par savu «skandhu», indietis — par «karmu». Adepts attīsta šīs formas apzināti, pārējie tās vairo neapzināti.

Lai gūtu sekmes un neizšķērdētu enerģiju, adeptam jādzivo vientulībā un lielākā vai mazākā mērā savas dvēseles iekšienē. Vēl jo mazāk eksaktā zinātne izprot to, ka darbiga skudra, čakla bite, putns, kas vij ligzdu — katrs no viņiem savā pieticīgā veidā akumulē tādu pašu daudzumu kosmiskās enerģijas tās potenciālajā formā kā Haidns, Platons vai arājs, kas dzen vagu, kamēr mednieks, kas nogalina zvēru prieka vai peļņas dēļ, vai ari pozitivists, kas liek lietā savu intelektu, lai pierādītu, ka + × + = -, tērē un šķiež ne mazāku daudzumu enerģijas kā tīgeris, uzbrūkot upurim. Visi viņi tā vietā, lai bagātinātu dabu, apzog to, visiem viņiem, saskaņā ar savu saprāta pakāpi, nāksies par to atbildēt.

Eksaktai, eksperimentālai zinātnei nav nekā kopiga ar ☥, tādēļ tā nevar pretendēt uz mūsu palīdzību tik ilgi, kamēr tā pati nesaplūdīs ar metafiziku. Tā kā zinātne ignorē tās pastāvēšanu, nav nekādu klasifikāciju, neņemot vērā cilvēku un pastāvot pirms un pēc viņa, tad mūsu acīs vērā cilvēku un pastāvot pirms un pēc viņa, tad mūsu acīs tās lietderīgums izbeidzas pie šo faktu ārējas robežas; tās lietderīgums izbeidzas pie šo faktu ārējas robežas; tās lietderīgums izbeidzas pie šo faktu ārējas robežas; šīs lietderīgums izbeidzas pie šo faktu ārējas robežas; tās lietderīgums izbeidzas pie šo faktu ārējas robežas; tās lietderīgums izbeidzas pie šo faktu ārējas robežas; tās

fizisko, un dzīvnieciskos kaislību trakošana, kuru balsta zemākās grupas ēterisko starpnieku rupjās enerģijas, vienmēr tiecas apspiēpēt garīgumu. Ko vēl var gaidīt no cilvēkiem, kas tik cieši saistīti ar zemākajām attīstības formām, no kurām tie cēlušies?

Tikpat pareizi ir arī tas, ka tagad mūsu paliek mazāk, bet, ka jau teicu, tas notiek tādēļ, ka mēs piederam cilvēku dzimumam un esam pakļauti tā cikliskajam impulsam, un nav mūsu spēkos to pagriezt atpakaļ. Vai jūs varat likt Gangai vai Bramaputrai tecēt uz to iztekam; vai spējat kaut vai aizsprostot viņas tā, lai palu ūdeņi neapplūdinātu krastus? Nē, taču jūs varat daļēji novirzīt straumi kanālos un izmantot tās hidrauliskō spēku cilvēces labā. Tāpat arī mēs, lai arī nespējam apstādināt pasaules ritumu tai noņemtajā virzienā, tomēr spējam novirzīt daļu enerģijas lietderīgā gultnē. Ja saukšiet mūs par pusdieviem, mans izskaidrojums jūs neapmierinās; uzskatiet mūs par parastiem cilvēkiem —, varbūt, vienīgi nedaudz gudrākiem, pateicoties īpašai apmācībai,— un tas dos atbildi uz jūsu iebildumu.

Jūs jautājat, «Kādu labumu man un maniem līdzpilsoņiem (Šie divi jēdzieni ir nesaraujami) var dot šis okultās zinātsanas?» Kad indieši ieraudzīs, ka par viņu senču zinātni un filozofiju interesējas angļi un pat dažas augstas amatpersonas Indijā, viņi paši bez aizspriedumiem ķersies pie to apgūšanas. Un kad viņi sāks saprast, ka senās «dievišķās» parādības bija nevis brīnums, bet zinātniski rezultāti, māņticība gaisīs. Tādējādi ar laiku izzudīs pats lielākais ļaunums, kurš pašlaik nospiež Indijas kultūru un kavē tās atdzimšanu.

Mūsdienu izglītība ir virzīta tā, lai audzinātu materiālistus un iznīdētu garīgumu. Pareizi izprotot visu to, ko viņu senči ir gribējuši pateikt savos rakstos un mācībās, izglītība varētu kļūt par svētību, turpreti pašlaik tā bieži vien ir lāsts. Pašreiz kā neizglītotie, tā arī mācītie indieši uzskata angļus par pārāk aizspriedumainiem, pateicoties viņu kristīgajai reliģijai un modernajai zinātnei, lai sagaidītu no viņiem nopietnu attieksmi pret sevi vai savām tradicijām. Viņu starpā valda naids un neuzticība.

Tādējādi pavisam cita attieksme pret seno filozofiju mudinātu vietējos radžas un bagātniekus ziedot līdzekļus pieklājīgu skolu uzturēšanai, kurās pandīti varētu gūt zināšanas, un seni manuskripti, kuri līdz šim eiropiešiem ir bijuši nepieejami, atkal ieraudzītu dienas gaismu, un līdz ar viņiem — atbilde uz daudz ko no tā, kas gadsimtiem ilgi ir bijis slēpts no masu apziņas, ko jūsu skeptiski noskaņotie sanskritologi negrib, bet jūsu reliģiskie misionāri **neiedrošinās** saprast. Zinātne iegūs daudz, cilvēce — visu. Angļu-indiešu teosofu biedribas darbības rezultātā mēs ar laiku varētu piedzīvot sanskrita literatūras jaunu zelta laikmetu . . .

Tie paši cēloņi, kuri padara materialistiskāku indieša prātu, iespaido arī visu rietumu domu. Izglītība cel godā skepticismu un iesloga garīgumu. Jūs varat atnest lielu labumu, palīdzot sniegt rietumu tautām stabilu pamatu to grūstošās ticības atjaunošanai. Viņiem pietrūkst faktu, kurus var sniegt tikai austrumu psiholoģija. Dodiet viņiem tos, un jūs atnesīsiet laimi tūkstošiem prātu.

Aklas ticības ēra ir pagājusi; klāt ir meklējumu laiks. Meklējumi, kas vienīgi atsedz kļūdas, neatklājot neko, uz kā dvēsele var balstīties, noved tikai pie jebkādas tradicijas noliegšanas. Šāda pieeja sava noliedzošā rakstura dēļ ir neauglīga, tā ir spējīga tikai sagraut. Taču cilvēks nespēj apmierināties ar kailu noliegumu. Agnosticisms ir tikai īslaicīga apstāšanās. Šis ir brīdis, kad ir jāievirza periodiski atkārtojošais impulss, kuram ir driz jānāk un kurš vai nu trieks mūsu laikmetu preti galējam ateismam, vai nu atstums to atpakaļ galējā priesterismā, ja tas nesaņems sākotnējo, dvēseli apmierinošo āriešu filozofiju.

Tas, kurš seko, kas notiek šobrīd, no vienas, puses katoļu nometnē, kuri vairo savus brīnumus ar termitu vairošanās ātrumu, no otras puses, brīvdomātāju vidū, kuri veselīem tūkstošiem kļūst par agnostiķiem, tas saprotis, kādā virzienā attīstās notikumi. Mūsu laikmetu krata fenomenu drudzis.

Tos pašus brīnumus, kurus spirituālisti min kā atspēkojumu mūžīgā lāsta un grēku izpirkšanas dogmām, katoļu pūļi piesauc kā apliecinājumu savai ticībai brīnumiem. Skeptiķi smejas par abām šīm pusēm. Visi ir akli, un nav neviena, kas varētu tos vest. Jūs un jūsu biedri varētu palīdzēt sagādāt materiālus šai tik ļoti nepieciešamajai vispasaules reliģiskajai filozofijai; filozofijai, kuru nespētu ievainot zinātnes uzbrukumi, jo tā pati būtu absolūtās zinātnes galavārds, un reliģijai, kura patiesi būtu šī vārda cieniga, jo tā ietver sevī fizišķā un psihiskā cilvēka kopsakaribas un to abu kopsakaribu ar visu, kas atrodas virs un zem viņiem. Vai tas nav neliela upura vērts?

Un ja, visu apdomājis, jūs izlemsiet uzsākt šo jauno ceļu, tad ziniet, ka jūsu Biedriba nav klubs, kas nodarbojas ar brīnumu reklāmu vai demonstrāciju,— tai vispār nav nekāda sakara ar fenomenu pētīšanu. Biedribas galvenais mērķis — kliedēt valdošo māņticību un skepsi, un no senajiem avotiem vākt pierādījumus, ka cilvēks ir pats sava likteņa kalējs, ka viņš var dzivot ari nākotnē, ja tikai pats to vēlas, un ka visi «fenomeni» ir nekas cits, kā dabiskā likuma izpausmes, censties izprast kuru ir katras saprātīgas būtnes pienākums.

A. P. SINETAM
1881. G. AUGUSTĀ

Es vēlētos, lai jūs pārliecinātu savus draugus par dažām vērtīgām patiesībām, jo viņi ir pārāk noskaņoti tās aizmirst pat tad, kad viņiem tās atkal un atkal atgādina.

Slēptā zinātne — tā **nav** tāda zinātne, kuras noslēpumus var izpaust uzreiz rakstveidā vai pat mutiski. Ja tas tā būtu, tad «Brāļiem» vajadzētu tikai izdot šīs zinātnes rokasgrāmatu, ar kuras palīdzību to varētu mācīt skolās tāpat kā gramatiku. Tie ir parastie ļaužu maldi, ka mēs labprāt ietinam sevi un mūsu spēkus noslēpuma plīvurā, ka vēlamies saglabāt savas zināšanas tikai sev un atsakāmies —«bez jebkāda cēloņa un ar nolūku»— izpaust tās.

Taču patiesība ir tāda, ka, iekams neofits nesasniegs to Apskaidrības pakāpi, kurai viņš atbilst un uz kuru viņam ir tiesības, vairums Noslēpumu, ja **pat ne visi,** nav izpaužami.

Apskaidribai ir **jānāk no iekšienes.** Līdz tam brīdim nekādi buršānās triki vai ritualizētas darbības, nekādas metafiziskas lekcijas, vai vārdu ciņas, vai pašaplikšanās ar baznicas sodiem nevar to dot. Tie ir tikai līdzekļi merķa sasniegšanai, tāpēc viss, ko mēs varam darīt, tas ir — norādīt tās metodes, kuras, kā liecina empiriskā ceļa uzkrātā gadsimtu pieredze, ved uz izvēlēto mērķi.

Visas tās ir zināmas un **nebija nekāds noslēpums** tūkstošiem gadu. Gavēnis, meditācija, domu, vārdu un

rīcības tīrība; klusēšana zināmu laika periodu, lai dotu iespēju dabai pašai sākt runāt ar to, kurš atnāk pie tās pēc pamācībām; dzīvnieciskō kaislību un impulsu savaldīšana; pilniga tieksmju nesavtība, dažu smaržvielu un kvēpināšanas izmantošana fizioloģiskiem mērķiem — visi šie līdzekļi minētā mērķa sasniegšanai bija zināmi jau kopš Platona un Jambļiha laikiem rietumos, un kopš daudz senākiem mūsu indusu Riši laikiem. Kā saskaņot to ar katra individuālo raksturu — tā, protams, ir katra personīgās pieredzes un viņa Garīgā Vadoņa vai Guru darīšana. Īstenībā tā ir viņa apmācības kursa daļa, un viņa Guru vai Skolotājs var tikai palīdzēt ar savu pieredzi un gribasspēku, bet nevar izdarīt vairāk līdz pēdējai un **Augstākajai iesvētīšanai.**

Tāpat es uzskatu, ka tikai nedaudziem kandidātiem ir priekšstats par viņa nozīmību, vēl vairāk, to ciešanu un kaitīguma pakāpi, kurai pakļauj sevi augšminētais skolotājs sava skolnieka labā. Katrs viegli sapratis to, ka neofītu un Adeptu specifiskās fiziskās un intelektuālās īpašības ir ļoti atšķirīgas. Tādējādi skolotājam savas īpašības katrā gadījumā jāpielāgo skolnieka īpašībām, un sasprindzinājums ir milzīgs, jo, lai gūtu panākumus, mums jābūt **pilnīgā** saskaņā ar apmācāmo.

Jo Adepta spēki ir augstāki, jo mazāka ir viņa atbilstība to profānu dabai, kuri bieži atnāk pie tā piesātināti ar ārējās pasaules emanācijām — šim pašmilošā, rupjā pūļa dzīvnieciskajām emanācijām, no kurām mēs tik ļoti vairāmies. Jo ilgāk Adepts bijis atšķirts no šīs pasaules, un jo tīraks tas ir kļuvis pats, jo darbs, ko viņš uzņēmies, ir smagāks.

Un tātad — zināšanas var tikt izpaustas tikai pakāpeniski; pie tam daži no visaugstākajiem noslēpumiem, ja pat tie tiktu izteikti atbilstoši jūsu labi sagatavotajai dzirdei, jums izklausītos kā ķīniešu ābece, neskatoties uz visiem jūsu patiesajiem apgalvojumiem, ka «absolūta uzticēšanās izslēdz pārpratumus».

Lūk, istais mūsu klusēšanas iemesls. Lūk, kādēļ ļaudis tik bieži sūdzas, un it kā pamatoti, par to, ka tiem netiek dotas jaunas zināšanas, kaut gan, lai tās iegūtu, viņi ir pūlējušies divus, tris vai ari vairāk gadus. Lai tie, kuri patiešām vēlas mācīties, nevis lūdz un gaida, ka mēs iesim pie viņiem, bet atstāj visu un nāk pie mums.

Adepts (lat. *adeptus* — tas, kurš sasniedzis)— persona, kura pilnībā pārvalda kādu mākslu, mācību, sistēmu utml.
Arkādija — zeme, kurā valda laimiga un bezrūpiga dzive.
Neofits (gr. *neophytos*) — jauns garigas savienības loceklis jeb jauns kādas mācības piekritējs.
Panditi (sanskrita *pandita* — gudrs, mācīts) — brahmaņi, arī svēto rakstu zinātāji Indijā.
Riši Senās Indijas svētie gudrie.
Teosofi (gr. *Theos* — Dievs, *sophia* — gudriba) — teosofijas sekotāji, kuri bijuši visos laikos.
Džons Tindals (1820.—1893.) — angļu fizikis.
Maikls Faradejs (1791.—1867.) — angļu fizikis, elektromagnētiskā lauka atklājejs.
Šaberons — augstākais adepts.
Eons (gr. *eon*) — laikmets, mūžība.
Jugas — pasaules periodi senindiešu kosmisko ciklu sistēmā.
Jambliхs (ap 242.—325.) — ievērojams sīriešu filozofs, jaunplatonikis.

No angļu valodas tulkojis: I. Libers
A. Orlova priekšvārds un komentāri

N. Rērihs. Himalaji.

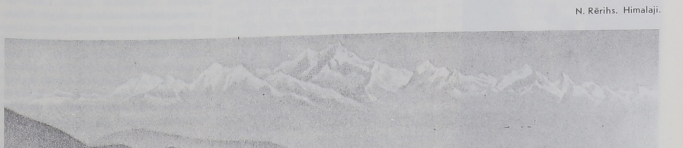

SAULCERĪTE VIESE

GARA RADINIEKS

Rērihiešiem ir daudz gara tuvinieku latviešu kultūras darbinieku vidū. Pirmām kārtām te jāmin dzejnieks un domātājs Jānis Rainis. Viņa māksla visspēcīgāk sakņojas tajā pašā augsnē, kas baro vislielākos pasaules mākslinieku-humānistus pēdējā gadsimtu mijā,— apziņā, ka tik ļoti nepieciešamās sociālās pārmaiņas nenesīs labumu cilvēcei, ja reizē ar tām nenotiks cilvēka garīgā renesanse. Ka jauna, ētiski labāka cilvēka audzināšana ir gan līdzeklis, gan mērķis Nākotnes valsts radīšanā.

1906. gadā, asiņainā revolūcijas sagrāves laikā Rainis rakstīja: «Smalkais, labais, daiļais nevar dzīvot vecā pasaulē». Un «Tā pasaule, kurā nav vietas daiļam, labam, patiesam, nevar dzīvot, tai jāgrimst.»

Dzejnieks uzsver: sabiedrība, kas balstās uz nežēlīgu, amorālu varu, pati sev paraksta nāves spriedumu. Nākotne pieder attīstīties spējīgai, ētiski tīrai, humānai sabiedrībai. Sabiedrībai, kurā Labais izteicas Daiļajā. Jau 1906. gadā dzejnieka interpretācijā Daiļais, Skaistais kļūst savā saturā tuvs šodienas filozofu interpretācijai. Daiļais ir —«viena no svarīgākajām un nozīmes ziņā plašākajām estētiskajām kategorijām, ar kuras palīdzību nosaka un pozitīvi vērtē vispilnīgākās parādības īstenībā, sabiedrības dzīvē, cilvēka darbībā un mākslā» («Mazā estētikas vārdnīca» R., 1965., 42. lpp.)

Kopš literārās darbības sākuma Rainis ir uzsvēris, ka personības uzdevums ir — sasniegt sevi «vispilnīgākās parādības» harmoniju, radošo spēku uzziedu, lai tad spētu iekšējo enerģiju un uzkrātās atziņas dot citiem. Tā ir Saules spēka sasniegšana, kad tā dzīvesprieciga un deviga modina sastingušo zemi jaunai dzīvei, sevi būdama tik bagāta, ka neprasa preti neko.

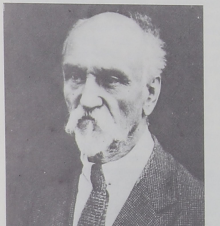

Kā to panākt? Rainis labi apzinās, ka Nākotnes cilvēks neradīsies kā brīnums no ārpasaules. Viņš izaugs no sava laika augsnes, kura satur labā diģļus, prasību pēc cilvēcības, pēc garīgas un fiziskas brīvības. Izaugs ar smagām dvēseles mokām, pārvarot ikdienas lūžņus un netikumus, naidu un pesimismu . . . Viņa spēks ir — savas patības apziņa, kopības izjūta ar cilvēci, kura ir apdraudēta un cieš tāpat kā viņš. Un — spārnotas ilgas preti bezgalīgajam, noslēpumainajam, brīnišķīgam Kosmosam. Kosmosam, kas reizē ir Lielās likumības, Kārtības un Skaistuma simbols. Raiņa nākotnes cilvēka tapšanai nepieciešama jauna tipa zinātne, kas radoši un saudzīgi atklāj dabas un cilvēka būtības noslēpumus, bruņo cilvēci ar jaunām, smalkiem darba rīkiem Zemes labiekārtošanai. Un jauna tipa māksla, kas ietver sevi agrāko kultūru tradīcijas, un tajā pašā laikā atspoguļo un veido sava gadusimta dēlu un meitu jūtas, māca bijību pret dabu, cilvēci un Visumu.

«Sociālismam ir sludinātājs — priekš patiesa — Markss, priekš laba — Diogens, priekš daiļa — man jābūt»— dzejnieks raksta 1907. gadā.

Rainis izceļ skaistumu kā nozīmīgāko līdzekli tur, kur iet runa par cilvēka garīgu pārveidošanu, aizraušanu, jaunu ideju un mērķu iesakņošanu psihē. No savas mākslinieka pieredzes viņš zina:

«Skaistumam ir sava paša spēks, kas dara uz ārpasauli iespaidu neatkarīgi no prāta vai gribas līdzdalības. Tas ir attaisnojums tēlojošām mākslām. Arī dzejai, kura vistuvākā sakarā ar prātu un gribu, tomēr pamatspēks ir no skaistuma un ne no paligparādībām.»

Skaistums ved uz Nākotni, par kuru gadu tūkstošiem sapņojušas cilvēces izcilākās personības. Zudis varasskāre, zemiskums, garīgs sastingums un dogmatisms. Sāksies Radošo patību laikmets.

Par šīm problēmām Rainis daudz domā, strādādams pie filozofiski sarežģītākā krājuma «Gals un sākums», pie nepabeigtās lugas «Kurbads» («Ilinš»). Dzejoļu krājuma sociālais uzdevums — sagatavot visplašākās masas Lielo likumu saprašanai, mūžam mainīgās Dabas un Patības eksistences nosacījumu atklāšmei, lai tad tos izmantotu harmonijas radīšanā starp Cilvēku un Dabu, Cilvēku un Ļaužu kopību, Cilvēci un Kosmosu. Galamērķi Rainis glezno vienā no saviem apgarotākajiem darbiem — Blēzam Paskalam veltītajā dzejoļi «Daba un dvēsele»:

Lielā jūras bezgalībā
Sīkā čaulā izbrauc dvēsele,-
Dvēsele zin, cik jūra plaša,
Dvēsele zin, cik daba liela,
Dvēsele zin, cik saule karsta,
Dvēsele zin, cik debess dziļa . . .
Vēl tik vienu dvēsle nezin,
Cik tā pati skaista, dziļa,
Zinās vēl i nezināmo.

Cilvēks mirgojošā, zilā pasaules jūrā, pār kuras dziļu noslēpumiem spulgo Saule — tas ir Raiņa augstākais cildinājums Nākotnes valstij. Laimīgam patnim — radītājam un viņa vienotībai ar draudzīgo Dabu. Cilvēkam, kurš pazīst saskaņu, «dzird dabā tik brālību, ne ciņu pret dabu, bet dabas atslēgšanu, noslēpuma atklāšanu caur milestību. . . Mila ir pēdējais spēks. Milēt dabu kā sevi pašu, ar viņu un cilvēkiem vienoties, nākt tuvāk, tā ir vienīgā kustība, ciņa.» (*Priezīmes lugai «Kurbads»*)

Par jauna tipa filozofijas un mākslas nepieciešamību Rainis vairākkārt raksta saviem domubiedriem un oponentiem ari partijā. Viņš allaž uzsver — politiku nedrīkst piepildīt tikai sīki dienas jautājumi un strīdi. Lielā politika sevi ietver gan pasaules uzskatu, gan mākslu un ētiku. Tā vienmēr patur prātā stratēģiskos uzdevumus. Rainis apkaro tos politisko sadursmju un iekšējo domstarpību risināšanas gadījumus, kur izpaužas naids, velešanās pazemot, pat iznīcināt pretinieku. 1912. gadā viņš polemizē ar literatūras kritiķi Robertu Pelši. Kritiķis apcerē «Antiņš vai Sipdola» augstu izceļ Raiņa lugas «Uguns un nakts» spivo, kareivīgo Spidolu. Toties kā «neproletārisku» tiek vērtēts berniem veltītās lugas «Zelta zirgs» varonis Antiņš, «dievišķi šķistais vientiesītis» —«Un šī ciņa, šis pasaulē neredzētais visu cilvēci atsvabinošais gājiens nevar notikt bez Spidolām. Te neder Antiņi, te nedēr bezviltus baloži, te neder padevības jērīņi, te nepieciešami vajadzīgas Spidolas, te vajadzīgi ērgļi un lauvas».

«Kalnu ērgļi un lauvas» tomēr nav Raiņa varoņi. Rainis konsekventi norobežo Spidolas aizrautību, iestāšanos par savām un citu tiesībām, dusmas par netaisnību no «naida», kas alkst iznīcināt garīgo vai fizisko pretinieku, ir izrēķināšanās stimuls. Gluži kā ieskatīdamies tālākajos gadu desmitos, Rainis raksta:

«Naida lietošana par vieniģo ieroci politikā un dzīvē ir arī tā, kas dara naidīgus un rūgtus pašus biedrus, arī savā pašā satiksmē dod tikai vērmeles. Negatīvo — prātu un humanitāti — par zemu; tas atriebjas sevišķi nākotnes partijai, kura grib augstāku humanitāti.»

Antiņš redz cilvēku arī ienaidniekā un viņa mērķis — atraisīt cilvēcību it visos. Antiņa «ideālisms» dod iespēju uzvarēt ne ar miesas spēkiem, bet ar garu, ar pašaizliedzību, ar ticību visaugstākajam mērķim. Godīgumu, cilvēcības nepieciešamību Rainis uzsver atkal un atkal:

«Es neesmu utopists, kas domā, ka varēs jau tagad iztikt bez ciņas, bet es neesmu arī mežonis, kas pazīst tik kustoņu ciņas līdzekļus, es gribu cililizāciju, kultūru, humanitāti. Un es neesmu tas, kas viņu atzīst tikai teorētiski, es gribu, lai viņu dzīvē praktiski izved.»

Aizstāvot kultūru un humānismu, Rainis nāsis uzsver: nav un nevar būt beznāciju kultūras. Nevar būt beznāciju cilvēka. Tieši tauta rada un nosarga kultūru. Nacionālā kultūra veidojas no gadsimtos izstrādātām tradīcijām, kas ir neatsvaramas līdzeklis gan individualitātes gan plašu masu garīgā pilnveidošanā. Tāpēc cinoties par demokrātiskiem sociāliem pārkārtojumiem ir jācīnās par nacionālo kultūru, valodu, latvietību un neatkarību. Rainis zina — darba tauta nevar būt «bez personības, bez individualitātes, bet tautības, bez atsevišķa rakstura,— ne cilvēki, bet skaitāmi kustoņi par lauvienai vai otrai lieltautai.» (Vēstule 1916. gadā)

Runājot par kultūras un cilvēcības sludināšanu, dzejnieks lieto arī reliģijas jēdzienu. Pirmajā brīdī to varētu uzskatīt par pretrunu uzskatos, zinot, cik asās satīrās Rainis vēršas pret oficiālo baznīcu un zinot, ka lugas «Kurbads» uzmetumos paredz centrālā varoņa ciņu ar Dievu kā ciņu ar Dogmu un Stagnāciju. Taču Rainis vairākkārt komentē savu reliģijas jēdziena izpratni:

«Reliģijas princips: apjaust savu sakaru ar Visumu, tad saskaņot savu būtni ar Visumu». Tā dzejnieks raksta 1907. gadā. «Reliģija ir ideāla realizēšana». To, ko cilvēks atzinis par visparei-zāko, labāko, ētiski pieņemamo, to vajaga sasniegt jau šajā dzīvē, zemes virsū. Reliģijas jēdziens Rainim saplūst ar pasaules uzskata apzimējumu.

Raiņa reliģija ir — humānisma māciba ar kultūras starpniecību, ar mākslas starpniecību. Daiļais dziedē un audzē. Kultūra aizsargā, aizstāv izstaro gaismu, tās augstākais princips ir milestība pret cilvēku un pasauli — «visu labo garu augstākā mācība».

Šis jaunais pasaules uzskats vēl ir jāveido, un Rainis savos daiļrades plānos iecer vairākus dzejoļu krājumus, kas, turpinot «Galā un sākumā» pasākto tematiku, vestu uz jaunu «dzives un saules filozofiju». Plašāk izstrādātie —«dvēseles dziesmas» un «Gājējs uz Mēnessārzu». 1916. gadā «Dvēseles dziesmu» plānojumos Rainis vairākkārt runā par pamattēzēm, uz kurām balstas viņa «reliģija»: «Ilgas pēc nerodamā, dziņa pēc paša pilnības, dziņa pēc skaidribas, dziņa pēc mīlas gušanas, dziņa pēc mīlas došanas, dziņa pēc ziedošanās, dziņa pēc ieplušanas Visumā, ilgas pēc skaistuma, ilgas pēc atdalīšanās no materiālā, ilgas pēc augstākas dzives».

Saplūstot Labam un Daiļam, veidojas harmonija, dzive vienojas ar dzeju, un top draudzības pilna Visuma izjūta. No asām pretrunām atbrivots augstākais humānisms, kas ataisa garigos spēkus, gribu dzivot «augstāku dzivi».

Ar šīm ilgām sasaucas ari Raiņa piezimes par «mistisko». Noslēpums, neatklātais, neizskaidrotais valdzina ar savu plivuros tito būtību un ir dzenulis atklajejam, pētniekam, dzejniekam. Rainim mistika ir —«skaidra diena, kura tomēr ir noslēpums, sajūsma, kura pace| pāri pār ikdienu, nāve, kura atbrivo ne caur vipsaules solīšanu, bet caur sevis piepildīšanu še, caur uzticībā palikšanu savai pārliecībai, caur sava gara neparvaramības pierādījumu.»

Paralēli «dzives noslēpumam» pasaules uzskata pamatos Rainis liek milas jūtas. Mila ir pozitivs spēks preti naidam. Mīledams cilvēks paraug sev pašam, savam dzimumam, top «divdzimums», kurš ir vairāk nekā viens dzimums par sevi. Taču gan Rainis, gan viņa dzivesbiedre dzejniece Aspazija mīlas jēdzienu kopš pašiem daiļrades sākumiem paplašina tālu pāri divdzimuma kopibas jēdzienam. Tās ir pirmās jūtas, kuras cilvēks uztver kā augstākās, kā «dievišķigāko». Vienīgi mīlot ir iespējams iepazīt otra cilvēka garigo pasauli, saprast, kas dara viņam labu un kas kaitē viņa patibai. Saprotot var aktivi palīdzēt, var veidot, pavērt jaunas perspektivas dzivei tautā un cilvecē. Milestības jēdziens Rainim ietver jauno ētiku, kura jāizstrādā, izmantojot «dielo reformātoru»— Ēshila, Dantes, Ruso, Tolstoja pieredzi.

«Mila brivībā, bez padošanās ticībai, bez padevības ārejam nolūkam, mila uz cilvēci, saskaņā ar prātu un zinātni, bez neprātībam un bez cilvēka dabas laušanas ar asketismu, bez noveršanās no pasaules, bez fanātisma un nežēlības savu mērķu sasniegšanā,— mila bez visām svešām piedevām, tā ir jaunā reliģija, kura vairs nav reliģija. No visām ticībām izlobit šo veselo kodolu, kurš vēsturisko un ekonomisko jemeslu dēļ tika apslēpts un samaitāts.» (Dienasgrāmata 1912. g.)

Labi cilvēki ir «raugs nākotnes sabiedribai», saka Rainis. Milai, labestībai, kultūrai. Harmonijai mierā un kultūrā.

INGŪNA TREPŠA

INFORMĀCIJA UN GARĪGUMS

Runa konferencē «Gars dara dzīvu», kas notika š. g. 23. 24. maijā.

Pasaule alkst pārbūvi. Tā milzīgā piekrišana, ko pasaulē izsaucis šis vārds, liecina, ka ar materiālo pārpilnību nepietiek, ka ar to nepietiks ari mums, pat tad, ja spēsim savest kārtībā savu materiālo dzīvi. Līdzšinējā evolūcijas pieredze ļauj mums apgalvot, ka sasniegts kritiskais punkts, kad izšķiras — vai nu cilvēce spēs pacelt savu apziņu kvalitatīvi jaunā pakāpē, spēs pārveidot sevi un balstīt savu dzīvi uz gara un kosmiskajām likumsakarībām, vai ari tā ies bojā. Šajā ceļā uz garīgo pilnveidošanos nāksies no jauna atcerēties un dzīvē lietot daudzas līdz šim aizmirstas patiesības. Mēs atklāsim, ka iekšēja tīrība ir spēks, ka nesavtīga un skaista doma ir reāls spēks, ka piepildīta klusēšana ir spēks. Mēs atklāsim, ka garā vienotu cilvēku kopa spēj radīt ap sevi garīgu telpu un pārradīt ari pārējo pasaules telpu.

Garīgums pašlaik ir daudzu mutēs — vieni uz to raugās kā uz universālu brīnumlīdzekli, kas dziedēs visas kaites, otri, trešie un ceturtie apgalvo, ka tieši viņiem ir zināms šis brīnumzāles sastāvs. Mūsu spekulāciju saindētajā sabiedrībā garīgums vienai sabiedrības daļai jau sāk kļūt par deficītu, kuru var nopirkt, pārdot, iesmērēt vai dabūt par blatu. No otras puses, gadiem ilgi kultivētā tumsoniba, redzesloka šaurība un elementāru garīgo zināšanu trūkums novedis pie tā, ka garīgums tiek vienādots ar reliģiju, vai, vēl sliktāk, ar kādu konkrētu reliģisku mācību vai sektu, kuru ārējā fasāde bieži vien sastāv no mirušām dogmām un aklas ticības. Taču garīgums, kā vienigais istenais dzīves pamats, kā cilvēces eksistences mērķis un līdzeklis, alfa un omega, nevar tikt ierobežots ne ar vienu sabiedrības esības formu; tas vienlīdz spēcīgi balsta un virza reliģiju, zinātni, mākslu, tas ir meklējams kā viscilākajās prāta un sirds formulās, tā ari vispiezemētākajā ikdienas dzīvē. Vēl ir svarīgi saprast, ka garīgums ir vienots visos laikos, visās zemēs un visām tautām, ka katras mums zināmās kultūras vēsture — vai tā būtu Ķina, Indija, Kristīgā pasaule, islama valstis vai Latvija — būtībā ir garīgo meklējumu vēsture, kurā viens un tas pats mērķis — Dievs, Absolūts vai Nirvāna,— nosaukumi nav būtiski — ir meklēts pa dažādiem ceļiem, dažādos veidos, kurus noteica konkrētās nacionālās īpatnības, ģeogrāfiskais stāvoklis un vēsturiskais periods. Vienots savā būtībā, garīgums evolūcijas gaitā ir tērpies visdažādākajos, bieži it kā vispretrunīgākajos un savstarpēji noliedzošos tērpos, kuru nosaukumi ir bijuši daoisms, induisms, budisms, kristietība, islams utt. Taču šodien šo mācību pretrunu meklēšanas laiks ir pagājis. Pagājis ir ari aklas ticības un samākslotu dogmu laiks. Paraugoties pasaulē, mēs redzam, ka nākotnes celtniecībā iezīmējas trīs spēcīgas tendences — pirmā — tā ir balstīšanās uz visu cilvēces garīgo pieredzi, meklējot to kopīgo, kas ir visās pasaules garīgajās mācībās, to gaismu, kas ir bijusi visu kultūru virzītājspēks. Otrā — tā ir reliģijas, zinātnes un mākslas sintēzes meklējumi. Mēs nevaram nosaukt nevienu lielu zinātnieku, kurš tādā vai citādā veidā nav atzinis un balstījies uz Gara pasaules realitātes atzīšanu, un kā spilgtāko šādas sintēzes pārstāvi zinātnē var minēt Albertu Einšteinu, kurš teicis: «Kosmiskā, garīgi reliģiskā pieredze ir pasaules izzināšanas visvecākais un visspēcīgākais virzītājspēks. Es ticu bezrobežīgam augstākam garam, kurš izpaužas pat vissīkākajās parādībās. Tā ir mana reliģija un es esmu šī Gara klusi pielūdzējs. Šī dziļi emocionālā pārliecība par to, ka visu lietu pamatā ir augstāka saprātīga spēka klātbūtne, kura izpausme ir šis noslēpumainais, neizzināmais Visums, arī ir mana saprašana par Dievu».

Savukārt, runājot par mākslu, izsmeļoša ir Annas Ahmatovas formula: «Nav neviena mākslas darba, kurš nebūtu reliģiozs». Un trešā tendence ir tā, ko vislabāk izsaka austrumu atziņa, «ka patiess cilvēks arī viltus mācību padara patiesu, kamēr viltus virs pārvērš melos vispatieāko ticību».

Šodien ir būtiski apzināties šīs trīs tendences, kuras pasaulē izkristalizējušas daudzu meklējumu un kļūdu rezultātā,— un vēl jo vairāk tāpēc, ka veselus 50 gadus mēs esam bijuši šķirti no šiem meklējumiem. Mēs visi esam bijuši pakļauti vistrulākajai apziņas nolidzināšanai, novienādošanai. Pasakaino pasaules daudzveidību un tai atbilstošo cilvēku apziņu dažādību pēdējos 50 gadus mūsu zemē ir centušies, jāsaka — ne bez panākumiem, noreducēt uz vienu krāsu, vienu lielumu. To mēs visi apzināmies un atzīstam, tomēr pēc visas šīs rūgtās pieredzes, mēs redzam, ka tie, kuri pretendē uz cilvēka garīgo audzināšanu, pārnesot šo mūsu pagājušās dzīves visnovienādojošo principu uz garīgo sfēru, deklarē, ka tieši viņu ceļš, viņu forma, lūk, ir vienīgā, kas ved uz mērķi. Jā, ir spārnota frāze, ka vēsture atkārtojas divreiz — vienreiz kā traģēdija, otrreiz kā komēdija. Traģēdiju mēs jau esam piedzīvojuši, kad atsevišķa ļaužu grupa pasludināja savas dogmas par sabiedrības objektīvām un vienīgajām likumsakarībām; komēdija sākas šodien, kad visdažādāko virzienu garīguma monopola tikotāji mēģina pārliecināt patiesi izslāpušo cilvēku par to, ka ja ne vispār, tad latviešu tautai jau nu noteikti tieši viņu ceļš ir vienīgais, kas ved uz templi. Taču pieredze rāda, ka ar šādiem lozungiem bruņotas kustības neizbēgami kļūst par «sava laikmeta prātu, godu un sirdsapziņu».

Patiesi, vara pieder tiem, kuri zina. Vēl precīzāk būtu teikt, ka nākotnes pasaulē vara piederēs tiem, kuri pazis gara pasauli. Nevis tiċēs tai vai apliecinās to, vai lūgsies par to, bet pazis to kā augstāko objektīvo realitāti. Šāda veida zināšana ir sirds un prāta darbības sintēzes auglis, kas aug tikai uz neierobežoti paplašinātas apziņas koka. Tāpēc, domājot par šādu cilvēku sabiedrības veidošanu, ir būtiski apzināties, ka šī procesa pamatā ir tās pašas divas lietas, kuras ir vispār jebkura veida procesa pamatā — tā ir informācija un spēja šo informāciju šķirot.

Tieši šajā praktiskajā punktā es redzu iespēju vienoties cilvēkiem ar visdažādāko pieeju garīgumam, Dievam, Latvijas nākotnei. Vārdi «Būsim vienoti Latvijai!» paliks tikai vārdi, ja šai sākuma punktā mēs neapvienosimies ap kaut ko ļoti konkrētu un visiem pieņemamu. Un tā ir informācija. Tas ir arī elementārs godīgums — nevis izmantot šo mūsu garīgās informācijas trūkumu un uzbazties cilvēkiem ar saviem priekšstatiem par gara pasauli un Dievu, bet kopīgiem spēkiem izdarīt visu, lai vispirms dotu iespēju jebkuram cilvēkam iepazities ar visu garīgo ceļu spektru, visu cilvēces garīgo pieredzi, kas ļautu viņam izvēlēties no šī klāsta vistuvāko un vissaprotamāko, kas viņam būtu galu galā arī visisākais ceļš uz Dievu. Bez šīs izvēles cilvēks nekad neiemācīsies izšķirt labo un ļauno, gaismu un tumsu, veikt šo atlasi ik brīdi,— un garīgums faktiski arī nav nekas cits, kā šī izšķiršanas spēja. Kopiga cīņa par informācijas pieejamību, publicēšanas brīvību arī būs cīņa par garīgumu. Pasaule šodien piedāvā cilvēka garīgo alku apmierināšanai visdažādākos līdzekļus un risinājumus, pa šiem 50 gadiem pasaulē garīgajā sfērā ir notikušas fantastiskas pārmaiņas, kas atbilst praktiski visām iespējamām cilvēka apziņas pakāpēm. Iekams mums par to visu nebūs pieejama informācija, kamēr tā nebūs pieejama ikvienam, par kaut kādu garīgo atdzimšanu Latvijā domāt ir nenopietni.

Un visbeidzot — jēdziens «garīgums» ir nedalāms no jēdziena TĒVZEME UN BRĪVĪBA. Tās atkal ir konkrētas lietas, ap kurām mēs, vidažādāko virzienu pārstāvji, varam būt vienoti. Kit varbūt mēs būsim tiesīgi daudz plašāk un gudrāk spriest par garīgām matērijām, taču šodien mums — kuri esam piešāvuši, ka mūsu zeme atrodas uz iznīcības sliekšņa — viss garīgums ir lūgšanā un ceribā

BŪSIM VIENOTI LATVIJAI!

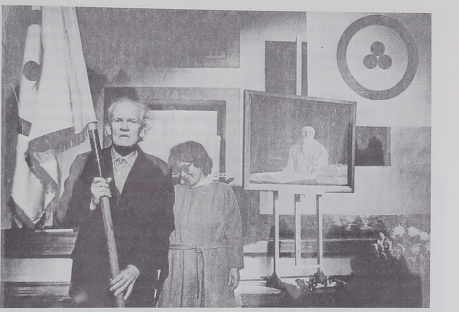

1989. g. 17. novembris. Latvijas Rēriha biedrības atjaunošanai veltīts vakars.

LATVIJAS RĒRIHA BIEDRĪBAS HRONIKA

1988. g. 9. oktobrī oficiāli tika atjaunota Latvijas Rēriha biedrība. Latvijas Rakstnieku savienības telpās bija pulcējušies agrākās Latvijas Rēriha biedrības biedri — cilvēki, kuri par savu ticību Skaistuma, Patiesības un Mīlestības ideājām savulaik izstaigājuši vissmagāko ciešanu ceļus, bet joprojām saglabājuši modru garu un ticību saviem ideāliem. Atbilstoši senai Rēriha biedrības tradicijai G. Rudzīte ieskandēja gongu. Anatolijs Makarovs — Latvijas Rēriha biedrības biedrs kopš trīsdesmitajiem gadiem, pastāstīja par Latvijas Rēriha biedrības pirmsākumiem, darbu trīsdesmitajos gados, tās darbības oficiālo pārtraukšanu 1940. g., par tās biedru ciešanām represiju gados. Viņš atzīmēja, ka, pateicoties pārbūvei, mēs pamazām rodam jaunas iespējas garīguma ieviešanai dzīvē, ka Latvijā šo mērķu sasniegšanai daudz darījuši I. Ziedonis un P. Stradiņš. A. Makarovs teica: «Gars ir tas, kas pārbiba kalnus, ceļ kultūras vērtības».

Debatēs runāja Gvido Trepša. Viņš teica: «Latvijas Rēriha biedrības atjaunošanu var attaisnot tikai darbs. Jādomā par jaunām tā formām. Biedrības darbs istenībā nav pārtrūcis pēc tās likvidēšanas un biedru izsūtīšanas. Tagadējais uzdevums — apkopot to kas padarīts, koordinēt darbību, kura tiks veikta nākotnē. Vienam no galvenajiem pamatvirzieniem nākotnē jābūt Rēriha darbu izdošanai, to tulkošanai latviešu valodā; biedrībai jābūt savai bibliotēkai — ja tāda būtu, tas dotu iespēju oficiāli saņemt literatūru no visas pasaules; Latvijā ir unikāls arhīvs — ārzemju Rēriha biedrības intensīvi par to interesējas, vēlas apmainīties ar materiāliem; biedrībai būtu jāatgūst telpas muzejam, jo Rīgā patlaban ir 52 Nikolaja un Svjatoslava Rēriha gleznas (agrākais Rēriha biedrības īpašums), ir 80 labas kvalitātes reprodukciju no Nujorkas muzeja; vajadzētu veidot memoriālu ekspoziciju Latvijas Rēriha kustībai un biedrībai, jāaktivizē

sadarbība ar citiem PSRS muzejiem, kuru fondos desmitiem gadu neeksponēti atrodas Rērihа darbi; ir pēdējais laiks fiksēt kinolentēs tos vecos biedrības biedrus, kuri vēl ir mūsu vidū.»

Ansis Epners teica: «Rērihа aplim ar trim punktiem ir sevišķa nozime patlaban. Tā ir Jaunā Laika zīme tagad, kad izejam no agresīvās zvaigznes zīmes. Rērihа aplis — Latvijas nākotnes atjaunotnes zīmotne. Rērihа Miera karogs tagad sāk plandīt blakus Latvijas karogam. Šodien mums nepieciešams domas, kultūras, mākslas, skaistuma klusais spēks, un tam ļoti nepieciešama telpa un vieta. Šīs vietas apzīmējums vēl varētu būt laiva. Mūsu Kultūras fonds ar šo laivu dodas ne kā Noasa šķirsts, bet tam kā Lielajam Kristapam jānes uz jaunu garīgās intensitātes krastu. Rērihа biedrības uzdevums — garīgās attīrīšanas ceļš, jo tāda morāla degradācija, kāda vērojama tagad, agrāk nekad nav bijusi.

Igors Vasiļjevs atzīmēja, ka Rērihа muzejs varētu būt kultūras centrs kā Bangaloras centrs Svjatoslava Rērihа vadībā. Rērihа muzejs varētu apvienot tos mākslinieku, kuriem tuvāks garīgums.

Tālāk tika apspriesti Latvijas Rērihа biedrības statuti. Pec neliela izmaiņām, kuras tika ieteiktas apspriešanas gaitā, tos vienbalsīgi pieņēma. Tika ievēlēta biedrības valde sekojošā sastāvā: Anatolijs Makarovs — atbildes par Rērihu ģimenes mantojuma un biedrības vēstures apzināšanu; Ansis Epners — uzturēs sakarus ar citām organizācijām Latvija, PSRS un ārzemēs; Ludmila Vereščaka — vadīs bibliotekas un arhiva darbu; Saulcerite Viese — kārtos izdevniecības lietas; Marianna Ozoliņa — vadīs lekciju darbu; Andrejs Linkevičs — palīdzes tulkošanas darbā; Ingrida Raudsepa — darbosies Rērihа mantojuma izpētes un saglabāšanas jomā; Gvido Trepša — gatavos publikācijas, organizēs izdošanas darbus; Ingūna Trepša — atbildēs par biedrības juridiskajām lietām, organizēs izdošanas darbus. Par biedrības priekšsēdētāju tika ievēlēta Gunta Rudzīte. Tika ievēlēta arī revizijas komisija 3 cilvēku sastāvā un sabiedriskā padome 17 cilvēku sastāvā.

Jaunievēlētā biedrības priekšsēdētāja G. Rudzīte pastāstīja par savu tēva dzejnieka Riharda Rudzīša nenovērtējamo ieguldījumu sabiedrības labā, par māti Ellu Rudziti, kura kopā ar citiem biedrības biedriem tika notiesāta «par ideālismu», par pārējo veco biedrības biedru pašaizliedzīgo darbu. Nobeigumā viņa teica: «Kā ies — nezinu. Zinu tikai, ka nebūs viegli. Katrai frontei ir sava antifronte. Jastrādā.»

Sēdē piedalījās arī dzejnieks, Latvijas Kultūras fonda priekšsēdētājs Imants Ziedonis. Viņš apsveica klātesošos ar biedrības atjaunošanu un teica, ka viss turpmā kais darbs būs atkarīgs «no katra pienesuma». Dzejnieks apsolīja, ka Kultūras fonds darīs visu, lai integrētu biedrību ar citām organizācijām. Lai biedriba neiegrimtu nostalģiskās atcerēs, tās darbā nepieciešams iesaistīt jaunatni, zinātniekus, rast sadarbības iespējas ar citām organizācijām, ar Vissavienības Kultūras fonda izdevumu «Наше наследие». ■

1988. g. 17. novembrī «Ave sol» koncertzālē notika biedrības atjaunošanai veltīts svinīgs vakars. To ievadīja pianistes Ievas OSas apgarotais priekšnesums — klausoties Šūberta ekspromtus viņas izpildījumā mēs pārcelāmies tajā pasaulē, kura bija tik tuva Rērihu ģimenei — pasaulē, kuru veido garīgums un skaistums. Latvijas Rērihа biedrības karogu ienesa Haralds Lūkins. Ar klusuma brīdi visi godināja tos biedribas biedrus, kuri vairs nav mūsu vidū. Runāja G. Rudzīte, A. Makarovs, G. Trepša. Vakarā piedalījās arī jaunatnes koris «Sindi putnu dārzs» un pianists Valdis Krastiņš. Nobeigumā apsveikuma vārdus teica dzejnieki I. Ziedonis un L. Brīdaka, viesi no Minskas un Maskavas, Indijas viesis.

Izstādes «N. Rēriham —115, H. Rērihai —110» atklāšana.

Noliekot ziedus pie S. Rērihа gleznotā N. Rērihа portreta, rakstniece M. Kosteņecka teica: «Šogad Latvija ir atguvusi divus karogus, kuros redzam sarkano un balto krāsu — Latvijas karogu un Rērihа Miera karogu». ■

Pēc svinīgā vakara Latvijas Rērihа biedrības valdes vārdā Svjatoslavam Rērihам uz Bangaloru tika nosūtīta šāda telegramma: «Dārgais Svjatoslav Nikolajevič! Ar prieku paziņojam Jums, ka 17. novembrī savu darbību atsākusi Latvijas Rērihа biedrība Guntas Rudzītes vadībā. Biedrība vēlas, lai Jūs kļūtu par mūsu padomdevēju un goda prezidentu.»

Svjatoslavs Rērihs atbildēja: «Ar prieku piedalīšos šīs biedribas darbā, kurš būs veltīts Nikolaja Rērihа gaišajai piemiņai. Vēlu jums daudz prieka un daiļuma.» ■

1988. g. decembri notika divi vakari, kuri bija veltīti Kristus dzimšanas svētkiem. Vienu no tiem vadīja Saulcerite Viese. Par Kristus dzīvi šajā vakarā runāja A. Makarovs, G. Rudzīte, dzeju lasīja Āris Rozentāls, fragmentu no «Austrumu kriptogrammām» runāja Leontine Andermane, savās atziņās par paralēlēm Raiņa un Rērihа filozofiskajos uzskatos dalījās Saulcerite Viese. Ziemassvētku noskaņu palīdzēja radīt Jāzepa Mediņa mūzikas vidusskolas jauktais koris Jāņa Lindenberga vadībā. Nākošais Ziemassvētkiem veltītais vakars notika Pēterbaznīcā Mariannas Ozoliņas vadībā. Šoreiz runāja A. Makarovs, L. Vereščaka, L. Andermane, skanēja dziesmas jaunatnes kamerkora «Senaiskalns» izpildījumā. ■

Ievērojams notikums Latvijas kultūras dzīvē bija izstādes «Nikolajam Rērihам —115, Helēnai Rērihai —110» atklāšana Valsts mākslas muzejā. Izstāde bija atvērta no 20. janvāra līdz 19. februārim. Tā bija veltīta Latvijas Rērihа biedrības atdzimšanai. Bija izstādītas 59 Nikolaja un Svjatoslava Rērihu gleznas no Rigas, Ļeņingradas un Liepājas muzeju fondiem. Valsts Centrālais Vēstures arhīvs izstādē eksponēja unikālus dokumentus, grāmatas un materiālus. Bija izstādītas arī Austrumu skulptūras un tekstilijas. Izstādi apmeklēja ne tikai Rigas iedzīvotāji, bet arī viesi no citām mūsu zemes pilsētām un ārzemēm. ■

Š. g. 12. februāri koncertzālē «Ave sol» notika svinīgs vakars, kurš bija veltīts Helēnas Rērihas 110 dzimšanas dienai. Riharda Rudzīša eseju par Helēnu Rērihu lasīja G. Rudzīte. Plašu referātu par H. Rērihas dzīvi un darbu nolasīja A. Makarovs.

Aktrise Sandra Volšteine runāja fragmentus no H. Rērihas vēstulēm. Vakarā piedalījās arī jaunās mūzikes — čelliste Baiba Kluce, vijolniece Anda Kluce un pianiste Ieva Bērziņa, bet tā noslēgumā klausījāmies Tautas viru kori «Gaudeamus» Edgara Račevska vadībā. ■

Š. g. 24. martā notika vakars, kurš bija veltīts Skolotājam — šoreiz runāja G. Rudzīte, A. Makarovs, M. Ozoliņa, L. Vereščaka. Kristus augšāmcelšanās svētkiem veltīts vakars notika Pēterbaznīcā Mariannas Ozoliņas vadībā. ■

Patlaban Latvijas Rērihа biedrībā darbojas 3 kopas. Rērihа literārā mantojuma kopā darbojas apmēram 140 dalībnieku un to vada A. Makarovs. Divas pirmās nodarbības šajā kopā vadīja rakstniece Marina Kosteņecka — viņa runāja par Rērihа darbos pausto ideju konkrēto lietojumu mūsu šodienas dzīvē. Nākošajās nodarbībās klausītāji tika iepazīstināti ar N. Rērihа darbiem «Šambala» un «Morijas ziedi».

Apziņas paplašināšanas kopu vada V. Baidiņa.

Grupu, kura iepazīstas ar dažādiem Rietumu un Austrumu filozofijas aspektiem, vada Gvido Trepša. Ir nolasītas lekcijas par daoismu, «Bhagavatgītu» , Pitagora dzīvi un darbu. Lekciju par Konfūciju nolasīja Jeļena Staburova, pārdomās par Austrumu simboliku dalījās Māra Rikmane. ■

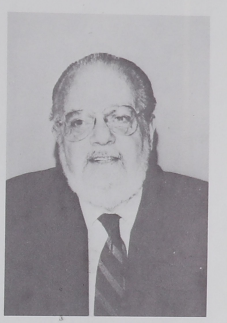

Daniels Entins,
Nujorkas Rērihа muzeja vadītājs.

No š. g. 20. līdz 23. maijam pēc Latvijas ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedribas ielūguma Rigā viesojās Nujorkas Rērihа muzeja vadītājs Daniels Entins. Tikšanās brīžos viesis atbildēja uz daudziem jautājumiem un pastāstīja par Nujorkas Rērihа muzeja darbu patlaban. Viesis atzīmēja: «Visi Rērihi, lai gan pēc izcelsmes bija krievi, nodarbojās ar planetāra mēroga jautājumiem. Mēs redzam viņu universālo pasaules uzskatu — Visums, planētas, viss, kas mums ir visapkārt, ir savstarpēji saistīts. Ļoti svarīgi, ka ar savu darbību viņi ne tikai īika pamatus PSRS — Indijas sakariem un sadarbībai, bet sasaistīja ari Austrumus ar Rietumiem, parādīja pasaulei vienotas cilvēces ainu. Šī nākotnes aina liekas nereāla, bet tagad vairāk kā jebkad agrāk vērojama tendence to sasniegt. Tā ir ideja, kas patlaban iekaro laužu prātus.»

Daniels Entins teica, ka viņš nupat bijis Ženēvā, kur piedalījies Rērihа darbu tulkotāju konferencē. Vienā telpā skanējušas visdažādākās pasaules valodas, bet visus vienojušas kopīgas domas. Viesis atzīmēja: «Rērihа darbi un Dzīvās Ētikas grāmatas tiek tulkotas ļoti daudzās pasaules valodās. Var droši teikt, ka radusies pasaules mēroga Rērihа vienkopa. Rērihа devums miera idejai ir kultūra — tās spēks ir skaistuma spēks. Skaistums plašākā nozīmē — tas ir Kosmiskais Taisnīgums. Visu plašo Visumu varam uztvert kā skaistuma izpausmi. Vienīgais, kas mums jādara — jānonāk harmonijā ar to. Ja, piemēram, mēs skatāmies uz Latvijas kultūru kā tautas radošā potenciāla izpausmi un uztveram to kā daļu no Visuma izpausmes, tad mums nerodas velēšanās sagraut citu tautu kultūras. Uzskatu, ka pārmaiņas pie jums, kuras visa pasaule vēro ar lielu uzmanību, var uztvert kā mēģinājumu izpaust nacionālo kultūru. Kad jūsu nācija būs ieguvusi kultūru. Kad jūsu nācija būs ieguvusi pietiekamu izteiksmes brīvību, tad tā varēs savienoties ar pasaules kultūru. Mums jādomā globāli.

Patlaban Rērihа muzejs ir it kā sintēze no visa tā, kas bija agrāk, kad organizācijas bija lielākas. Izdodam grāmatas, reproducējas, pastkartes. Cilvēki raksta no visām pasaules malām — mēs atbildam katram. Nujorkas Rērihа muzeju apmeklē ļoti daudzi jaunieši. Tā kā Rietumeiropā ir maz Rērihа gleznu, tad cilvēki brauc no visas pasaules — šeit vērojama internacionāla pievilkšme. Rērihа darbus redz dažādi — vērojama uztveres polifonija, kura bagātina visas pasaules rērihiešus. Rīkojam vakarus, kuros labprāt piedalās ievērojami mūziķi. (Muzeja atrodas flīgelis, uz kura spēlēja Z. Fosdika, jo viņa bija pianiste). Ieeja muzejā, kā ari visas lekcijas un vakari ir bezmaksas. Mūsu ienākumu avoti — ziedojumi un līdzekļi, kurus saņemam par grāmatu, reprodukciju un pastkaršu izdošanu. Mums ari nepietiek naudas, lai varētu publicēt visas grāmatas, kuras vēlamies izdot.

Atbildot uz jautājumu, cik pasaulē patlaban ir Rērihа biedribu, Daniels Entins teica, ka to skaitu nav iespējams noteikt, jo Rērihа darbu un Dzīvās Ētikas studēšana visā pasaulē norit ļoti neformāli — cilvēki apvienojas brīvi, pēc sirds aicinājuma, ļoti bieži nekur nereģistrējas.

Ar Dzīvās Ētikas grāmatām visā pasaulē izvērsts ļoti plašs darbs — piemēram, Jūtas universitātē visi Dzīvās Ētikas teksti ievaditi skaitļojamās mašīnās, sastādītas dažādas programmas, iespējams

veikt dažādus pētījumus, analizēt katru vārdu. Ņujorkas Rēriha biedrībā Dzīvās Ētikas grāmatas studē mazās, brīvi izveidotās kopās. Neviens necenšas rādīt, ka viņa mācības izpratne ir labāka — visi jūt, ka katra cilvēka doma ir vienādi svariga. Var izvēlēties kādu noteiktu Dzīvās Ētikas paragrāfu uz visu gadu, un tad, regulāri tiekoties, to apspriest, diskutēt. Uzsākot kopā sarunu par Dzīvās Ētikas tēmu, sākumā var atskaņot kādu skaņdarbu — tas palīdz koncentrēties. Nobeidzot sarunas, atkal var skanēt mūzika.

Vaicāts par plašākajām garigajām kustībām mūsdienās, viesis atzīmēja, ka garigumam jābūt cilvēkos, nevis auksti konstruētā struktūrā. Nevienas garīgās kustības dalībniekam nevajag attīstīt sevī pārākuma apziņu. Mums vajag censties izprast visas reliģijas, jo tās ir vienas patiesības dažādas variācijas. Helēna Rēriha uzskatīja, ka ikvienam cilvēkam ir jāiepazīstas ar dažādām filozofiskām sistēmām, dažādu reliģiju pamatlicējiu darbiem. Mums visiem jāattīsta sevi ieciešība — mūsdienu pasaulē sastopamies ar tādām parādībām, ka vienas garīgās kustības pārstāvji neieredz vai pat nolād citas kustības.

Daniels Entins teica, ka uz šejieni braucis tādēļ, ka viņa pienākums ir stiprināt kontaktus ar draugiem visā pasaulē. Ar Rigu šis kontakts ir cieši sākot no tā brīža, kad šeit tika nodibināta Rēriha biedrība.

Svarīgi ir tas, ka atbalsta grupas pašlaik rodas visā pasaulē — Daniela Entina uzdevums ir nodibināt un stiprināt šos kontaktus.

Materiālu sagatavoja Māra Bērziņa

SUMMARY

From the books of the Living Ethics. Leaves of Morya's Garden.

Selected quotations from the first book of the Living Ethics series.

Ladak.
Nicholas Roerich

A chapter from Roerich's book «Altai Himalaya»,— a record of his Central Asiatic Expedition. Full text of this chapter is published for the first time in the USSR.

The Brotherhood of St. Grail.
Rihard Rudzītis

In the first chapters R. Rudzītis touches upon different aspects of Grail legends including Chretien de Troyas, Parzival, russian legends about Belovodie etc.

The Mahatma Letters.

Two extracts from «The Mahatma Letters to A. P. Sinnett». Translation and introduction by L. Danilov and A. Orlov.

Information and Spirituality.
Inguna Trepša

A speech delivered on the conference dedicated to problems of spirituality wich took place in Riga, May 22—23, 1989. The author speaks on the problems of accessibility of spiritual information in the USSR.

Brother in Spirit
Saulcerīte Viese

A survey of philosophical outlook of People's Poet of Latvia Rainis. The author traces parallels between Roerich and Rainis.

The Chronicle of Latvian Roerich Society.

A survey of the main events in the life of Latvian Roerich Society — the reestablishing of the Society, exibition «N. Roerich —115, H. Roerich —110», information about Daniel Entin's (the director of Roerich Museum in New-York), visit to Riga, etc.

Among the illustrations:

Front cover design by Sandra Levāne.
Back cover. Rose window in the Chapelle des Bourbon in Lyon cathedral, 16th c.

Front cover inside. The Living Ethics series.
Back cover inside. Gothic stained-glass panels.

P. 10. Stupa. She (Ladak. Crossroad of Christ and Buddha.)
Nicholas Roerich

P. 6. Portrait of Nicholas Roerich by Svetoslav Roerich.

P. 13. Poet and president of Latvian Roerich Society (from 1936 till 1940) Rihard Rudzītis.

P. 14. Montsegur, in Languedoc.

P. 15. A contender for the home of the Grail Takt-i-taqdis in Persia (ruined in the 7th century).

P. 16. Parzival. Ludolfs Liberts.

P. 25. N. Roerich. The Himalayas.

P. 26. People's Poet of Latvia Jānis Rainis.

P. 29-31. Reestablishing of Latvian Roerich Society, opening of the exibition «N. Roerich —115, H. Roerich — 110», Daniel Entin, the director of Roerich Museum in New-York.

GOTISKO KATEDRĀĻU LOGI — ROZES

REIMSAS KATEDRĀLE, 1260. g.

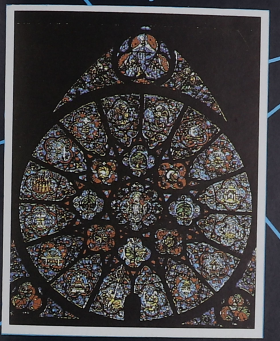

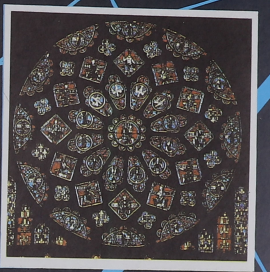

SARTRAS KATEDRĀLE, 1233. g.

SANSAS KATEDRĀLE, 16. gs.

SĒ KATEDRĀLE, 1270. g.

STRASTBURGAS KATEDRĀLE, 14. gs.

PARĪZES DIEVMĀTES KATEDRĀLE, 1268. g.

PARĪZES DIEVMĀTES KATEDRĀLE, 1260. g.

KLERMONAS FERANAS KATEDRĀLE, 14. gs.

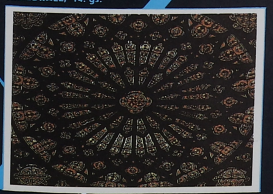

PARĪZES DIEVMĀTES KATEDRĀLE, 1220. g.

LIONAS KATEDRĀLE, 16. gs.

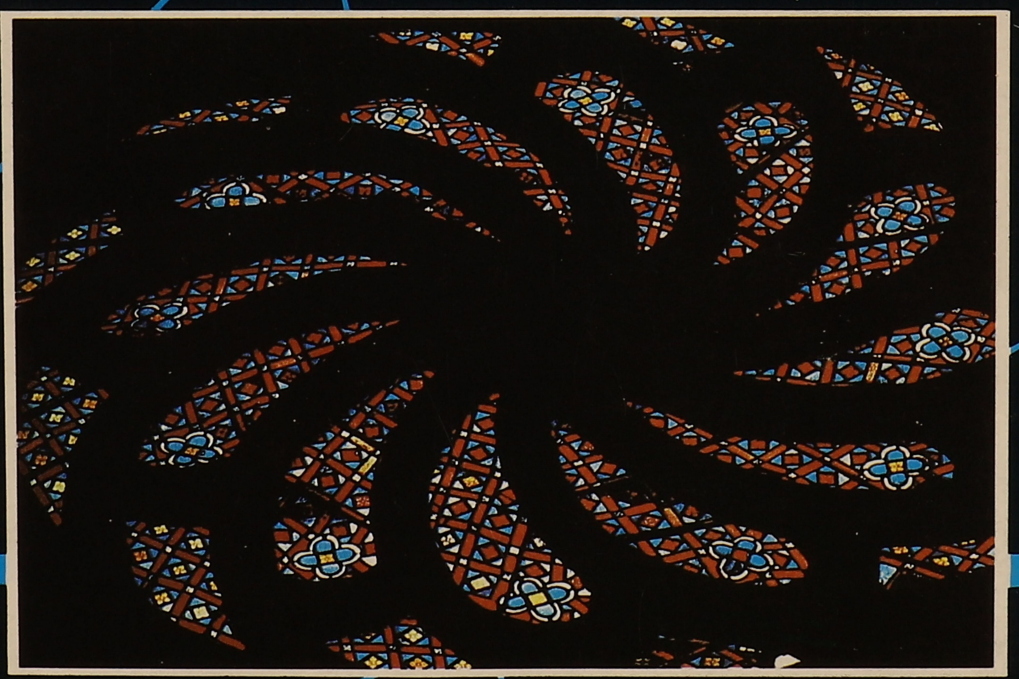

Dziļas kultūras personības

Cilvēks pasaulē. Sāpju un baosa pasaulē. Bet cilvēka iespējās ir būvēt pasauli, kaut izdomās un iedomās, simbolos. Tas ir liels spēks, dažkārt pat bīstams. Tāpēc cilvēkam dota izvēles brīvība, brīvā griba — būt tumšā vai gaišā, noturēties, izdzīvot, radīt. Nikolajs Rērihs savai dzīvei izvēlējies gaišos simbolus, jo viņa aicinājums — skart cilvēces dziļākās vērtības, atklāt dzīves parādību universālo raksturu, runāt par kultūru kopību, nevis konkrētos vēsturiskos apstākļos, bet vispārcilvēciskajā plāksnē. Viņa radošā amplitūda ir plaša — gleznotājs, zinātnieks, literāts — lielas kultūras cilvēks, kura vārds aizskanējis tālu pasaulē, nozīmīgi savulaik ieskanējies arī Latvijā. Sogad apritēja viņa 115. dzimšanas diena. Šīs dienas atcerei veltīta izstāde Valsts Mākslas muzejā.

Ar Baltiju mākslinieka dažādas saiknes, arī radniecības — šeit dzīvojis viņa vectēvs Fjodors Rērihs, vāzupētē piedzimis viņa tēvs Konstantīns Rērihs. Kurzemes pusē dzīvojuši arī valrāki radinieki — vecvectēvs Johans, tēva brāļi un māsas ar ģimenēm. Vēlākajos gados — 1903. un 1904. — Nikolajs Rērihs arheoloģiskajās ekspedīcijās apmeklē daudzas senās pilsētas Baltijas valstīs. Viņu interesēja tautu vēsture, kultūra, valodas, latviešu un lietuviešu iespējamie sakari ar Austrumu tautām.

Austrumu virzienā bija pārāk spēcīgs. Ilgus gadus viņš gatavojās uz šo tikšanos. Kā senais priesteris ar dieviem. N. Rērihs pabija daudzās zemēs — Somijā, Anglijā, Amerikā, līdz beidzot 1923. gadā devās uz Indiju. No 1936. gada viņš Indijā apmetās uz pastāvīgu dzīvi.

Si zeme dziļi iegulusi viņa gara pasaulē, viscaur kā neatņemama sastāvdaļa ieaudusies viņa mākslā un palikusi mīļa uz visu mūžu. Viņa glezniecības kalnu ainavas šķiet kā pirmā satikšanās mirkļa iespaidā tapušas. Himalaju virsotņu varenais miers un cēlais ritms ir nebeidzams iesirdī un dvēselī dzīvo līdzi cilvēku likteņiem, jo jaunradē un dziņa skatīt pasauli vienā veselumā viņam ir dzīves augstākā vērtība. Jau divdesmito gadu sākumā viņš sevi izlolojis domu, ka mākslai ir milzīga loma pasaules tautu savstarpējās attiecībās, ka, savstarpēji sadarbojoties kultūras jomās, ir iespējams sapratsties, apliecināt skaistuma, vienlīdzības un labestības ideālus. Tā dzimst doma par kultūras centru veidošanu dažāda zemēs. Vai tu gribi oierādīt sevi labāku? Tad jautā to sev pašam. Katrs mīkslis dod bezgalīgi daudz iespēju, vajag tikai gribēt. Un 1921. gada aprīlī Čikāgā ar N. Rēriha līdzdalību nodibinās mākslinieku apvienība «Liesmojošā sirds», vēlāk izveidojas Apvienoto mākslu institūts Ņujorkā, arī N. Rērihs muzejs. Si kustība pletās plašumā un trīsdesmito gadu beigās jau vairāk nekā trīsdesmit valstīs bija izveidotas pāri par 80 N. Rērihs biedrību, muzeju, pulciņu. Galvenais darbības princips bija ticība tam, ka māksla un kultūra stāv pāri visam, pāri ikdienības postam un savstarpējām pretrunām, naidam.

N. Rērihs biedrība 1927. gadā izveidojās arī Rīgā, un tās izveidošana liela loma bija Nikolaja Rērihs sekretāram, rīdziniekam Vladimīram Sibajevam. Aizsākto īstenoja ārsts Felikss Lūkins, pirmais Rīgas Rēriha biedrības vadītājs. Pats mākslinieks izrādījis interesējās par šo pasākumu, par to liecina sarakste. Vēstulēs N. Rērihs deva padomus izveidot arī muzeju, kā labāk noformēt gleznas, kuras viņš pārsūtīja uz Latviju, dāvināja jaunizveidotajai biedrībai un muzejam.

Rīgas organizācija bija līdz lākā Baltijas valstīs. Sīkākas grupiņas darbojās Lietuvā, Igaunijā, dažās Latvijas pilsētās — Ventspilī, Tukumā, Valkā.

Saskanojot ar Nikolaju Rērihu, biedrībā izveidoja filozofijas un ētikas, Rērihā Pakta, Miera Karoga, zinātnes, mākslas un sieviešu apvienības sekcijas. Galvenais bija lekciju un izstāžu, koncertu un dažādu citu sabiedrisku pasākumu organizēšana. Bet pats svarīgākais bija izdevniecības nodibināšana un tās tālākā darbība. Tas nebūt nebija vienkārši: dabūt atļauju kooperatīvai izdevniecībai, līdz beidzot 1936. gadā Rīgas prefektūra atļāva darbīties izdevniecībai «Uguns». Un parādās grāmatas — pasā N. Rērihs raksti, dažādu autoru rakstu krājumi, katalogi, pats nozīmīgākais izdevums, šķiet, 1939. gadā izdotā Nikolaja Rērihs monogrāfija krievu un angļu valodā ar bagātīgu reprodukciju klāstu. Par izdevumu nevainojamo stilistisko noformējumu varam priecāties vēl šodien. «Miers caur kultūru» — tā ir Nikolaja Rērihs devize, kas no jauna ieskanējusies Baltajā zālē, aizskan cauri muzeja sienām, aizskan Rabindranata Tagores vārsmās: «Esmu dzirdējis neskaitāmas cilvēku balsis neredzami līdojam no neskaidrās pagātnes uz vēl blāvo, neuzziedējušo nākotni. Esmu dzirdējis pats savās krūtīs šos klaidu putnus līdināmies, kas līdz ar neskaitāmiem citiem laižas dienu un nakti, caur gaismu un tumsu, no krasta uz nezināmo krastu. Lielais pasaules visuma izplatījums izskan spārnu mūzikā: — Nešeit, ne šeit, bet kaut kur tālu, vīnpus vīsa.»

Gundega Cēbere

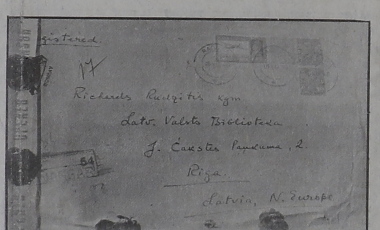

Sūtījumi uz Latviju R. Rudzīša ģimenei un Latvijas Rērihā biedrībai. H. Burmeistera foto

N. Rērihs «Madonna Oriflamma».

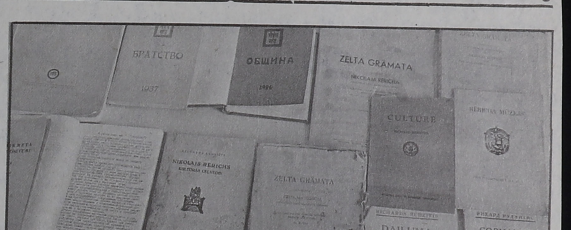

Latvijas Rērihā biedrības izdotās grāmatas 1930. g.

Ojāra Lūša foto

INFORMATĪVAIS DIENESTS

PIEMINEKĻI — MŪSU MANTA

DENDRĀRIJS POŠAS JUBILEJAI

1991. gada būs pagajuši 100 gadi, kopš pirmos kociņus savā parkā stādīja izcilais Baltijas dendrologs, bijušais Skriveru muižas īpašnieks Maksimilians fon Siverss.

Cauri gadu desmitiem saglabājies krietni panikušais 18 hektārus lielais ainavu parks ar svešzemju kokiem un 500 hektāru meža kultūru, kur starp vietējiem kokiem aug ap 40 hektāru introducentu.

M. fon Siverss stādītie koki un krūmi savulaik bija bagātaka kolekcija Baltijā. Par savu ainavu parku dendrologs gadsimta sākuma rakstīja: «Pat nejēgam ieveros mateti pelēko stepju apgabalu toni, Amerikas lapu koku mežu spilgto rudens nokrāsu un subarktiskās flōras vienmuļību.»

Dendrārija tagadējie saimnieki un aprūpētāji ir kritizēti — un pamatoti. Tāču tagad vērīgākie pamanīs, ka tieši pēdējos 5—6 gados dendrārija sakopsana padarīts ir visvairāk. Pēc M. fon Siversa plāna atjaunotas ap 200 koku un krūmu sugas. Līdz jubilejai jāiestāda vēl tikpat — tad būs sasniegts viņa padarītais līdz 1913. gadam, atjaunots gadu desmitos postā palaistais.

Jubilejai tuvojoties, speciālisti paveikto rūpīgi izvērtēs, kā pagadām vēl — jakoni ja augšas terase. Tur — Liepu aleja, Sūnu taka, Kalnmuižas ezers.

«Skriveros viss ir mazliet noslēpumains,» savulaik rakstīja A. Klimkāne.

Šoziem tur strādāja A. Upiša Skriveru vidusskolas dabas draugi; sakopa ezera krastu, izveidoja M. fon Siversa piemiņas taku. Kopā ar mums strādā P. Stučkas Latvijas Valsts universitātes ekoloģijas centrs. Nesen talkā piedalījās arī vīru viesi no Čehoslovakijas — Bratislavas augstāka ekonomikas institūta kantri un meksikāņu deju ansambļa «Petronella» dalībnieki. Viņi izkopa ezera salu, kas tagad sauksies slovaku valodā — «Ostrov Petronelu» (Petronellas sala).

Pavasarī meža novada grībam atklāt tūrisma taku maršrutus. Lai cilvēki iet, skatās, atpūšas! So mežu daudzkārt pārstaigājis Andrejs Upīts un redzētais pārtapis «Laikmetu grēzē», «Sūnu ciema zēnu», «Ziemeļa vējā» lappusēs. Tūristiem grībam sagādāt arī kaut nelielu informāciju: maršrutu shēmas, īsu aprakstu. Bet dendrārija simtgadei speciālisti veidō pamatīgu celvedi.

INICIATĪVA NO APAKŠAS

Ar savu «zaļo» seju

Pavisam nesen Rīgā, VEF Kultūras un tehnikas pilī, notika Vides aizsardzības kluba pirmais kongress jeb saiets. Kādus ceļus tālāk ies VAK zaļā kustība, kurai nenoliedzami reizēm ir politiska nokrāsa? Uz «Cīņas» korespondenta jautājumiem atbild kluba prezidents ARVIDS ULME.

— Ko konkrētu kustībai deva VAK saiets?

— Pirmkārt, tas bija mēģinājums sakārtot savu struktūru. Nākamais solis — vajadzēja izrunāties par iespējām, kādus ceļus iet, lai iegūtu savu «zaļo» seju.

Trešā saieta darba līnija bija virzīta uz to, lai legalizētu Latvijas VAK ārzemju nodaļas, līdz ar to pašiem iegūstot atzīšanu aiz robežām un iespēju iestāties starptautiskajā zaļo kustībā. Bez šī soļa nav alternatīvas mūsu darbības nākotnei. Bez tam ārzemēs dzīvo un strādā daudzi izcili latviešu izcelsmes zinātnieki, kuri varētu dot ieguldījumu mūsu kustībā. Ar viņiem praktiski jāsadarbojas.

Piemiņēšu tikai pirmo VAK nodaļu ārzemēs, kuru «Abrenē» nodibināja A. Grasis.

— Vairākas dienas Rīgā, Ļeņina ielas posmā pie Brīvības piemineklja, norīkēja tā saukto «stopakciju». To varēja uztvert dažādi — vieni kā transporta kustības traucēšanu, otri kā kaut ko progresīvu. Šajā sakarā gribētos dzirdēt jūsu kā VAK prezidenta domas?

— Akcija, kas bija vērsta uz transporta kustības pārtraukšanu gar Brīvības piemineklī attiecīgajā Ļeņina ielas posmā, notika pēc VAK jaunatnes sekcijas iniciatīvas. Dome te neko iebilst nevarēja, jo sekcijām pašām ir tiesības pieņemt lēmumus, bet veto tiesību mums nav. Jāņem vērā arī tas, ka jaunatne ir jūtīga pret administrēšanu. Tomēr gadījumos, ja kāda nodaļa rupji parkāpj kluba statūtus savā politiskajā darbībā, domei ir tiesības sekciju no VAK izslēgt. Parasti gan klubs vai nu pievienojas, vai iebilst, bet aizliegt neko neaizliedz. Šis nebija tās gadījums, kad bija japieņem kopīgs VAK lēmums. Cik zinu, kompromiss ir panākts un eksperimenta kārtā uz laiku satiksme stridīgajā posmā tiks slēgta.

— Bet reizēm pazib ideja par «haidparku» pie Brīvības piemineklja?

— Protams, vīde ap piemineklī kļūtu daudz cilvēciskāka, ja autotransports tur garam nebrauktu. Bet Brīvības piemineklī pārverst par reklāmas stabu nevar. Tāds «haidparks» varētu būt kaut vai Bastejkalnā vai vēl kur citur. Saja jautājuma jau esam griezušies pie pilsētas varas iestādēm.

— Vai īpaši vērts nebūtu pieskarties problēmai — VAK un politika?

Vakar Preses namā viesojās Indra Jenča (no kreisās), Astrida Pērkone un Latvijas PSR Nopelniem bagātais kultūras darbinieks Eduards Rozenštrauhs, kuri ar dziesmām sveica mūsu redakcijas daiļā dzimuma pārstāves Sievietes dienas priekšvakarā.
OJARA LUSA foto

VĒRTĪGA INICIATĪVA

PROFESIONĀLĀ ŽĒLSIRDĪBA

Gadiem ilgi krājušās, vīdējā medicīnas darbinieku personāla problēmas beidzot radušas iespēju izlauzties uz āru: februāra sākumā Rīgā pēc ilgāka pārtraukuma pulcējās 350 delegāti, kas pārstāvēja republikas medicīnas māsu saimi un atjaunoja Latvijas Sarkanā Krusta žēlsirdīgo māsu savienību.

Šāda biedrība pirmskara Latvijā dibināta gan jau 1922. gadā. Bet šodienas medicīnas darbinieku savienībai Sarkanā Krusta nosaukums palicis vairāk tradīcijas dēļ. Arī ar tiem žēlsirdības kustības atzariem, kuriņš pēcteceņē M. Kosleneca-Ozoliņa, kas 1941. gadā nonāca trimdā, vairs nav nekādu sakaru.

Vispirms tas ir jautājums par izglītību. Pasaules praksē ir pieņemts, ka par medicīnas māsu var kļūt tikai cilvēks ar vidējo izglītību. Pie mums reāli tas varētu nozīmēt, ka mācībā uzņem tikai 11. klašu beidzējus. Bet pašreiz medicīnas skolas tiek komplektētas šādi: uz katrām trim grupām ar 8. klases izglītību ir tikai viena ar vidusskolas.

Agrāk, lai cilvēks varētu strādāt par žēlsirdīgo māsu, bija nepieciešami divi galvojumi. Šodien medicīnas skolas tiek uzņemti audzēkņi gan no vienām, gan otrām. Gan nelabvēlīgam ģimeņem. Bet medicīnas māsas. Un, ja vēl nāk klāt birokrātisko Veselības aizsardzības ministrijas instrukciju apkalpošana, ar kādām ir pilns visnaz viens skapis katrā slimnīcā, tad nejaušī viss tiek darīts, lai māsa mazāk atrastos pie slimnieka. Pa to laiku ir jāpilda dažādi cīti un viss kas cits.

Kas notiek savienībā pašlaik? Darbojas komiteja, kuras sastāvā ir 105 cilvēki, no tiem 19 — valdē. Prezidenta posteni ņem Lūcija Lapiņa. Komitejā ir pārstāvēti visi republikas rajoni, kas savā aitā garantēs ledus sakustēšanos arī pentīrija. Praktiski katrā slimnīcā tiek dibinātas medicīnas māsu pirmorganizācijas.

Un tomēr žēlsirdība, vai tā būtu profesionāla vai altruisma radīta, sākas katra cilvēka pa-

SPORTS

ULLAS LODIŅAS UZVARAS

Gudauri (Gruzijas PSR) risinās kārtējais posms Eiropas kausa izcīņā kalnu slēpošanā. Pirmo reizi padomju kalnu slēpošanas vēsturē sestdien uzvaru izcīnīja padomju sportiste — tā ir 17 gadus vecā valmieriete Ulla Lodiņa. Viņa visātrāk veica 2800 m garo nobrauciena trasi kombinācijai (augstuma starpība 650 m) — 1 minūte 47,43 sekundes. Otrajā vietā ierindojās austriete Marika Daksere (1.47,56). Trešais rezultāts Ullas Vienaudzei no Kanādas Petropavlovskas Varvarai Zeļinskai — 1.48,29.

Nākamajā dienā U. Lodiņa bija ātrākā arī tirajā nobrauciena, kur startēja 84 sportistes. Otrais starta numurs bija austrietei Sabinei Ginterei, kas ir vienīgā Eiropas kausa līderēs kopvērtējumā. Sabīne trasi veica

Рига Болсс 34

Понедельник, 5 февраля 1990 года

В Латвийском обществе Рериха

ЗА НРАВСТВЕННОЕ ВОЗРОЖДЕНИЕ ОБЩЕСТВА

В числе важнейших событий 1989 года в нашей стране были встречи М. Горбачева с находившимся в Москве С. Рерихом. Для Латвийского общества Рериха минувший год был первым годом его возобновленной (с 9 ноября 1988 года) деятельности.

Общество ставило своей целью: содействовать в условиях перестройки нравственному возрождению общества, осознанию и реализации общечеловеческих этических норм, основываясь на духовном наследии Н. Рериха; популяризовать выдающиеся достижения мировой культуры; поддерживать и принимать участие во всемирной борьбе за мир под девизом «Мир через культуру!»; хранить и приумножать культурное достояние Латвии и всех здесь проживающих народностей.

Работа общества ведется в секциях по интересам слушателей. Секцию литературного наследия семьи Рерихов ведет член правления А. Макаров. Были рассмотрены и изучены книги Н. Рериха «Цветы Мории», «Шамбала» и «Сердце Азии».

Н. Рерих с супругой Е. Рерих неоднократно бывали в Ринге и окрестностях ее, где было создано около 90 картин и этюдов, а в свободное время по вечерам они посещали церковь св. Петра, где слушали органную музыку Баха.

В связи с этим в октябре минувшего года на секции наследия член правления и директор здания М. Озолинь провела вечер, посвященный истории церкви св. Петра. Не менее интересной была также проведенная в ноябре лекция «Закон эволюции материи».

На секции восточной философии, которую ведет Г. Трепше, слушатели имели возможность исследовать древний мир философских идей Востока. Слушали о Лао-Дзе, Конфуции, Пифагоре, Анаксагоре, Аполлонии из Тиана и Сен-Жермене, а также знакомились с последними научными данными и древними сообщениями о погибшей в пучине вод великой Атлантиде.

Также в ноябре слушатели были ознакомлены с жизнью и творчеством нашей соотечественницы Е. Блаватской и деятельностью созданного ею Теософического общества, а также посмотрели прекрасные слайды картин Н. Рериха из собрания картин Нью-Йоркского музея Н. Рериха.

Секцией расширения сознания руководит В. Байдыня, которая знакомит слушателей с основами Учения Живой Этики, с теми духовными и моральными требованиями, которые помогают людям, внося в жизнь мир, знание и взаимопонимание.

Активно работает детская дошкольная секция, которой руководят заслуженные педагоги республики О. Фреймане и Б. Дзелзкалне. В обществе создана художественно-музыкальная секция, которой руководит Р. Рудзитис и кандидат наук З. Гайлите, которая ознакомила слушателей с интересной своей работой «Воздействие музыки на человека». Латвийское общество Рериха провело ряд открытых литературно-музыкальных вечеров, посвященных «Дню Учителя», Е. Рерих и др.

А в один из последних октябрьских дней 1989 года, когда опавшая желтая листва стлала золотистым ковром рижские сады и парки, по инициативе общества в Риге встретились представители обществ Рериха из 17 городов шести республик страны, встретились на свою конференцию — дни единения в Риге. Целью встречи являлся обмен практическим опытом работы по лекторской, издательской, педагогической и научной деятельности представленных на встрече участников обществ Рериха. Неудивительно, что приветствие к ним завершилось словами: «Хотелось бы эту нашу встречу назвать встречей друзей по духу, ибо мы все сюда прибыли, чтобы подтвердить свою веру в силу содружества и суверенитета духа, чтобы подтвердить свою верность свету духа — культуре. Человечество сейчас в опасности, оно бредет как впотьмах, готовое захлебнуться в волнах хаоса, ввергнуться в разъяренную пучину бушующих страстей. Идет великая перестройка мира, где ломаются старые устои общества, а новые пока еще не найдены. И вот в этой сумятице, в этой экономической, все возрастающей разрухе, в этой человеческой неразберихе, где спутались понятия добра и зла, мы, друзья обществ Рериха, призваны выполнить свою миссию — зажечь огонь духа в сердцах людей!».

Затем началась работа по секциям. В секции ученых гости из Киева рассказали о работе, проводимой кандидатом биологических наук Т. Решетниковой из Киева, которая в лабораторных условиях изучала воздействие ауры человека на растительный мир, о чем говорится в Агни-йоге.

Кандидат математических наук С. Тыниисмяги из Таллина познакомил с математической моделью влияния на экологию живого мира выбросов АЭС в радиусе 30 километров.

Ученый секретарь Ленинградской комиссии по разработке научного и культурного наследия Н. Рериха АН СССР М. Чирятьев поделился имеющимися намерениями по организации института на Алтае под руководством Академии наук СССР.

Встреча продолжалась в уютном помещении общества латвийско-индийской дружбы, где перед собравшимися выступила член Латвийского общества Рериха, народный депутат СССР, писательница Марина Костенецкая, которая говорила о том, что все светлые силы должны объединиться, должны направить свои усилия для духовного обновления общества.

Педагог Валерий Ашиков из Москвы предложил впредь сделать дни единения традиционными ежегодными встречами друзей обществ Рериха. Он зачитал текст приветствия конференции от имени его участников Святославу Николаевичу Рериху в Индию. Приветствие было единодушно принято.

Завершился первый год работы Латвийского общества Рериха, и в сумятице мира звучит спокойный, проникающий в самую глубь сознания голос Учения Живой Этики:

«Наступило время действия! Ближайшие дни считайте преддверием зимнего действия. Находчивы будьте — действуйте!».

Этот голос никого не упрекает, никого не обижает и не унижает. Он твердо и настойчиво призывает всех к труду, зовет всех на работу для общего блага:

«Люди зашли в тупик, но молнии осветят их путь, и гром разбудит спящих. Горы обрушились, озера усохли, ливни снесли города. Явил лик голод, но молчит дух человеческий. Идите, учите, протяните руку помощи».

«Трудитесь. Путь открыт для труда. В ваших руках величайшие возможности!». «Труд — залог преуспевания».

С. МАКАРОВ,
председатель правления Латвийского общества Рериха.

Вечерняя Рига. 25

Понедельник, 5 февраля 1990 года

В Латвийском обществе Рериха

ЗА НРАВСТВЕННОЕ ВОЗРОЖДЕНИЕ ОБЩЕСТВА

В числе важнейших событий 1989 года в нашей стране, были встречи М. Горбачева с выдающимся русским художником Н. Рерихом. Для Латвийского общества Рериха декабрьские дни были вершиной многих лет возобновленной (с ноября 1988 года) деятельности.

Общества этого рода в нашей стране, особенно в условиях перестройки — существенному возрождению общества, основному и реальному общественному явлению нашего времени, основываются на учении Рериха, возвращающего людям духовные ценности мировой культуры, побуждающего к активной борьбе за мир под девизом «Мир через культуру, культура ради мира». Наше общество также активно действует и в этом плане, проявляя живой интерес к культурным традициям своей родины.

Работа общества ведется в секциях по интересам специалистов. Секция литературного наследия Рерихов ведет член правления А. Макаров. Были прочитаны доклады о книге Н. Рериха «Цветы Мории» и «Сердце Азии».

Н. Рерих и культура Е. Рерих неоднократно бывали в Риге и окрестностях ее, где было создано около 90 картин и этюдов, и в свободное время по вечерам они посещали музеи, ее. Петра, где слушали органную музыку Баха.

В связи с этим в октябре интересно была организована в обществе лекция «Рерихи и музыка». Она сопровождалась прослушиванием произведений Баха, которые исполнял Ансамбль старинной музыки «Мелодия». Интересной была также презентация книги Ю. Рериха «Письма», которая состоялась в ноябре в кружке под названием «Культура ради мира». Здесь выступили с докладами Ю. Фрейберг и Ю. Шаблакин, а также состоялся просмотр видеофильма «Рерихи».

Ежегодно в ноябре вручаются были опубликованы в газетах и творческие премии имени Рерихов, отмечающие в Латвийском обществе Рериха, а также в Таллинском обществе. Премии получили Е. Блохинская и Ю. Шаблакин. Кроме того, Таллинское общество, а также выставочная аудитория Н. Рериха во Дворце культуры Нью-Йоркского университета.

Секция религиозных наследия руководит В. Вайдина, которой также состоит студенческий клуб, в котором участвуют и молодые Рерихи Живой Этики, в том духовные и морально-этические проблемы, которые помогают людям, жить в жизнь мир, полнее и плодотворнее.

Активно работает детская дошкольная секция, которой руководит Зинаида Ф. Фрейберг и Ю. Фрейберг. В обществе создана художественно-музыкальная секция, которой руководит Р. Рудитис и живущая вне Э. Габлите, которая основывается на изучении и пропаганде самой работой «Используемая музыка из музыкальная. Латвийское общество Рериха провело ряд открытых литературно-музыкальных вечеров, посвященных «Цветы Учителя», Е. Рерих и др.

А в один из последних осенних дней в Риге состоялся научный доклад — лекция «Основные вопросы развития науки и науки, по изучению общества в Риге встретило представителей Рериха. Среди гостей города Москвы, Ленинграда, Таллинна, Риги, встретились на этой конференции — 200 участников в Риге. Целью встречи являлся обмен практическим опытом работы по популяризации учения Рерихов, а также в научной деятельности представителей на встрече участвовали общества Рериха. Исследовались, что происходит в нашем обществе, что нужно сделать, чтобы изменить свою жизнь в нашу окружающую среду, чтобы стать лучше, чтобы стать лучше, чтобы стать лучше — культуре. Человечество сейчас в опасности," — сказал как взглянуть, взглянуть, чтобы разобраться в нашей жизни, чтобы понять, что нужно сделать, чтобы изменить нашу будущий строй?

Идет напряженная перестройка жизни, где появляется старое общество, а новое — еще не ясно. Что нужно для этого сделать, в этой неизвестности, без нравственной ориентации, в этой экономической неразберихе, где скрываются понятия добра и зла, где нарушена гармония Природы, нарушено равновесие — человек — природа — космос — это есть дети и мудрый закон?".

Затем началась работа по секциям. В каждом учении говорится. Юный рассказали о работе, проходящей конференции Международных наук Т. Рерихом, которая в Канаде, которая в лаборатории духовных знаний по воздействию идей человека на растительный мир, о чем говорится в Агни-Йоге.

Кандидат математических наук С. Таймасов из Таллинна сделал доклад «Математический подход» изучения и дополнение нового мира изобретен КЛС и раздела 20 единичек.

Ученый секретарь Ленинградский комитета по содействию научного и культурного наследия Н. Рериха АН СССР М. Чернятьев подготовил вместе с ним интересный доклад. Он пришел институт по Академии наук СССР.

Встреча продолжалась в укрепление общества латвийско-индийской дружбы, где через общество Рериха Латвийского общества Индии, находящийся депутат СССР, вместе с ним Нарине Костикидис, которая говорила о том, что все дети должны должны объединяться, должны быть дружными, должны для духовного объединения общества.

Педагог Валерий Ланков из Москвы предложил дорогу сделать для сделания традиционные ежегодные встречи между друзей общества Рериха. Он предложил провести такую встречу в Москве, от имени его участников Скатолову Николаевну Рерху в Москве. Приветствие было адекватно приняло.

Завершился первый год работы Латвийского общества Рериха, в практике могут служит способный, произошло. Как сказала Зинаида Фрейберг: «Наступил время действия! Ежедневно дан сигнал пересмотреть многие действия. Изменения будет — действуй!».

Этот только много не управляет, никто не обязает и не указывает. Он твердо и интенсивно проникает всех в труд, ложит все на работу для общего блага.

«Дело земли и труда, на можно освятит их путь, и труд разбудит сознан. Горы обрушились, озера ушли, лица всего города. Нет ни гнезд, ни отдыха для человека. Все должны, прочно, не дать покоя».

«Трудитесь. Путь открыт для труда. В каких руках великое возможностей». «Труд — залог прогрессивен.

С. МАКАРОВ,
председатель правления Латвийского общества Рериха.

Rīgas Balss.

rī Pirmdien, 1990. gada 5. februārī

Latvijas Rēriha biedrība

Par sabiedrības tikumisko atjaunotni

Starp 1989. gada svarīgākajiem notikumiem mūsu valstī varētu minēt M. Gorbačova tikšanos ar S. Rērihu, kurš bija ieradies Maskavā. Latvijas Rēriha biedrībai pērnais gads bija pirmais tās atjaunotās darbības gads (1988. gada 9. novembrī).

Biedrība par savu mērķi pārbūves apstākļos izvirzījusi veicināt sabiedrības tikumisko atjaunotni, apzināt un īstenot vispārcilvēciskās ētiskās normas, pamatojoties uz N. Rēriha garīgo mantojumu, popularizēt izcilos pasaules kultūras sasniegumus, atbalstīt un piedalīties visas pasaules cīņā par mieru ar devīzi «Miers caur kultūru!», saglabāt un vairot Latvijas un visu te dzīvojošo tautu kultūras bagātības.

Biedrības darbs notiek sekcijās pēc klausītāju interesēm. Rērihu ģimenes literārā mantojuma sekciju vada valdes loceklis A. Makarovs. Tika analizētas un studētas N. Rēriha grāmatas «Morijas ziedi», «Šambala» un «Āzijas sirds».

N. Rērihs ar dzīvesbiedri H. Rērihu vairākkārt ir apmeklējis Rīgu un iepazinies ar tās apkārtni. Te tika radīts vairāk nekā 90 gleznu un etīdes, bet brīvajā laikā vakaros viņi devās uz Pētera baznīcu, kur klausījās Baha ērģeļmūziku.

Šajā sakarībā pērnā gada oktobrī literārā mantojuma sekcijā valdes locekle un Pēterbaznīcas direktore M. Ozoliņa sarīkoja vakaru, kas bija veltīts svētā Pētera baznīcas vēsturei. Saistoša bija arī novembra lekcija «Matērijas evolūcijas likums».

Austrumu filozofijas sekcijā, kuru vada G. Trepše, klausītājiem bija iespēja tuvāk iepazīt Austrumu filozofijas ideju seno pasauli. Viņi noklausījās stāstījumu par Lao Dze, Konfūciju, Pitagoru, Anaksagoru, Apoloniju no Tiānas un Senžermēnas, kā arī par pēdējiem zinātniskiem pētījumiem un senajām ziņām par nogrimušo teiksmaino Atlantīdu.

Novembrī klausītāji varēja iepazīties ar mūsu tautietes H. Blavatskas dzīvi un jaunradi un viņas radītās Teosofiskās biedrības darbību, kā arī noskatījās N. Rēriha gleznu slaidus no Ņujorkas N. Rēriha muzeja kolekcijas.

Apziņas apvāršņa paplašināšanas sekciju vada V. Baidiņa, kura iepazīstina klausītājus ar Dzīvās ētikas mācības pamatiem, ar tām garīgajām un morālajām prasībām, kas palīdz cilvēkiem mūsu sarežģītajā laikā virzīties pa godprātības ceļu, ienesot pasaulē zināšanas un savstarpēju sapratni.

Aktīvi darbojas pirmsskolas bērnu sekcija, kuru vada republikas Nopelniem bagātās skolotājas O. Freimane un B. Dzelzkalne. Biedrībā izveidota muzikāli mākslinieciskā sekcija, ko vada R. Rudzītis un Z. Gailīte, kura iepazīstināja klausītājus ar savu saistošo darbu «Mūzikas ietekme uz cilvēku».

Latvijas Rēriha biedrība organizējusi vairākus atklātos literāri muzikālos vakarus, kas bija veltīti «Skolotāja dienai», H. Rērihai un citiem.

Kādā no pēdējām pērnā gada oktobra dienām, kad lapu zelts rotāja Rīgas dārzus un parkus, pēc biedrības iniciatīvas Rīgā tikās Rēriha biedrību pārstāvji no valsts sešu republiku 17 pilsētām savā konferencē — vienotības dienās. Tikšanās mērķis bija apmainīties praktiskā darba pieredzē lekciju, izdevniecību, pedagoģiskās un zinātniskās sadarbības jomā. Ne velti apsveikums tikšanās dalībniekiem beidzās ar vārdiem: «Gribētos šo mūsu pirmo tikšanos nosaukt par gara draugu tikšanos, jo mēs visi šeit esam ieradušies, lai apstiprinātu savu ticību gara sadraudzības un suverenitātes spēkam, lai apliecinātu savu uzticību gara gaismai — kultūrai. Cilvēce šobrīd ir briesmās, tā maldās kā pa tumsu, gatava nosmakt haosa viļņos, iegrimt trakojošo kaislību bezdibenī. Notiek liela pasaules pārbūve, kur tiek grauti vecie pasaules pamati, bet jauni pagaidām nav atrasti. Un šajā juceklī, šajā pieaugošajā ekonomiskajā krīzē, šajā cilvēciskajā neizpratnē, kur sajaukušies labā un ļaunā jēdzieni, mums, Rēriha biedrības draugiem, jāizpilda sava misija — jāiedēd gara gaisma cilvēku sirdīs!»

Pēc tam bija darbs sekcijās. Viesi no Kijevas pastāstīja par darbu, ko veic bioloģijas zinātņu kandidāte T. Rešetņikova, kura laboratorijas apstākļos pētījusi cilvēka auras iedarbību uz augu pasauli, par ko tiek runāts Agni Jogā.

Matemātikas zinātņu kandidāts S. Tinismagi no Tallinas iepazīstināja ar matemātisko modeli, kāds ir AES izmešu iedarbībai uz dzīvās pasaules ekoloģiju 30 kilometru rādiusā.

PSRS ZA N. Rēriha zinātniskā un kultūras mantojuma apguves Ļeņingradas komisijas zinātniskais sekretārs M. Čirjatjevs pastāstīja par iecerēm PSRS ZA vadībā organizēt institūtu Altajā.

Tikšanās turpinājās Latvijas — Indijas draudzības biedrības mājīgajā telpā, kur klātesošos uzrunāja Latvijas Rēriha biedrības locekle, PSRS tautas deputāte, rakstniece Marina Kosteņecka, kura runāja par to, ka visiem gaišajiem spēkiem jāapvienojas, jāvirza savi pūliņi sabiedrības garīgajai atjaunotnei.

Maskavas pedagogs V. Ašikovs ierosināja vienotības dienas turpmāk padarīt par tradicionālo ikgadēju Rēriha biedrību draugu pulcēšanos. Viņš nolasīja konferences dalībnieku apsveikuma tekstu Svjatoslavam Rērihamm Indijā.

Beidzies pirmais Latvijas Rēriha biedrības darbības gads, un pasaules kņadā skan mierīgā Dzīvās ētikas mācības balss, kas sasniedz pašus apziņas dziļumus:

«Pienācis darbības laiks! Tuvākās dienas uzskatiet par ziemas darbības sākumu. Esiet atjautīgi un darbojieties!»

Šī balss nevienam nepārmet, nevienu neaizvaino un nepazemo. Tā stingri un neatlaidīgi aicina visus uz darbu, uz darbu vispārības labā:

A. MAKAROVS,
Latvijas Rēriha biedrības valdes priekšsēdētājs

Rēriha mākslas cienītājiem

Visi, kam tuva un saprotama liekas Nikolaja Rēriha māksla, tiek aicināti uz māksliniekam veltītu literāri muzikālu sarīkojumu Vāgnera zālē piektdien, 27. jūlijā pulksten 19.30. «Pie Morijas dārza vārtiem» — šādu nosaukumu un sarīkojuma vadmotīvu izvēlējušies tā rīkotāji. Rēriha esejas un dzeju lasīs aktieri Indra Burkovska un Jānis Skanis.

Vakarā skanēs arī mākslinieka mīļāko komponistu — Rahmaņinova, Skrjabina, Stravinska, Metnera un citu skaņdarbi. Tos atskaņos pianisti Teofils Biķis, Diāna Okuņa un Ināra Zandmane, čelliste Eleonora Testeļeca un dziedās Samsons Izjumovs. Bet tie, kas vēlreiz gribētu palūkoties uz Nikolaja Rēriha gleznām, var doties uz Medicīnas vēstures muzeju, kur pašlaik iekārtota to ekspozīcija.

Leonīda KĀLA

37
618
«Rīgas Balss» Rīga
28 JŪLIJA 1990

dzēs to kapitāli remontēt. Prognozētā apdzīvotība bija 100—110 procenti. Bet kas var dot tādu garantiju daudzus gadus uz priekšu? Vācijas Federatīvajā Republikā, piemēram, pat normālu uzskata 60—70 procentu apdzīvotību.

Gribu jūs brīdināt — jābūt īpaši piesardzīgiem, kad runa ir par ārzemju kapitālu, vēl jo vairāk, ja tas rēķināms miljonos. Neviens neieguldīs tādus līdzekļus, ja nebūs drošs par maksimālu izdevīgumu sev. Pat šajās lietās daudz pieredzējušie Rietumvācijas uzņēmēji ne vienu reizi vien krituši par upuri savai lētticībai. Es nepavisam negribu teikt, ka jānoraida visi projekti, bet vajadzīga veselīga skepse un stingra ekspertīze. Nedrīkst ļaut kādam tā vienkārši uz jūsu rēķina nopelnīt kapitālu.

— **Vai Rietumvācijas pieredze zemes vērtēšanā būtu izmantojama mūsu apstākļos, kas ir visai atšķirīgi no Rietumiem**

— Braucot uz Latviju, biju nolēmis nolasīt dažas lekcijas un — viss. Bet, pāris reižu t

626

Ivandi Kaiju atceroties

Rakstnieces simtā dzimšanas diena 1976. gadā oficiāli netika atzīmēta, jo tik kvēlas savas tautas patriotes, godīga un taisnīga cilvēka piemiņa nozīmīgajam sociālismam nebija vajadzīga. Būdama vispusīgi apdāvināta, Tonija Lūkina jau agrā jaunībā bija aizrautīgi tiekusies pēc gara gaismas. Sākumā Bernē, bet vēlāk Leipcigā studējusi filozofiju, iedziļinājusies sabiedriskajās un mākslas zinātnēs. Viņa brīvi pārvaldījusi vācu, krievu, franču, angļu un itāliešu valodu. Vēlāk — jau kā triju bērnu māte — ceļojusi uz Franciju, kur Sorbonnas universitātē klausījusies lekcijas žurnālistikā, apceļojusi Šveici un Itāliju.

Aspazija atcerējusies, ka Lūkinas kundze, apciemodama viņu un Raini Lugano, kapsētā uz kāda piemineklja ieraudzījusi attēlotu kaiju ar salauztiem spārniem un tūliņ izvēlējusies sev rakstnieces pseidonīmu Ivande Kaija.

1913. gadā iznāca viņas pirmais romāns «Iedzimtais grēks». Kritika to neesot uzņēmusi atzinīgi, un tas arī labi saprotams. Rakstniece neparastā atklātībā atsedza parādības, kas toreiz labā sabiedrībā tika uzskatītas par nediskutējamām. Viņa bija pārliecināta, ka divkosīga morāle ārda ģimenes dzīvi, atnes daudz rūgtu brīžu laulātajiem, taču vislielākā cietēja ir sieviete. «Iedzimtais grēks» ātri ieguva lasītāju ievērību. Tiesa gan — vieni to slavēja, bet otri nopēla. A. Upīts I. Kaijas pirmo lielāko darbu nicinoši nosaucis par «pilsoniskās sievietes seksuāldzīves enciklopēdiju». Romāna pirmā daļa — «Gaidas pirmā mīlestība» ar tīro jūtu attēlojumu un mīlētāju aizrautīgo tiekšanos vienam pēc otra gadu desmitiem bija jaunatnes iecienīta lasāmviela.

«Iedzimtajam grēkam» sekoja romāni «Sfinksa» un «Jūgā». Rakstniece uzskata, ka tikai savu sieviškību nepiepildījusi sieviete, kuras mīkla nav atminēta, var būt sfinksa, kas saplosa savu upuri. Bet «Jūgā» attēlots laulības jūgs, kura partneri nesaprot un neatbalsta viens otru.

Ģimnāzijas laikā mani valdzinājā romāna «Dzintarzeme» fantāzijas lidojums, jo par Latvijas senvēsturi ziņas ir gaužām skopas. No plašā, septiņās grāmatās iecerētā romāna 1921. gadā paguva iznākt tikai pirmā daļa. Intensīvais garīgais darbs un rūpes par ģimeni (vīrs Feliks Lūkins, būdams kara ārsts, bija ilgi projām no mājām), sagrāva rakstnieces trauslo veselību. Viņu ķēra smaga trieka ar dzirdes, runas un kustības spēju zaudēšanu. Pēc rūpīgas ārstēšanās kādu mazumiņu zaudētās veselības gan atguva, taču līdz savai nāvei 1942. gadā Ivande Kaija neko vairs neuzrakstīja. Sakropļotās kaijas simbols tik liktenīgs izrādījās pašas dzīvei.

Tikai vienpadsmit gadus ilgais rakstnieces literārās darbības posms, bet padarīts daudz. Viņa rakstījusi arī stāstus, drāmas un darbojusies žurnālistikā. Galvenā tēma — sievietes mīlestība, vilšanās un maldi. Vērtīgas ziņas par Latvijas brīvvalsts sākumu sniedz I. Kaijas dienasgrāmata. To izmantojis J. Kalniņš, rakstot romānu «Rainis». Ļoti aktīva bijusi viņas sabiedriskā darbība, ko augsti novērtējis valstsvīrs K. Ulmanis. Tikko nodibinātā Latvijas Republika bija pilnīgi bez līdzekļiem. Tad nāca I. Kaijas aicinājums tēvzemes sievietēm radīt «Zelta fondu», viņa pati pirmā atdeva tam savas dārglietas. Arī pašas izcilā valodu prasme deva iespēju būt noderīgai tikko nodibinātajai valstij. I. Kaija strādāja Ārlietu ministrijā par franču preses referenti. Lai izglītotu tautu, viņa tāpat kā Zenta Mauriņa, lasīja lekcijas.

Kaut netieši, arī Ventspils puse saistīta ar Ivandi Kaiju.

Vācu okupācijas laikā viņas dēls Haralds un vedekla Ugālē strādāja par ārstiem. Tā bija ļoti inteliģenta ģimene, un viņu dzīvesveids daudziem likās savdabīgs. Haralds bija vegetārietis un par tādiem audzināja arī kupli bērnu pulciņu. Ārsta uzgaidāmajā telpā atradās reliģiska satura gleznu reprodukcijas, bet darba kabinetā Himalaju ainavas.

Haralds Lūkins ārstēja pēc savas īpašas metodes, visiem slimajiem deva paša pagatavotas zāles. Tās bija bezkrāsainas kā ūdens un atšķirība sastāvēja vienīgi lietojamo pilienu ziņā. Pie tāda brīnumdaktera ieradās slimnieki pat no tālienes, bet vietējie pacienti sāka šaubīties, jo bērniem izārstēt kašķi pilieniņi nebija varējuši. Tad Lūkins tiem, kas vēlējās, sāka izrakstīt parastās zāles.

Vienreiz manam tēvam gadījies vest Lūkinas kundzi pie kāda slimnieka. Viņš ieminējies par Ivandi Kaiju. Kundze teikusi, ka pēc vedeklas ienākšanas Lūkinu ģimenē mamma viņai esot uzdāvinājusi savus Kopotos rakstus (tie iznāca «Zelta Grauda» apgādā 10 sējumos), bet tomēr vairāk esot pazīstama kā sabiedriska darbiniece.

Laiks tomēr pierādījis, ka arī I. Kaijas literārajiem darbiem ir sava paliekoša vērtība, jo tauta tos lasa un mīl. Politiskā situācija šobrīd pie mums ir gandrīz tāda pati kā pirms septiņdesmit gadiem. Atkal mums jācīnās par savas zemes valstiskuma atjaunošanu, jādomā par garīguma sakopšanu katram pašam sevī, atkal ir nepieciešami inteliģenti, nesavtīgi valsts un sabiedriski darbinieki, kāda savā laikā bija Ivande Kaija.

Gaida Pūpolvalka

«Ventas Balss» Ventspils

«Virtgeļ» brigade

DARBA PIEDĀVĀJUMI

Vajadzīga slima bērna **PIESKATITĀJA**. Tālr. 25338.

10. mazbērnu novietnē «Pienenīte» steidzami vajadzīgs **SĒTNIEKS**.
Pieteikties 1. Maija ielā 12, tālr. 24274.

Ventspils specializētā pārvietojamā mehanizētā kolonna aicina darbā:
ELEKTROGĀZMETINĀTĀJUS,
ATSLĒDZNIEKUS-SANTEHNIĶUS,
ŠOFERI,
GALDNIEKU,
EKSKAVATORISTU.
Pieteikties Fabrikas ielā 5.

STARPSAIMNIECIBU RAZOSANAS UZŅĒMUMS «PILTENE» aicina darbā:
SAGĀDNIEKU ar tiesībām vadīt autotransportu,
KATLUMĀJAS PRIEKŠNIEKU,
IEKĀRTU REMONTATSLĒDZNIEKU (5. kategorija),
TRAKTORISTU IEKRAUŠANAS DARBIEM AR JuMZ-6M,
MEHĀNIĶI,
ŠOFERI,
KURINĀTĀJU.
Pieteikties starpsaimniecību uzņēmumā «Piltene». Uzziņas pa tālr. 41688, kadru daļā.

Ventspils gāzes sadales stacijai steidzami vajadzīgi:
MAŠINISTS-KOMPRESORISTS,
ATSLĒDZNIEKS,
ELEKTROMONTIERIS.
Pieteikties Dzintarjūras prospektā 33 vai pa tālr. 64148.

DAŽĀDI

Kopsaimniecība «Užava» uzaicina TALCINIEKUS kartupeļu uzlasīšanai (laukā, kurš novākts ar kombainu).
Katram talciniekam pirms lasīšanas saimniecības kasē jāiemaksā 5 rbļ. par katru talkas dienu (t. i. samaksa par sev salasītajiem kartupeļiem).

ļai lūdzu pievienot fotokartiņu, **kuru nosūtīšu atpakaļ.** Rakstiet: 229910, Ventspilī, pastā uz pieprasījumu, kvīts Nr. 2307.

PILSĒTAS SOCIĀLAS NODA
uzņēmumus, iestādes un organizā
plkst. 14 līdz 17 iesniegt pensiju
nimālā pensiju apmēra ierakstīša
sionāru kategorijām:
vecuma pensionāriem un 2. grupa
par 80 rbļ. mēnesī);
3. grupas invalīdiem, vecuma pe
nepilnu darba stāžu saņēmējiem
mēnesī).

KINOTEĀTRI «
Lielajā zālē: 8. IX plkst.
14, 17, 20 **«Uz kara takas»**
tes cena 1,40 rbļ.; 10.—
19.30 **«Rozes vārds»** (VFR
ar pagarinātu metrāžu; 12.
18, 20 **«Fantastisks ceļojum**
ka); 14., 15., 17. IX plkst.
plkst. 14, 16, 18, 20 **«Laul**
ma filma. Biļetes cena 70 k
un ubaga zēns» (ASV).

DZEJAS DIENU PASĀKUMI
□ **10. septembrī** plkst. 13.30
niecības «Zvaigzne» redaktori B
□ **11. septembrī** plkst. 15.30
ar Ventspils dzejnieci Janu MOH
plkst. 19 k/n «Jūras vārti» —
NI, Skaidrīti SIRSONI, Pēteri Z
VENTSPILS TAUTAS TEĀT
TITS RAINIM UN ASPAZIJAI,
«DVĒSELE, EJ IZ
□ **12. septembrī** plkst. 13 Ve
jas stunda — tikšanās ar Līliju
4. vidusskolā — dzejas stund
un Pēteri ZIRNĪTI;
1. 9-gad. skolā — dzejas stund
plkst. 18 — pieminas brīdis d
plkst. 20 — dzejas stunda H.
Piedalās Līlija DZENE, Skaidrī
Olafs GŪTMANIS.

«VENTAS BALSS»

Redakcijas adrese:
229910, Ventspilī,
Pils ielā 17, indekss 68148.

Iznāk otrdienās, trešdienās, piektdienās, sestdienās. Latviešu un krievu valodā.

Sludinājumus pieņem no plkst. 9 līdz 11, 12,30 līdz 16.30 II stāvā 7. kabinetā.

Publicētie materiāli ne vienmēr atspoguļo redakcijas viedokli.

TELEFONI:

redaktoram 24627,
redaktora vietniekam, politiskās
vedei, sludinājumiem 22642,
redaktora vietniekam, atbildīgam
korespondentiem, politiskās dzīves,
lās saimniecības jautājumos, tulkie
atbildīgajam sekretāram, pilsētas
pilsētas un lauku dzīves nodaļas
tam 24741.

Latv. izdevuma tirāža 12.767

Издается обществом Рериха

ВЫ ПРОСИЛИ РАССКАЗАТЬ

В "СМ" по-прежнему приходит много писем, касающихся деятельности Латвийского общества Рериха. Видимо, еще и потому, что люди пишут сначала по его старому адресу, а ответа не получают, так как рериховцы перебрались в новое помещение в здании по ул. Кирова, 21, где когда-то располагалось первое рериховское общество.

Здесь, в квартире N 15, - штабеля неперепле тенных книг, стопки писем, почтовых открыток, журналов. И постоянно звонит телефон /33-13-03/. Не хватает рук, времени, почтовых мощностей. 20 тысяч подписчиков обслуживают три-четыре штатных работника. И однако каждому из этих тысяч раньше или позже приходит ответ - бандероль с издаваемой Обществом литературой. На сегодняшний день всем, кто послал заказы до мая этого года, уже разослан журнал "Угуне", посвященный юбилею Рерихов.

- А если кто-то его не получил, просим повторить заказ, - говорит редактор "Угунса" Ингуна Трепша. - Сейчас вышел дополнительный тираж, и четвертым, юбилейным номером "Угунса" мы обеспечим всех подписчиков, а возможно - и всех желающих через свободную продажу. Будет сделан дополнительный тираж третьего номера с началом публикации Р.Рудзитиса "Братство Грааля". А вот самые первые номера "Угунса" так и останутся библиографической редкостью - тираж разошелся полностью, и у нас нет возможности его повторить.

Несмотря на серьезные полиграфические трудности издательская деятельность Латвийского общества Рериха планомерно расширяется. Вслед за первой, "Зов", вышла вторая книга "Листов Сада М."- "Озарение". Очень быстро разошедшийся первый тираж "Зова" недавно был повторен и сейчас находится в переплете, и в сентябре-октябре все подписчики его получат. Тогда же начнется и рассылка "Озарения". Все заказы зафиксированы в памяти ЭВМ и рано или поздно обязательно будут выполнены.

Напоминаем, как стать подписчиком изданий Общества Рериха. Достаточно отправить открытку! Разборчивым почерком указать свой адрес, количество экземпляров высылаемой наложенным платежом литературы, на каком языке /рус., лат./, а также варианты подписки, то есть: на всю издаваемую Обществом литературу; только на журнал "Угуне"; только на книги; только на брошюры. Причем если вариантов не сколько, то все они указываются на одной и той же открытке.

И небольшой анонс. В стадии переплета сейчас находится книга "Преподобный Сергий Радонежский" /составитель - Е.И.Рерих/, осенью подписчики уже начнут ее получать. В октябре выйдет очередной, пятый номер журнала "Угуне" на 108 страницах с цветным приложением. В нем - окончание публикации "Братство Грааля", статья Н.Рокотовой /Е.И.Рерих/ "Основы буддизма", дневниковые записи - воспоминания Р.Рудзитиса о встречах с Юрием Константиновичем Рерихом, новая рубрика "К юбилею Е.П.Блаватской" и другие оригинальные материалы. В ближайших планах издательской деятельности Общества - выпуск серии брошюр на различные темы духовного развития личности.

И.РЕУТ.

...рассказал
нистр энергетики республики г-
усеклис Лаздыньш в печати и
елевидении. Я же хочу немно-
одробнее сказать, чем занима-
я объединение "Дегвиела".
вной нашей задачей до сего
мени являлось обеспечение по-
пления в республику нескольк миллионов тонн нефтепродук- (не только бензина, дизельно-топлива, а более 300 наименова-й) по выделенным централизо-но фондам. За последние во-ь лет я не припоминаю такого чая, чтобы по вине объедине-я "Дегвиела" (бывшего Госком-фтепродукта) остановился авто-нспорт. Фонды всегда реализо-вались практически полно-ю. Другой вопрос, что этих ндов не всегда хватало и хвата-для полного удовлетворения по-бностей народного хозяйства и селения. Но этот вопрос не вхо- в компетенцию "Дегвиелы". чу только сказать, что и при ус-ии недостатка фондов сотруд-ки объединения на свой страх и ск находили способ помочь мно-организациям выйти из тяже-го положения. К примеру, Ми-стерство сообщений (бывший навтошосдор) живет каждый следний месяц в году только с шей помощью. Почти уже деся-к лет Минсообщений не может шить для себя вопрос обеспече-я фондами на нефтепродукты потребности. А может, и осо-й настойчивости не проявляло. чем напрягаться, если есть "па-очка-выручалочка" - объедине-ие "Дегвиела".

Действительно, сложно было тказывать в помощи этому мини-терству. Ведь за ним стоит нор-

валютные отчисления перестали поступать на счет объединения.

В последние годы по мере сил и возможностей нами оказывалась материальная помощь Латвийскому фонду культуры, спортивным и общественным организациям. И все же, повторяю, наша главная задача - обеспечить поступление в республику максимально возможного количества нефтепродуктов. Почему же так сложно решается она в текущем году?

Общий кризис экономики в Союзе не мог обойти и нефтедобывающую отрасль. В начале 1990 года предполагалось, что нефтяники не дадут к плану более 60 миллионов тонн нефти. По имеющейся у нас информации сегодня, возможно, дефицит этот почти удвоится - около 100 миллионов тонн нефти. Соответственно, нефтеперерабатывающие предприятия не произведут запланированные и уже распределенные центральными органами нефтепродукты. Серьезного сокращения экспортных поставок нефти и нефтепродуктов вряд ли можно ожидать. "Нефтяные доллары" составляют пока львиную долю поступления валюты в Союз.

Ко всем этим крупным неприятностям на голову свалилась еще и экономическая блокада Литвы. Долговременное бездействие Мажейкяйского нефтеперерабатывающего завода отразилось не только на самой Литве, но и на Эстонии, Калининградской области и, естественно, на нашей республике. Все мы прочувствовали это, особенно в июне и июле.

Перед объединением встала дилемма: или обеспечить топливом жизненно важные перевозки и накопить необходимое количество горюче-смазочных материалов к близящейся уборке урожая, или давать их в полном объеме на рынок.

Да простят меня автомобилисты, мы выбрали первое решение. И, слава Богу, сегодня со стороны сельчан особых претензий к нам нет.